1 ŞUBAT 1987 YIL:5 SAYI:4 500 TL. (KDV dahil)

nokta

KURTARILAN ŞİRKETLER

İrtica kışkırtılırsa...

KANLI PAZAR'69

KİŞİLİK ÇİZGİSİ

mithat

ANTALYA BAKIRKÖY DENİZLİ ISPARTA İZMİR ÜSKÜDAR

İÇİNDEKİLER

KAPAK

Kanlı Pazar 12
Söyleşi/Vefa Poyraz 18
Söyleşi/Faruk Sükan 19

TÜRKİYE

Şirket kurtarma operasyonu 22
Anadolu Kulübünde kavga 25
Ecevit'e açılan davalar 28
Söyleşi/Metin Emiroğlu 31
İranlı mültecilere yardım 32
İlginç bir cinayet davası 36

DÜNYA

Basra düşerse 40
Çin'de reformlar tehlikede 44
İngiliz kraliyet ailesinin maliyeti 46

EKONOMİ

5 yıldızlı oteller 52
Yöneticiler aile egemenliğinden şikâyetçi 55

TOPLUM

Çağdaş metresler 60
Öğrencilere tatil 63
Geç kalma hastalığı 66

KÜLTÜR/SANAT

Livaneli ilk filmini çekiyor 68
Bogart'ın 30. ölüm yıldönümü 70

İZLENİMLER

Nuri Demirağ 73

DİĞER BÖLÜMLER

Nokta'dan 5
Ne Nerede 7
Panorama/Türkiye 38
Panorama/Dünya 50
Günlerin Getirdiği 58
Spor 76
Mektuplar 78
Bulmaca 79
Test 80
Kutu kutu 82

Kışkırtılan irtica: Kanlı Pazar

Son günlerde, kılınan toplu namazlar, türban direnişleri, yurt dışından yapılan cihad çağrıları Kanlı Pazar'ın hazırlandığı günleri çağrıştırıyor. 18 yıl önce İstanbul Taksim Alanı "Emperyalizme Karşı Mustafa Kemal" yürüyüşüne katılan gençler, kışkırtılan gerici grupların saldırısıyla kana bulanmıştı: İki ölü iki yüz yaralı.

(Sayfa 12)

Şirket kurtarma operasyonu

Biri Erdoğan Demirören'e ait dört büyük şirketin bankalara olan milyarlarca liralık borçları dondurulduğu. Hükümet, bu yeni "şirket kurtarma operasyonu"na yasal kılıf hazırlıyor.

(Sayfa 22)

"Seçkinler" kavgası

Anadolu Kulübü'nde alışılmadık bir kavga yaşandı. Tartışmanın çıkmasına neden olan Albay Candoğan Zengin ile Genelkurmay ilgileniyor.

(Sayfa 25)

Zamane kapatmaları

Temel öğesi seks olan klasik metreslik varlığını sürdürürken, çağdaş metreslik denen yeni bir tür de giderek yaygınlaşmaya başladı.

(Sayfa 60)

Sinemanın unutulmayan gangsteri

Yaşamı ve filmleriyle beyaz perdenin ölümsüzleri arasında baş köşeye yerleşen Bogart efsanesi, bunca yıl sonra bile hâlâ canlılığını koruyor...

(Sayfa 70)

İnşaatlarınızda çağın malzemesi Ciba-Geigy'den

Araldite®

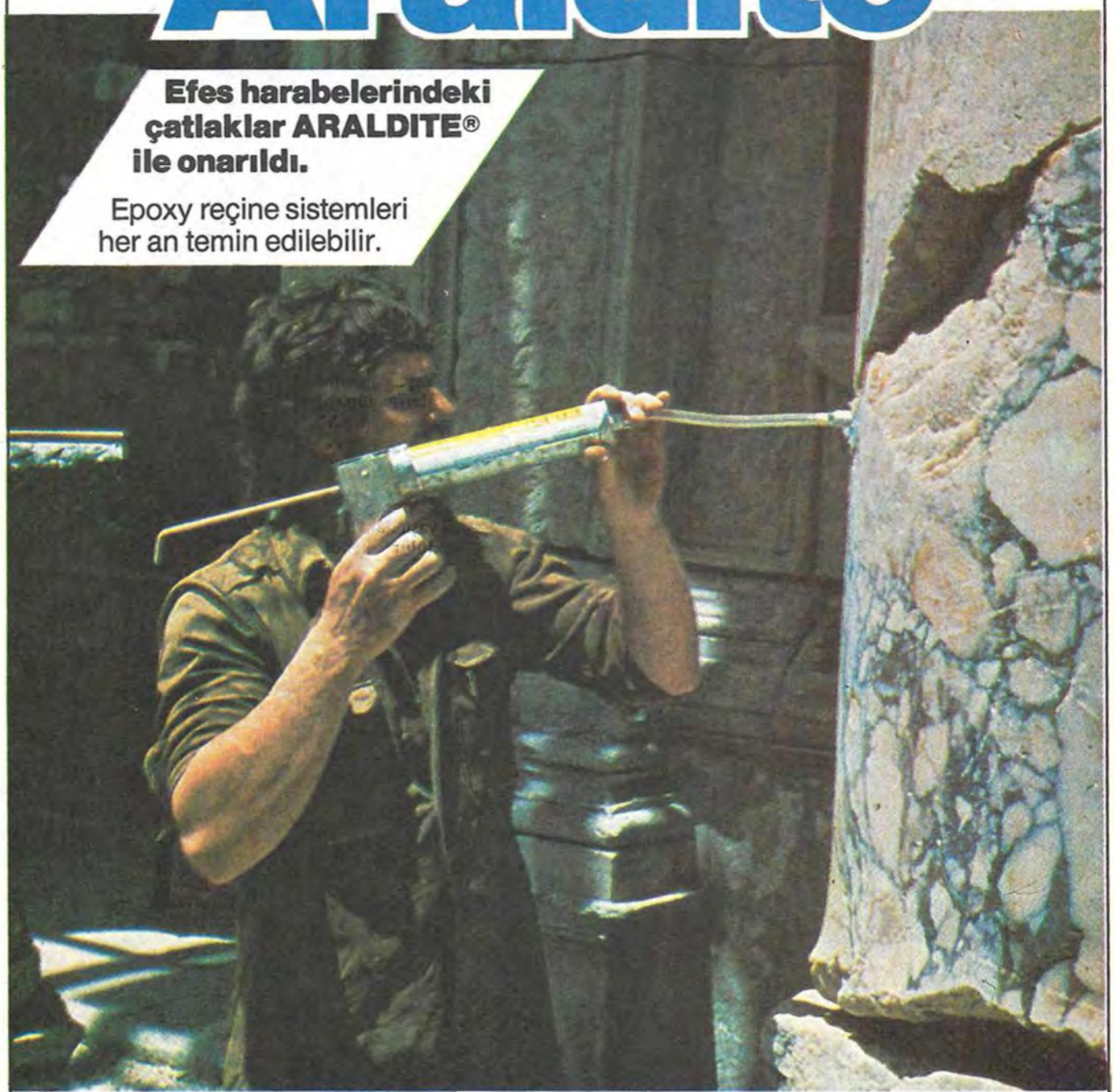

Efes harabelerindeki çatlaklar ARALDITE® ile onarıldı.

Epoxy reçine sistemleri her an temin edilebilir.

TEK YETKİLİ SATICI

Ciba-Geigy
Yıldız Posta Cad.
Dedeman İş Hanı
No: 48/22 Kat: 2
Esentepe-İstanbul
Tel: 172 25 79
167 69 10

İntermak A.Ş.
Valikonağı Cad. 69/1
Nişantaş-İstanbul
Tel: 141 55 68
147 21 05

CIBA-GEIGY

"Büyük fırtına patlamak üzeredir. Müslümanlar ile kızıl kâfirler arasındaki topyekün savaş kaçınılmaz hale gelmiştir. (...) Gözünü aç bak. Küfür selleri korkunç homurtularla üzerine doğru akıyor. Tedbir almazsan boğulacaksın. Komünizm küfrüne karşı derhal silahlan. (...) Cihadda üstünlük var, zafer var. (...) Cihad eden zelil olmaz. Sağ kalırsa gazi olur, canını verirse şehitlik şerefini kazanır. (...) Ezanlar susturulmasın, Müslümanlar komünizmle çarpışan devlet kuvvetlerine yardımcı olsunlar..."

"Cihada hazır olunuz" başlığını taşıyan bu "çok tanıdık" satırlar, bundan 18 yıl önce 16 Şubat günü Bugün gazetesinde Mehmet Şevki Eygi tarafından yazılmıştı. Bu yazı o günlerde "dinsiz ve kâfirlere" karşı yürütülen kışkırtmanın son halkasını oluşturuyordu. Üç gün önce ise Cağaloğlu'ndaki Milli Türk Talebe Birliği'nin salonunu dolduran kalabalık, Komünizmle Mücadele Derneği Başkanı İlhan Darendelioğlu'nun "komünistleri ezme" çağrısına bir ağızdan şu cevabı veriyordu: "İlk şehit ben olacağım..." Aynı gün Beyazıt Meydanı'nda Darendelioğlu "Memlekete ihanet eden bu hainleri toprağa gömme zamanı gelmiştir" diye hançeresini patlatırcasına bağırarak binlerce insanı galeyana getiriyordu...

Evet... Din elden gidiyordu... Bu sloganla şartlandırılan onbinler, o pazar günü Taksim Meydanı'na yürüyecek, devletin izni ile yasal miting yapan gençleri "hallaç pamuğu gibi" atacaktı. Sonraları "Kanlı Pazar" olarak anılan bu lanetli 16 Şubat günü ise, ardında iki ölü, 200'ü aşkın yaralı bırakarak neredeyse takvimlerin tozlu yaprakları arasınakarışıp gidecekti...

Ama bazı anlar, zamanın bazı kısacık kesitleri vardır ki insanın beyninden sökülüp gitmez. Kapağımızda "yeniden canlandırdığımız" o resim, ya da iç sayfalarımızda yeniden göreceğiniz Kanlı Pazar fotoğrafları gibi. Aradan onca yıl geçmesine rağmen bunları unutmak mümkün değildi.

Bir de o günkü hükümet yetkililerinin olaya yaklaşım biçimlerini... Görgü tanıklarının çoğu, miting yapan öğrencileri "kesip biçmeye" şartlandırılmış o kalabalığın taşkınlığına karşı hiçbir önlem alınmadığını vurguluyorlardı. Dönemin içişleri bakanı Faruk Sükan, bugün Nokta'nın bu konudaki sorusuna büyük bir kayıtsızlıkla "Kanlı Pazar dediğiniz komünist olaylarını soruyorsunuz demek..." diyordu.. Olayların büyüyeceğine dair tüm bilgiler kendisine iletilen eski İstanbul Valisi Vefa Poyraz ise "Ne yapsaydık yani..." tavrı ile, "Olay oluncaya kadar hiçbir hareket yoktu... Hareket göstermeyen bir topluluğa karşı ne gibi tedbir alınır" şeklinde komik bir savunmayla neredeyse "kargaları bile" güldürüyordu...

Dindar insanların dini inançlarını ifade etmesi ve savunması en doğal haklarıdır. Ama bu dindar kitleleri kışkırtarak, yasal mitinglerin, genç insanların üzerlerine saldırtmak resmen örgütlü cinayet demektir. Ve bu cinayeti, sağ ile solun çatışması, hatta, halkın sola tepki özgürlüğü diye sunmak ise işlenecek en büyük demokrasi suçudur. Devletin, hükümetin, siyasetçilerin görevi, her türlü zorbalığa karşı çıkmaktır. Yandaş saydıkları zorbalara hoşgörüyle bakmak ya da sağduyulu dindar kitleleri istismar edip kendilerine alet olarak kullanmak değil...

Bugünün yöneticileri de, dini inançlara saygı ile, dindar kesimi kışkırtarak bir kitle hareketine dönüştürme arasındaki çizgiye karşı son derece duyarlı olmak zorundadırlar. Yoksa tarih günün birinde onları çok ağır yargılar...

.....

Bu haftaki kapak yazımızda, takvimin yapraklarını aralayıp tozlu sayfalarını gün ışığına çıkaran arkadaşlarımız Güldal Kızıldemir ve Nadire Mater "Deterjan Cinayeti" haberi ile Çağdaş Gazeteciler Derneği'nden "Yılın gazetecileri" ödülünü aldılar. Nokta adına sevincimiz sadece Güldal ve Nadire'nin bu başarıları ile kalmadı. Ankara büromuzdan Nurcan Akad ile İzzet Dağıstanlı "Holdingleşen Mafya" Adem Altan ise "16 yaşındaki pranga mahkumu" röportajı ile "yılın gazetecisi" ödülünü kendi dallarında almışlardı.

Arda Uskan

nokta

SAHİBİ
Gelişim Yayınları A.Ş. ve Süreli yayınlar A.Ş.
Yönetim Kurulu Başkanı
Ercan Arıklı

YAYIN KURULU BAŞKANI Dr. Adil Özkol
YAYIN KURULU Ayşım Alpman, Ayşenur Arslan, Duygu Asena, İpek Çalışlar, Aycan Girıftioğlu, Gülay Göktürk, Deniz İnsel Şahin, Güldal Kızıldemir, Dr. Salih Memecan, Hıncal Uluç, Arda Uskan, Hilmi Yavuz
SORUMLU YAYIN YÖNETMENİ Arda Uskan
ANKARA TEMSİLCİSİ Aycan Girıftioğlu
YAYIN YÖNETMEN YARDIMCILARI İpek Çalışlar, Gülay Göktürk
GÖRSEL YÖNETMEN Salih Memecan
İSTİHBARAT ŞEFLERİ Korhan Atay (İstanbul), Nurcan Akad (Ankara)
HABER ARAŞTIRMA BÖLÜMÜ Güldal Kızıldemir, Nadire Mater
ÖZEL HABER BİRİMİ Dursun Akbabay (Şef), Hakan Akcaoğlu, Seral Özzeybek
DIŞ HABERLER Ayşım Alpman, Aydın Demirer
EKONOMİ Şaziye Karlıklı, Gülçin Tahıroğlu

KÜLTÜR SANAT Sungu Caban
YAYIN DANIŞMANI Engin Ardıç
ARAŞTIRMA Ergun Hıçyılmaz
TEKNİK SEKRETER Tahsin Armağan
BÜROLAR İstanbul: Hasmet Babaoğlu, Ali Boratav, Rüşen Çakır, Alper Görmüş, Leyla Olca, Mahmut Övür, Can Şafı, Ilır Şahingiray, Mehmet Yalçın
Ankara: İzzet Dağıstanlı, Hıdır Göktaş, Penn Pigey, Hüseyin Şentürk, Erdal Kılıçoğlu, Cengiz Kuşcuoğlu, Hüseyin Aktış, Haluk Müftüoğulları
İzmir: Ahmet Kokçu
Yurtdışı: ALMANYA: Yağmur Atsız, İNGİLTERE: Metin Çolakoğlu, İSVEÇ: Abdullah Görgün, YUNANİSTAN: Mihail Vasiliadis, KIBRIS: Serdar Saydam
GÖRSEL BÖLÜM Nihan Bilkay (Görsel Yön. Yrd.), Emre Ulaş (Grafik/İllustrasyon), Ali Aydın (Prodüksiyon)

FOTOĞRAF Adem Altan, Deniz Doğan, Erzade Ertem, Erik Molberg Hansen, Batuhan Kıran, Ümit Kırdil, Süleyman Tel, Mehmet Tel
TEKNİK ŞEFLER Nermi Erdur (Fotoğraf), Necati Güngör (Düzelti), Yurcakul Işıtman (Renk Ayırımı), Serpil Köse (Dizgi), Fazıl Mecit (Pikaj-Montaj), Yalçın Salur (Kamera)
KATKIDA BULUNANLAR Ferhat Boratav, Ayşe Bastürk, Ceylan Göllücü, Pertev Atasay, Ayça Gülsoy, Hande Ergenç, Hakkı Devecı, Levent Aksel, Nuray Şirin, Ozan Aytekin, Cihan Mr., Nihan Tastekin, Yaman Telik, Sevkuthan Nevsuhan UBA
ADRES Gelişim Yayınları, Levent - İstanbul Tel: 169 66 80 (20 Hat) TELEX: 26510
REKLAM İÇİN TELEFON 169 66 80
ANKARA BÜROSU Atatürk Bulvarı, 85/12, Kızılay Ankara Tel: 33 07 40 (3 Hat) TELEX: 42008
İZMİR BÜROSU İzmiroğlu İshanı Kat: 4 No: 404 Konak - İzmir Tel: 25 85 79
BASILDIĞI YER GE-PA Basım Sanayii ve Ticaret A.Ş.
KAĞIT Toprak Kâğıt A.Ş.
DAĞITIM Hürriyet Holding A.Ş.

GELİŞİM

BAŞKAN VEKİLİ VE GENEL KOORDİNATÖR Mustafa Özyürek, **BAŞKAN YARDIMCISI / Finansman** Ümit Umar, **BAŞKAN YARDIMCISI / İdare-Reklam** Deniz İnsel Şahin, **SATIŞ MÜDÜRÜ** Yıldırım Ünverdi, **TEKNİK MÜDÜR** Guman Birincioğlu, **DIŞ İLİŞKİLER MÜDÜRÜ** Ayşe Karabece

Bodrum Belediyesi, Kent-Koop ve Kentkur A.Ş. işbirliğiyle temeli atılan

"YENİ BODRUM"da

Müstakil bir villa sahibi olmaya çağrı...

Yıllar yılı Bodrumlu olabilmenin özlemini duyuyorsunuz. Sizin de bir konutunuz olsun istiyorsunuz.
Uygun arsa bulamıyorsunuz. Arsa bulsanız konutunuzu kim, nasıl yapacak? Soruna kooperatifçilik yöntemiyle çözüm. Hem de "Toplu Konut Alanı"nda. (X) Hem de bir arsa fiyatına bir villa sahibi olarak.

Bodrum Belediye sınırları içinde. Antik Tiyatro'nun 500 m. batısında. Uygulanmasına başlanmış Yeni Bodrum'da. İmarlı arsalar üzerinde. Arsaların mülkiyetleri kooperatifiniz, kendi öz ortaklığınız üzerinde...

VİLLANIZ

İki katlı, 96 m². yaz-kış yaşayabilmeniz için özgün bir "Bodrum Evi". Ön projesi, uygulama projesi, tüm dekorasyonu ünü yurt dışına taşmış mimar ve iç mimarlarımız tarafından gerçekleştiriliyor. Ayrıca yüzme havuzu, çamaşırhane, misafirhane, apart-otel, sauna, jimnastik salonu, tenis kortları, basketbol ve voleybol sahaları gibi ortak ünitelerin de ortağı oluyorsunuz. Ada ölçeğinde çalışmanın ve yatay kat mülkiyeti uygulamasının doğal sonuçları, güzel ürünleri...

14 AY SONRA TESLİM

Kooperatifsel örgütlenmenin yarattığı müstesna bir imkân. Toplam nihai maliyet 19.5 milyon TL.
6.5 milyon peşin, bakiyeyi 16 ayda ödüyorsunuz.

Bu kez de geç kalmış olmamak için Bodrum'da şubesi bulunan bankalardan birine gecikmeden uğrayınız. Peşinatınızı gönderip kooperatifinizi arayınız.

Aralık 1986 itibariyle aktifleri toplamı 1 milyar 246 milyon lirayı aşmış, deneyimli, bilgili, becerili bir kadronun yönetimindeki kooperatifiniz, hızla değerlenen kârlı bir yatırım olarak da en doğru tercihiniz olacaktır.

S.S.

DEFNE

Toplu Konut ve Turistik Tesisler Yapı Kooperatifi

(X) Arsalarımızın da bulunduğu bölge Muğla Valiliğince "Toplu Konut Alanı" olarak ilan edilmiş, Kentkur A.Ş.'ye hazırlatılan imar planı da Bodrum Belediye Meclisi'nin 13.8.1986 günlü oturumunda onaylanıp "Yeni Bodrum Projesi" adıyla yürürlüğe girmiştir.

Soruşturmalarınız İçin

▶ Bodrum Belediye Başkanlığı Belediye Başkanı Cevat BİLKİÇ	: (9-6141) 1214
▶ Bodrum Tapu Sicil Müdürlüğü	: (9-6141) 1206
▶ Akbank Bodrum Şubesi Müdür: Ahmet GÜMÜŞ	: (9-6141) 2141
▶ Türk Ticaret Bankası Bodrum Şb. Müdür: Celal YILDIZHAN	: (9-6141) 2544
▶ Türkiye Halk Bankası Bodrum Şb. Müdür: Arif YILMAZ	: (9-6141) 1233
▶ Türkiye İş Bankası Bodrum Şb. Müdür: Halim AKYAZI	: (9-6141) 1125
▶ Yapı ve Kredi Bankası Bodrum Şb. Müdür: Necdet UZUNLAR	(9-6141) 2160

Ayrıntılı Bilgi İçin:

Cevat Şakir Caddesi, Kardeşler İş Merkezi/Bodrum
Telefonlar: (9-6141) 1965 • 2888 • 1578 • 2552

Başkanlık Divanı

Muhasip	*Murahhas Aza*	*Yönetim Kurulu Başkanı*
Cemal ÖZYİĞİT	***Öcal OKAY***	***H. Gürel TERCAN***
İrme Kırtasiye, Bodrum	*Avukat, Bodrum*	*Bodrum Belediyesi Em. Yapı Fen Amiri*

KİTAP

UNUTULMAZ BİR KADIN RESMİ, öyküler, Necati Güngör, Özgür Yayın,1986 İstanbul, 180 sayfa.

Geçtiğimiz yılın son haftalarında, yine yedi öykülük bir toplamla okur önüne çıkan Necati Güngör, bu yeni yapıtına "Unutulmaz Bir Kadın Resmi" adını vermiş. Anadolu insanının cinsel yönsemelerine yaklaşmayı deneyen yazar, kitaba adını veren öyküde, akıl hastası bir kadınla onun sahipsiz yaşamını etkileyen üç erkeği başarıyla sergiliyor. İlginç, üzerinde konuşulacak nitelikte bir öykü "Unutulmaz Bir Kadın Resmi." Kimilerini dergilerden okuduğumuz öteki öykülerden. "Hep Böyle Uzun Yollar" bir meslekle (terzilikle) birlikte tükenen bir kuşağın temsilcisini, şiirli bir dille anlatıyor. "Masal Kuşu"nda ise, hemen herkesin başından geçmiş olan bir gençlik aşkını okuyoruz; romantik bir aşk şarkısı gibi. Şiirsellik ve sıcak duyarlık, Güngör'ün öteki öyküleri için de geçerli. Kitabın arkasında yer alan çeşitli yazarların görüşleri de, bu savımızın birer kanıtı niteliğinde.

Foucault da öldü...

FOUCAULT, J. G. Merquior, AFA Çağdaş Ustalar Dizisi, Aralık 1986, 225 sayfa.

1984 Haziranı'nda Michel Foucault öldü. Kaybedeli iki buçuk yıl oluyor, adı şimdiden düşünce tarihinin en ünlü simaları arasında yerini aldı. Geçip giden şu kısacak sürede hakkında yüzlerce makale, onlarca kitap yazıldı. Öldüğü hafta, resmi tüm haftalık haber dergilerinin kapağında yer aldı. Her biri, bir "best-seller" haline gelen kitapları ile ünlendi, bir "şöhret" oldu. Bu ün'ü Foucault kazanmadı. Ona kazandırttılar. Halbuki O, hayatı boyunca, bir şekilde "ünlenmişlere", iktidarı temsil edenlere, ya da küçük bir iktidar odağı oluşturanlara karşı mücadele etmişti. İnsanlar, vaktiyle kaybettiklerine benzer, yeni bir "kahraman filozof" arıyorlardı. Yitirdikleri hedeflerini, giderek amaçsızlaşan hayatlarını açıklayacak bir düşünür arıyorlardı. Bula bula, "kahraman filozofların" iktidarını da eleştiren Foucault'yu buldular. Ne de olsa, reel politika karşısında duyarsızlaşan insanlara, hiç bitmeyecek bir özgürleşme kavgasını müjdelemişti. Foucault, içimizdeki iktidara karşı da savaşmalıyız diyordu, "tevazu" sahibi politikacılar sıkıştıkları anlarda, onu, kendi iktidarlarını pekiştirmek için kullanmaktan da kaçınmadılar.

Michel Foucault, Deliliğin Tarihi, Kliniğin Doğuşu, Gözetleme ve Cezalandırma, Cinselliğin Tarihi gibi özgün çalışmalarıyla "bilim dünyası"nı altüst etmenin ötesinde, tavizsiz politik yaşamıyla da (öldükten sonra) pek takdir toplamış bir insandı. Sadece, "mahpusların ilk görevi hapisaneden kaçmanın bir yolunu bulmaktır" türünden yadırgatıcı önerileriyle değil, "özgürleşme pratiğinde" atılan her adımda da Foucault'ya rastlamak mümkündü. Göçmenlerin, eşcinsellerin yürüyüşlerinde, hapisane reformları ya da ırkçılığa karşı kampanyalarda, kıyıda köşede **katılmaya** özen gösteren Foucault aşina bir simaydı. Sartre'dan bu yana Fransa'nın yetiştirdiği en önemli düşünür, sokaklarda, kürsülerde ve yazılarında yeni bir politika anlayışının, mikro-politikanın tartışılmaz öncüsüydü. Merquior, bu kısacık kitabında çok güç bir işe girişmiş. Foucault'nun yapıtlarını ve yaşamını özetlemeyi, aktarmayı denemiş, büyük ölçüde başarmış da. Sade bir Türkçeyle dilimize aktarılan bu kitabı muhakkak okumalısınız.

KOZMİK BAĞLANTI, Carl Sagan, Çeviren Maktav Dinçer, E Yayınları, 1986,

Yazarın yıllar süren astronomi çalışmalarının sonucu, evrenle ilgili düşüncelerini topladığı bu kitap üç bölümden oluşuyor. Sagan birinci bölümde evrenin boyutu hakkında düşündürüp, bir bakış açısı kazandırmaya çalışıyor. İkinci bölüm başta Dünya, Mars ve Venüs olmak üzere Güneş Sistemi'nin çeşitli yönleriyle ilgili. Üçüncü bölüm diğer yıldızların gezegenlerinde bulunan uygarlıklarla iletişim kurabilme olasılığına ayrılmış. Yazar yapıtında evrenle ilgili inanışların tarihsel gelişimini incelerken bugünkü pek çok varsayıma gerçekçi bir gözle bakıyor. **Kozmik Bağlantı,** astronomi meraklılarının güvenerek okuyabileceği bilimsellikle düşgücünün dengeli bir biçimde birleştirildiği bir kitap.

Haftanın en çok satan kitapları

1. **Gülünün Solduğu Akşam,** anı, Erdal Öz, Can Yayınları (1)
2. **Gülün Adı,** roman, Umberto Eco, Can Yayınları (3)
3. **Yeşilçam Dedikleri Türkiye,** Vedat Türkali, Cem Yayınları (5)
4. **Emret Komutanım,** M. Ali Birand, Milliyet Yayınları (2)
5. **Varolmanın Dayanılmaz Hafifliği,** roman, Milan Kundera, İletişim Y. (6)
6. **Daracacında,** inceleme, Ahmet Kahraman, Milliyet Yayınları (4)
7. **İdam Gecesi Anıları,** Halit Çelenk, Onur Yayınları (—)
8. **Nevşehir'den New York'a,** gezi notları, Yalçın Pekşen, Varlık Y. (7)
9. **42 Gün,** öykü-şiir, Gülten Akın, Alan Yayıncılık (12)
10. **İcraatın İçinden,** röportaj, Emin Çölaşan Milliyet Yayınları (13)
11. **Yön Hareketi,** inceleme, Hikmet Özdemir, Bilgi Yayınevi (9)
12. **Ben Cladius,** roman, Robert Graves, Adam Yayınları (15)
13. **Bahar İsyancıdır,** deneme, Onat Kutlar, De Yayınları (8)
14. **Osmanlı Kimliği,** inceleme, Taner Timur, Hil Yayınları (14)
15. **Ayna Merdiven,** (13) öyküler, Ferhan Şensoy, Ortaoyuncular Yayınları (—)

Bu listenin hazırlanmasında bilgilerine başvurduğumuz kitabevleri: İstanbul'da Akademi, Deniz, Gençlik, Nezih ve Sander, Ankara'da Bilgi, Dost, İlhan-İlhan, Dönüşüm ve İmge, İzmir'de Dost, İleri ve Yavuz, Malatya'da Kerem. (Parantez içindeki sayılar, kitabın bir hafta önceki sıralamadaki yerini belirtmektedir.)

SİNEMA

KOMANDO (Commando). Yakınlarda Kennedy ailesine içgüveysi giren Avusturya kökenli, dünya vücut kralı Arnold Schwarzenegger sinemada ilkçağların yenilmez savaşçısı Conan rolüyle parladıktan sonra ününü sürdürüyor. Bu haftanın ikinci yeni filmi **Komando,** Rocky'lerin, Rambo'ların bilinen çizgisini yineleyen bir bireysel kahramanlık gösterisi. Çocuk yıldızlıktan hareketli, bol vurdulu-kırdılı serüven filmlerinin yönetmenliğine atlayan Mark Lester'ın yönettiği bu film, bir zamanlar Vietnam'da savaşmış, sonradan küçük kızıyla bir dağ evinde mazbut bir yaşamı yeğlemiş eski bir komandonun öyküsü. Kaçırılan kızının rehin tutulduğu garip bir karargâhı, "Ateş Savaşı" filminden hatırlayacağınız Rae Down Chang'la birlikte, el bombasından uçaksavara kadar bilumum silahlarla yüklü olarak basan komanda Conan, film boyunca yaklaşık 150 kişiyi filan harcayarak bir anlamda bu konuda Rambo'nun kırmış olduğu rekoru da egale ediyor. Bu film, Schwarzenegger'in James Cameron yönetiminde çevirdiği ve tüm dünyada iyi iş yapan fantastik gerilim denemesi **Terminator**'un düzeyine erişemiyor kesinlikle. Bilinen şemaları allayıp pullayıp yine önümüze süren bu basit Hollywood yapımının sonunda, kızını kucağına alarak uzaklaşırken adale şampiyonu komando eskisinin ilk kez gülümsediğini göreceğimiz bu filmi önemsemek mümkün değil...

Arnold Schwarzenegger'i bu kez Vietnam gazisi bir komando rolünde izliyoruz.

DAVACI. Bu hafta gösterilecek olan Kemal Sunal'lı yeni Türk filmi, yönetmen Zeki Ökten'in imzasını taşıyor. Senaryosunu Umur Bugay'ın yazdığı, görüntü yönetmenliğini Orhan Oğuz'un yaptığı, müziğini de Ali Haydar'ın hazırladığı **Davacı**'da Kemal Sunal'dan başka Savaş Yurttaş, Gülümser Gülhan, Güzin Özipek, Serra Yılmaz ve Züğürt Ağa'nın evlenmek isteyen, unutulmaz yaşlı ağası Bahri Selim rol almış. Zeki Ökten'in yeni filmi **Davacı** sinema çevrelerimizde merakla bekleniyor.

KONSER

PINAR YILANCIOĞLU. Genç piyanist Pınar Yılancıoğlu, 1 Şubat Pazar saat 15.00'de Emirgân Beyaz Köşk'te piyano resitali veriyor. Bu resitalde Mozart, Chopin, Beethoven ve Bartok'un eserleri seslendirilecek.

KONGRE

GRAFİKERLER MESLEK KURULUŞU. Ocak ayında toplanan GMK'nın yönetimi değişti. Yapılan seçim sonucunda belirlenen yeni GMK yönetim kurulu şu isimlerden oluşuyor: Yurdaer Altıntaş, Bülent Erkmen, Sadık Karamustafa, Emre Senan, Orhan Yıldırım, Ali Akdamar ve Cemalettin Mutver. Üç yıl önce de işbaşında bulunan ve yeniden heyecan tazeleyen bu yeni GMK yönetim kurulu, şimdiden geleneksel 7. Grafik Ürünler Sergisi için yoğun bir hazırlık çalışmasına girişti.

Ateş Sokakları ya da Muhteşem İkili

STREETS OF FIRE. ABD'de otoritelerce kontrol edilemeyen hayali bir kentte, mahalleler gençlik çeteleri tarafından işgal edilmiştir. Bir gece kulüpte şarkı söylerken düşman mahallenin çetesi, "The Outsiders" ve "Rumble Fish" gibi Coppola filmlerinden tanıdığımız güzel Diane Lane'i (Ellen) kaçırır. Bu arada askerden dönmüş olan Ellen'in eski sevgilisi Tom Cody (Michael Pare) de boş durmayacak ve erkek görünüşlü kız arkadaşı McCoy'la (Amy Madigan) birlikte Ellen'i kötü adamların elinden kurtararak mahalleye geri getirecektir. Ama karşı taraf bütün güçlerini toplayarak mahalleyi basacak ve West Side Story'ye rahmet okutacak denli şiddetle geçen bir gençler kavgası sonucunda durum belirlenecektir. Ellen'le ilişkisinde romantik bir delikanlı olan Tom, askerden sonra artık güçlü kuvvetli, motorları, kamyonları havaya uçuran, dehşet biri olup çıkmıştır McCoy'la birlikte. Karşıt çeteyi duman ederler... Vs. vs... İşte şiddet öğesinin hayli ağır bastığı, Amerikan yapımı yeni bir gençlik filmi daha. Yeni yılla birlikte şansımızın açıldığı bu gençlik filmlerinin nitelikli bir örneği sayılan **Streets of Fire**'ın yönetmeni, senaryo yazarlığından yönetmenliğe geçen Walter Hill. "Sürücü", "Uzun Sürücüler", "48 Saat" vb. gibi filmleriyle Türk seyircisinin de beğenisini kazanan, Amerikan sinemasının yeni kuşak yönetmenlerinden Walter Hill'in bu parlak gençlik filmi, genç oyuncularıyla, teknik özellikleriyle ilgi çekebilecek, gözalıcı bir film. Özellikle gece çekimleri ve müzikler harika. "Paris Texas"ın unutulmaz müziğiyle anımsadığımız Ry Cooder'ın müzik çalışması yine olağanüstü.

"Muhteşem İkili"de güzel Diane Lane kaçırılan bir şarkıcı

25 OCAK Pazar

TV1

08.46 Açık Öğretim
10.00 Pazar Sabahı
10.01 Voltron
10.25 Pazar Sineması (Tepedeki Üçüncü Adam)
12.05 Pazar Konseri
13.00 Samuray'ın İntikamı
13.45 Haberler
14.00 Stüdyo Pazar
16.55 Televizyonda Sinema (Poseidon Macerası-2)
19.00 Petrolün Gizli Tarihi-1
19.45 İyi Uykular
20.00 Haberler

20.45 Saat Sabahın Dokuzu -3
21.40 İl İl Türkiye
22.25 Spor
23.35 Haberler

TV2

19.46 Tao - Tao
20.10 Türk Sanat Müziği Bir Solist
20.25 Santa Barbara
21.10 Spor
21.30 Haberler
22.00 Gece Stüdyosu

26 Pazartesi

TV1

08.01 Günaydın Türkiye
10.00 Eğitim Önlisans Programı
10.45. Kapanış
16.45 Açılış
16.46 Eğitim Önlisans Programı
17.30 Açık Öğretim
18.30 Haberler
18.35 Bugünkü Hindistan
18.50 He-Man
19.15 Sanatımızdan Portreler
19.40 İyi Uykular
20.00 Haberler
20.45 Uzak Tepeler
21.40 Ekonomi Dünyası
22.30 Fırtınalar Vadisi
23.20 Haberler

TV2

19.46 Gençlerle Birlikte
20.15 Televizyon Filmi "Horoz'a Ses Talimi"
21.00 Yerli Belgesel Hurdanın Hikâyesi-4
21.30 Haberler
22.00 Petro
22.40 Müzik Yelpazesi

27 Salı

TV1

08.01 Günaydın Türkiye
10.00 Eğitim Önlisans Programı
10.45 Kapanış
16.45 Açılış
16.46 Eğitim Önlisans Programı
17.30 Açık Öğretim
18.30 Haberler
18.45 Yavru Kuş -II
19.15 Görüntüler
19.40 İyi Uykular
20.00 Haberler
20.45 TV Dergisi
21.40 Dikkat
21.50 Televizyonda Sinema (Yarışma)
24.00 Haberler

TV2

19.46 Besteciler ve Yorumcular
20.15 "Gable ve Lombard"-1
21.00 Merak Ettikleriniz
21.30 Haberler
22.00 2. Kanal, 2. Gece

28 Çarşamba

TV1

08.01 Sabahın Getirdikleri
10.00 Kapanış
17.15 Açılış
17.16 Açık Öğretim
18.30 Haberler
18.45 Şirinler
19.15 Az Gittik Uz Gittik
19.40 İyi Uykular
20.00 Haberler
20.45 Her İşin Başı Sevda
20.55 Uzak Tepeler
21.50 Ahmet Hamdi Tanpınar
22.20 Bir Solist "Sami Aksu"
22.35 Mike Hammer
23.20 Haberler

TV2

19.46 Dünden Bugüne Musikimiz
20.15 Perihan Abla
21.00 Kozmos-2
21.30 Haberler
22.00 Dünya Sinemalarından Seçmeler "Tolstoy"

29 Perşembe

TV1

08.01 Günaydın Türkiye
10.00 Eğitim Önlisans Programı
10.45 Kapanış
16.45 Açılış
16.46 Eğitim Önlisans Programı
17.30 Açık Öğretim
18.30 Haberler
18.35 Misak-ı Milli
18.50 Çocuklar Adası-3
19.15 İnanç Dünyası
19.40 İyi Uykular
20.00 Haberler
20.45 Elif Ana Ayşe Kız-Son
21.40 Ben Bilirim

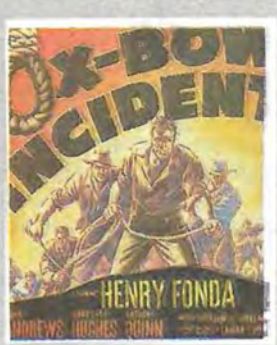

22.30 Sinema Tarihinden Seçmeler (Ox-Bow Olayı)
23.50 Haberler

TV2

19.46 Bizim Sazımız - Bizim Sözümüz
20.15 "Gable ve Lombard"-2
21.00 Ekonomide Ne Nedir
21.30 Haberler
22.00 Tele-Mozaik
22.35 Yükselen Batı-4

30 cuma

TV1

08.01 Dil Öğrenelim
10.00 Kapanış
17.15 Açılış
17.16 Açık Öğretim
18.30 Haberler
18.45 Potyanna
19.15 Mutluluk Çemberi
20.00 Haberler
20.45 Her İşin Başı Sevda
20.55 Uzak Tepeler - Son
21.50 Tele Kabare
22.50 Kuzey ve Güney
23.40 Haberler

TV2

19.46 Çizgi Film "Pepero" - 3
20.15 Kamyon-4
20.40 Küçük Afacan
21.00 İslam ve Toplum
21.30 Haberler
22.00 Televizyon'da Sinema "İhtiras Tramvayı"

31 cumartesi

TV1

08.41 Açık Öğretim
10.00 Cumartesiden Cumartesiye
13.00 Cumartesi-13 (1)
14.00 Haberler
14.05 Cumartesi-13 (2)
15.35 Kara Şimşek
16.20 Yaşadıkça
18.00 Televizyon'da Sinema (Baharda Aşk)
19.35 Gençlerden Gençliğe
20.00 Haberler
20.45 Kurunlu Ailesi
21.40 Tele-vizyon
23.50 Haberler

TV2

19.46 Spor Dünyasından
20.15 "Gable ve Lombard"-Son
21.00 Yarış Başlıyor
21.30 Haberler
22.00 Konser "Ken Russel's Planets"

TELEVİZYON

Poseidon adlı yolcu gemisinin yolcularını felaketler beklemektedir...

TV 1 **POSEİDON MACERASI 2** (Beyond The Poseidon Adventure). 1972'lerde dünya çapında başarı kazanan Ronald Neame'in **Poseidon Macerası** adlı filmi, "Felaket filmi" türünün patlamasına yol açmıştı. Bu filmin başarısı üzerine tezgâhlanmış **Poseidon Macerası 2,** felaket dalgasının artık kabak tadı verdiği yılların ürünü. Vaktiyle sinemalarda "Po-

seydon'a Dönüş" adıyla izlediğimiz bu film, başarılı bulunan birinci filmin mirasını bol keseden yiyor. Felaket filminin, seyirciyi kahraman ya da kahramanlarla özdeşleştiren, heyecan ve tehlike yaşatan basit mekanizmasını bir kez daha işleten yapımcı - yönetmen Irwin Allen, Michael Caine ve Karl Malden'den, Sally Field ve Telly Savalas'a kadar bir yığın ünlüyü filmine toplamış. Ama sonuç hüsran. Felaket filmi türünün **önemsiz bir örneği Poseidon Macerası 2.** 1979 ABD yapımı, 114 dakika.

25 Ocak Pazar

"Tepedeki Üçüncü Adam"ın genç dağcısı James McArthur ile Janet Munro

TV 1 **TEPEDEKİ ÜÇÜNCÜ ADAM** (Third Man On The Mountain). Bir İsviçre dağ köyünde yaşayan Rudi Matt'ın (James Mac Arthur) amacı dağda ölen babası gibi dağcı olmaktır. Ancak annesiyle dayısı onun bu isteğine karşı çıkarlar. Sonunda evden kaçan Rudi bir İngiliz dağcısıyla (Michael Rennie) birlikte dağa tırmanıp zirveyi fetheder. Ken Annakin'ın yönettiği **Tepedeki Üçüncü Adam,** pazar sabahları nerdeyse abone olduğumuz bir Walt Disney yapımı "çocuk" filmi. Michael Rennie, Herbert Lom gibi deneyimli oyuncuların varlığıyla çekici kılınmış bu dağcılık sporu filmi **sıkıntısızca izleniyor.** 1959 İngiliz yapımı, 103 dakika.

25 Ocak Pazar

TV 1 **YARIŞMA** (Competition). Oğlan (Richard Dreyfuss) geleceği parlak genç bir piyanist. Kız (Amy Irving) da yetenekli bir piyanist. San Francisco'da düzenlenen bir yarışmada şanslarını denemeye karar verirlerse ne olur? Ne olacağını üç aşağı beş yukarı tahmin edebilirsiniz, edemezseniz de dert değil, piyanist aşkının nasıl olduğunu nasılsa filmde göreceksiniz... Romantik bir aşk ilişkisinin ağır bastığı **Yarışma**'yı Joel Oliansky yazıp yönetmiş. Çeşitli yarışmalarda aldığı iddiasız derecelerden bıkmış ve babasının ısrarıyla San Francisco'daki yarışmaya katılan yetenekli piyanist Paul'de Richard Deryfuss sevimli bir oyun veriyor. Geçen yıl Steven Spielberg'le evlenen Amy Irving de Heidi rolünde oldukça hoş. Lee Remick'le Sam Wanamaker'ın da rol aldığı **Yarışma, duygusal filmlerden hoşlananlara göre,** uzun bir Amerikan yapımı. 1980, 129 dakika.

27 Ocak Salı

"Yarışma"nın uyumlu çifti Richard Dreyfuss ile Amy Irving

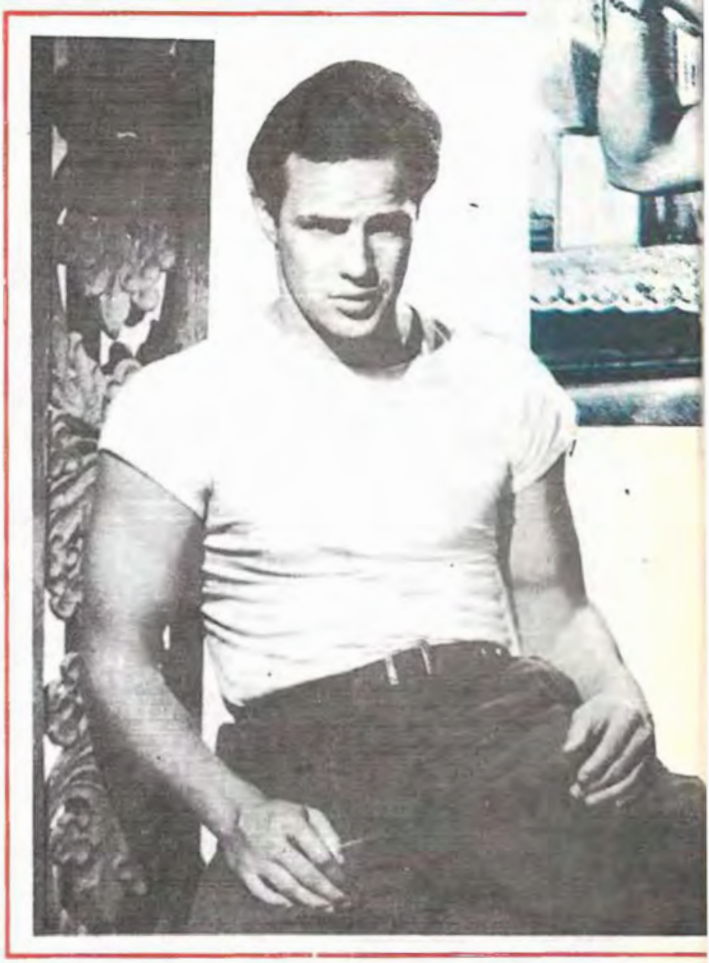

TV 2 **GABLE VE LOMBARD** (Gable and Lombard). Yarım yüzyıl önceki Hollywood'un en büyük, en fırtınalı aşklarından birini konu edinen bu haftanın dizisi **Gable ve Lombard,** özellikle sinemasever izleyicinin ilgisini çekecektir. Sidney J. Furie'nin yönettiği dizide bu büyük aşkın kahramanlarından Clark Gable'ı James Brolin, Carole Lombard'ı da Jill Clayburgh oynuyor. Ünlü yıldız Carole Lombard'ın da hayatını kaybettiği, Las Vegas yakınlarında düşen uçak kazasını izleyeceğimiz ilk bölümde, üzüntü içinde kaza yerine koşuşturan Clark Gable, geçmişini ve Carole Lombard ile nasıl tanıştığını düşünür... Sürükleyici bir dizi **Gable ve Lombard.**

27 Ocak Salı, 29 Perşembe, 31 Cumartesi

TV 1 **AHMET HAMDİ TANPINAR.** Edebiyatımızın büyük esteti Ahmet Hamdi Tanpınar'ın 24 Ocak 1962'deki ölümünün 25. yıldönümünü anmak için kolları sıvamış TRT. Büyük "hoca" Tanpınar'ın hayatını dramatik belgesel olarak ekrana getirecek bu programın, Mehmet Akif için hazırlanana benzememesi dilenir.

28 Ocak Çarşamba

TV 2 **TOLSTOY.** 1985 Sinema Günleri'nde izlediğimiz **Tolstoy** "Dünya Sinemalarından Seçmeler" programında karşımıza geliyor. İki yıl önce ölen Sovyet sinema eğitmeni ve yönetmeni Sergey Gerasimov'un hem oynayıp hem yönettiği **Tolstoy,** büyük Rus yazarının çileli yaşamını, kendi kişiliğiyle ve çevresiyle olan çekişmelerini ele alıyor. Sergey Gerasimov'un olağanüstü benzetildiği büyük yazarı, bir yandan kafasını meşgul eden felsefi ve ahlaki sorunlarla boğuşurken öte yandan da karısı, çocukları, aile çevresi, kızkardeşi ve

Elia Kazan'ın "İhtiras Tramvayı"nda Vivien Leigh'in yanı sıra gençecik Marlon Brando da çok başarılı

Sinemada en iyi Tennessee Williams uyarlaması

TV 2 İHTİRAS TRAMVAYI (AStreetcar Named Desire). Tennessee Williams'ın en ünlü oyunlarından, Türkiye doğumlu, Ermeni kökenli Elia Kazan eliyle beyaz perdeye aktarılan bu film, bugün bile hâlâ sinemada en başarılı Tennessee Williams uyarlaması sayılıyor. İhtiras Tramvayı'nda çocuk yaşlarında evlendiği kocasının intiharından kendini suçlayarak bunalımlara düşen ve bu suçluluk duygusundan kurtuluşu değişik erkeklerde arayan güneyli bir kadının (Vivien Leigh) öyküsü anlatılıyor. 1951'de Vivien Leigh'ye en iyi kadın oyuncu Oscar'ını getiren film, ayrıca Karl Malden'le Kim Hunter'a da en iyi yardımcı oyuncu Oscar'larını kazandırmıştı. Elia Kazan'ın özenli yönetiminde sinemada ilk yıllarını süren genç Marlon Brando da bu filmle çıkış yapmıştı.

Brando, yeni Amerikan kültürünün kaba saba bir temsilcisi olarak, eski, derin güney kültürüyle yetişmiş, görmüş geçirmiş ve çelişkiler içindeki kadınla sürekli didişiyor. Brando'nun karısının ablası rolündeki Vivien Leigh'le olan karmaşık ilişkisi, filmin bir hızlayan ve yavaşlayan sürekli ve yoğun gerilimde her an duyumsanıyor. Yapıldığı yıl ayrıca en iyi film, en iyi senaryo (kendi oyunundan Tennessee Williams), en iyi görüntü (Harry Stradling) ve müzik çalışması (Alex North) olarak da Oscar'a aday gösterilen **İhtiras Tramvayı**'nı **sinema sanatına ilgi duyan her cinsten seyircinin kaçırmaması gerekir...** 1951 ABD yapımı, 122 dakika.

30 Ocak Cuma

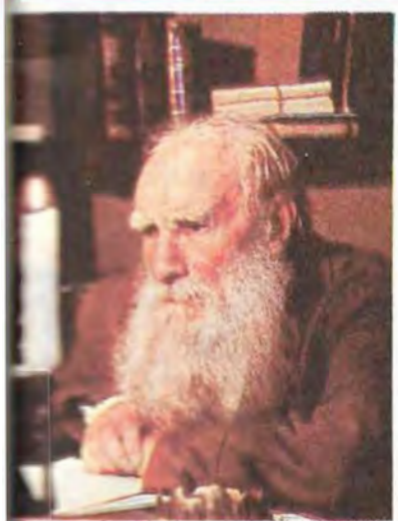

Sergey Gerasimov "Tolstoy"da hem oyuncu hem yönetmen

günlük yaşamıyla içiçe gösteren bu film, 1984 Karlovy Vary senliğinde büyük ödülü kazanmıştı. Gerasimov'un yanı sıra Tatyana Makarova, Elena Vasiliyeva ve Nikolay Eremenko'nun rol aldığı Tolstoy, özellikle bu filmi görmemiş olanlara öğütlenecek türden bir **Sovyet yapımı.** 1984, 90 dakika.

28 Ocak Çarşamba

TV 1 OX-BOW OLAYI (The Ox-Bow Incident). 1943 yılında en iyi film Oscar'ına aday olmuş bu film, Amerikan sinemasına özgü western türünün klasiklerinden biri. Kimi kaynaklara göre de, sinema tarihinin en başarılı western filmlerinden. Bu türün iddiasız ustalarından William A. Wellman'ın yönettiği **Ox-Bow Olayı,** geçen yüzyılın Nevada'sında geçiyor. Çiftliklerden birinde işlenen bir cinayetten sonra ölenin dostları katillerin peşine düşüp yakalar yakalamaz hemen cezalandırmak isterler... Gözlerini kan bürüyerek adalet isteyenleri hoşnut etmek için, cinayet zanlısı olarak yakalanan 3 kişinin linç edilmesine, kitle adaletine karşı çıkılan film, insancıl mesajıyla önem kazanan sağlam ve gerçekçi bir "kovboy filmi". Henry Fonda vicdan sahibi bir kovboyu başarıyla canlandırıyor. Dana Andrews, Henry Morgan ve Mary Beth Hughes'ün yanı sıra çiçeği burnunda, genç bir Anthony Quinn'i de izleyeceğimiz **Ox-Bow Olayı,** bugünkü kuşaklara 45 yıl öncesinin nitelikli bir westernini tanıtacak. Kuşkusuz bugünün bol kanlı, şiddetli "spagetti western"lerine göre çok daha düzeyli, **izlenmeye değer, siyah beyaz bir film Ox-Bow Olayı.** 1943 ABD yapımı, 75 dakika.

29 Ocak Perşembe

TV 1 BAHARDA AŞK (April Love). Yaşları 40'larda seyreden, hayatlarının ikinci baharını süren kuşaklar Pat Boone'u hatırlarlar. Temiz, iyi aile çocuğu imajı veren, kadife sesli bir Amerikalı şarkıcıydı Pat Boone. 50'li yıllarda lanse edilen bu parlak çocuğun şarkılarıyla dolduracağı filmlerde boy göstermesi de kaçınılmazdı. Nitekim **Baharda Aşk** da, Hollywood'un allayıp pullayıp doldurusa getirmesiyle beyazperdeye geçen, bugün esamesi okunmayan Pat Boone'un iki-üç başarısız filminden biri. Chicago'da araba çalmak suçundan şartlı olarak salıverilen ve aksi bir ihtiyar olan dayısının çiftliğine gelen genç Nick'in (Pat Boone) öyküsünü aktaran filmi Henry Levine yönetmiş. Tabii genç kahramanımız komşu çiftlik sahibinin kızıyla (Shirley Jones) da mercimeği fırına verecektir bu arada. Bu önemsiz Pat Boone filmi, ancak **"nostaljik takılacaklara" belki ilginç gelebilir.** 1957 ABD yapımı, 98 dakika.

30 Ocak Cumartesi

Bir cinayet sonrasında gelişen olayların anlatıldığı "Ox-Bow Olayı" linç olayına karşı çıkan bir western

PROVOKASYON

Kışkırtılan irtica

KANLI PAZAR

Olayın görgü tanıkları 18 yıl sonra Kanlı Pazar'ı **Nokta**'ya anlattılar. Olayı bizzat yaşayanlar "provokasyon" derken, dönemin sorumluları hatalarında direniyorlar.

"İlk şehit ben olacağım" diye haykırıyorlardı. "Allah Allah..." sesleri, kan kokan sloganlar... Milli Türk Talebe Birliği'nin Cağaloğlu'ndaki salonunda gerilim, yaydan fırlamaya hazır bir oktu o gün. 1969 yılının Yarbayı Celal Küçük, izlemek için gittiği toplantıdan dehşet içinde çıkmıştı.

Tarih 14 Şubat 1969'du. Tarihe "Kanlı Pazar" olarak geçecek olaylara daha iki gün vardı. Yani "Kan-

Taksimde binlerce kişi birbirine girdi

GÜNAYDIN

KAN DEHŞETİ GÖTÜRDÜ

2 ÖLÜ 100'DEN FAZLA YARALI VAR

6. Filoyu protesto için yapılan işçi ve öğrenci mitingine, sağcı grup bıçak ve sopalarla saldırı

Ölenlerin ikisi de işçi. Dövülere kovaya sokulanlar arasında kızlar da var. Ölü sayısı artabil

TÜYLER ÜRPERTİCİ BİR SAHNE...

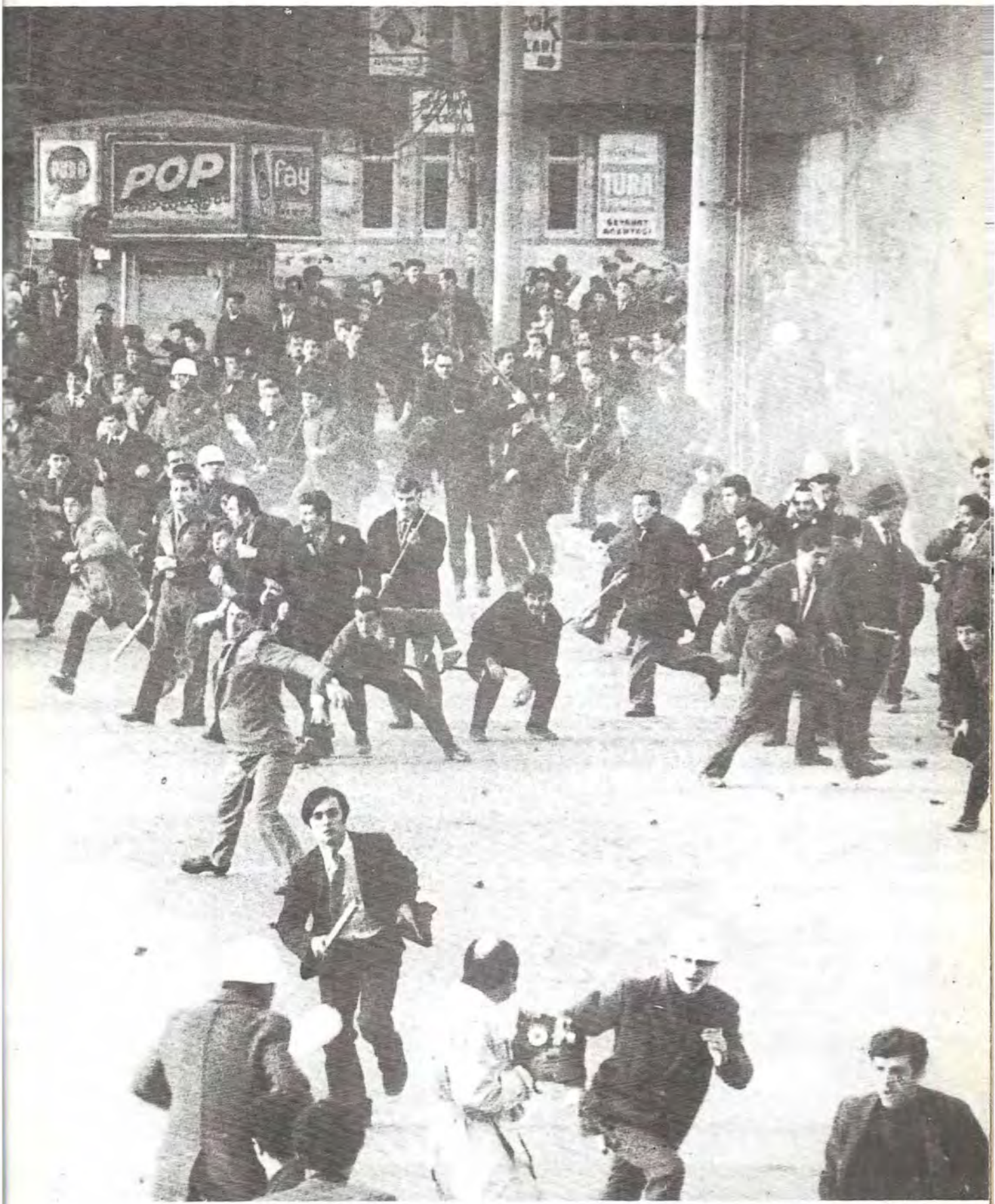
POP
fay
TURA

lı Pazar" daha yaşanmamıştı. Ama Celal Küçük, MTTB toplantısından *çıkarken iki gün sonrasını tüm* açıklığıyla görüyordu. Bugünün emekli subayı Küçük, **Nokta**'ya "Toplantıdan sonra bütün ilgilileri uyardım" diyordu. Evet, Celal Küçük uyarmıştı uyarmasına ama...

"O olay oluncaya kadar hiçbir hareket yok. Hiçbir hareket göstermeyen topluluğa karşı ne gibi bir tedbir alınır?... Daha evvelden şu adam şu hareketi yapacak diye nasıl bileceksiniz ki?... Bunlar umumi laflar..." Bu sözler, "uyarılan" ilgililerden birine, dönemin İstanbul Valisi Vefa Poyraz'a aitti. Poyraz, 18 yıl sonra **Nokta**'ya Kanlı Pazar'ı değerlendirirken "ani bir

Emekli subay Celal Küçük 18 yıl sonra ilk kez Nokta'ya konuştu

halk hareketi" diyordu.

Cuma. Yarbay Celal Küçük, 14 Şubat günü Cağaloğlu Yokuşu'nu tırmanırken endişeliydi. Dört gün önce Dolmabahçe açığına demirleyen Amerikan 6. Filosu'nu protesto gösterilerine o gün sağ "cevap" vermişti. Beyazıt'taki "Bayrağa Saygı Mitingi"nde "Vedat Demircioğlu bayrağı" lanetlenmişti. Demircioğlu, bir yıl kadar önce 6. Filo'nun gelişi sırasındaki olaylarda öldürülmüş, 11 Şubat 1969 günü anısına Beyazıt Kulesi'ne bir bayrak çekilmişti. O günlerde sağ basında "kızıl bayrak" diye nitelenen bu gençliğin emperyalizme karşı tavrının simgesi" bayrak, Beyazıt'taki mitingin ana hedefiydi. Komünizmle Mücadele Dernekleri Başkanı İlhan Darendelioğlu mitingte "Memlekete ihanet eden bu hainleri toprağa gömme zamanı gelmiştir" diye haykırıyordu.

6. Filo neyi simgeliyordu? Gelişi neden protesto ediliyordu? Beyazıt Alanı'nı dolduran kalabalık bu sorulardan çok, bir başka şeyle ilgiliydi. Onlara "din elden gidiyor" denmişti. Pek çoğu da nedenini, nasılını sormadan alana koşmuştu. Megafonlarla bağırılan "Komünistlere ölüm" sloganını tekrarlıyorlar, bir "adanmışlık" duygusu içinde "öldürmeye" hazırlanıyorlardı.

Cuma akşam... Celal Küçük, MTTB'nin Cağaloğlu'ndaki binasına girerken bunları düşünüyordu. İstanbul, İzmit, Bursa, Sakarya Komünizmle Mücadele Dernekleri'nin "üyeleri"nin doldurduğu salona girdiğinde endişesi daha da artmıştı. Ve her geçen dakika bu endişeyi dehşete dönüştürmüştü.

Celal Küçük, o akşamı **Nokta**'ya şöyle anlatıyordu: "Kürsüye İlhan Darendelioğlu çıktı. 'Pazar günü komünistler miting yapacak. Biz bu mitingte savaşacağız. Silahı olan silahıyla, olmayan baltasıyla gelsin' şeklinde bir konuşma yaptı. Ortalık bir anda elektriklendi. 'Bu uğurda ilk şehit ben olacağım' 'Hayır ben olacağım' diye bağırışmalar oldu. Resmen ölüm kokusu vardı havada. Ayrıldık. Hemen Kara Harp Akademisi Komutanı Tümgeneral Süleyman Aşiroğlu'na durumu arz ettim. 'Paşam' dedim, 'Korkunç bir durum var. Kan dökülecek. Vali'nin haberi var dediler. Silahlı gelecekler.' Aşiroğlu Paşa 'Bu korkunç. Merkez Komutanlığı Kurmay Başkanı Edip Bayoğlu'nu ara, haber ver' dedi. Hemen Süleyman Aşiroğlu'nun yanından Bayoğlu'na telefon ettik. Ben konuştum. Çok teşekkür etti."

Cumartesi... 15 Şubat 1969 günü İstanbul bir "hazırlık" içindeydi. Çok daha sonra bu hazırlıklardan bazılarını CHP Milletvekili Orhan Birgit Meclis kürsüsünde şöyle dile getirecekti: "Eyüp ilçe başkanınız ne yaptı? Sağmalcılar'da sopalar, şişler nereden temin edildi? Kağıthane'de hangi CHP'li marangoza, hangi CHP'li demirciye yüksek paralarla teklif yapıldı da reddetti? Kim kabul etti? Zeytin-

Saldırganlar ellerinde sopalarla, bıçaklarla bir yandan mitingçilere saldırıyor, bir yandan da "zafer"in keyfini yaşıyor. Güvenlik kuvvetleri ise değil müdahale etmek, bakmıyorlar bile. Zabıta memuru Seyit Atmaca, eli bıçaklı üstte).

burnu'ndan hangi minibüsle Eminönü Adalet Partisi şubesinden sopa taşındı? Bunların numaralarını vereyim..."

15 Şubat'ta, Bugün gazetesinin yazarı Mehmet Şevki Eygi de daktilosunun başında, ertesi gün çıkacak yazısına hazırlanıyordu. Öyle lafı eveleyip geveleme zamanı değildi. Hedefe tam ortasından vurmak gerekirdi. Eygi, önce yazısının başlığını koydu: "Cihada hazır olunuz." Ve devam etti: "Büyük fırtına patlamak üzeredir, Müslümanlar ile kızıl kâfirler arasında topyekûn savaş kaçınılmaz hale gelmiştir... Müslüman kardeşim, sen bu savaştabitaraf kalamazsın. Ben namazımı kılar, tesbiğimi çekerim... Etliye, sütlüye karışmam deyip de kendine zulüm edenlerden olma, gözünü aç, bak!.. Onlarda taş, sopa, demir, molotof kokteyli mi var? Biz de ayni silahları kullanmaktan aciz değiliz... Cihat eden zelil olmaz. Sağ kalırsa gazi olur, canını verirse şehitlik şerefini kazanır."

Yurt penceresinden atılan, yerlerde sürüklenen Vedat Demircioğlu hastanede, bir hafta sonra öldü.

Binlerce genç de ertesi günkü "Emperyalizme Karşı Mustafa Kemal Yürüyüşü"ne hazırlanıyordu. Pankartlar yazılıyor, yürüyüş boyunca atılacak sloganlar saptanıyordu.

Ve pazar... İstanbul o gün, baharı haber veren bir sabaha uyanmıştı. Ilık, güneşli, iyimser bir gündü... Sonradan tanık olacaklarına inat... Yürüyüşün güzergâhı, Valilik tarafından Beyazıt-Taksim olarak saptanmıştı. Saat 11'de Beyazıt Alanı kalabalıklaşmaya başlamıştı. Aynı sıralarda Beyazıt Camii doluyordu. Yürüyüş yolundaki Dolmabahçe Camii de... Gerçi Dolmabahçe Camii, 6. Filo'nun gelişi nedeniyle ilan edilen "askeri bölge"nin içinde kalıyordu ve bu bölgeye giriş yasaktı. Ancak cihad çağrısına uyanlar için geçerli değildi bu! Onlar din uğruna canlarını vermeye hazırlardı, yasağı mı dinleyeceklerdi! Yetkililer arasında telsiz, telefon görüşmeleri, yasağı sonunda izne çeviriyor ve Dolmabahçe Camii'nin yolu açılıyordu.

İstanbul Teknik Üniversitesi Öğrenci Derneği Başkanı Harun Karadeniz, daha sonra "Olaylı Yıllar ve Gençlik" kitabında o sabahı şöyle anlatacaktı: "İlk haber Dolmabahçe Camii'nden geldi. Kalabalık bir grup cami çevresinde toplanmış namaz kılıyordu. Saat 10 sularında durumu bizzat görmeye gittim. Topluluğun çoğunluğu sakallı, bereli kimselerdi. Bize saldıracak olan bunlardı. Şehrin yabancısıydı, garip bir sessizlik içinde ve merakla çevrelerini seyrediyorlardı... Samimiler, inanmışlar sonuna kadar ve ölümü göze alarak kalkıp gelmişler buraya. Dini ve vatanı kurtaracaklar, can pahasına da olsa yapacaklar bu işi..."

Saldırı olacağı apaçık ortadaydı, ama... Harun Karadeniz anlatıyordu: "Durum ne kadar sakıncalı olursa olsun biz silahlanmadan ve kendimizi kavgaya göre hazırlamadan yürüyecektik. Evet, biz o zaman böyle düşündük ve öyle de yaptık. Sonradan bizi hatalı bulanlar ve eleştirenler oldu."

Saat 14.00... Beyazıt'ta toplanan yaklaşık 30 bin kişi yürüyüşe geçiyordu sonunda. Sultanahmet, Sirkeci, Karaköy, Tophane... Her adımda, tarihin bir dönüm noktasına biraz daha yaklaşılıyordu. Taksim'de bir grubun toplandığı haberi gelmişti. Ancak, gençlik liderleri sonradan "böyle bir topluluğun çok ciddi bir tehlike taşımayacağı görüşünde olduklarını" söyleyeceklerdi. Ama anlaşılan bazı yetkililer aynı görüşte değildi. İstanbul Valiliği kentteki 1500 polisin binini Taksim Alanı'na çağırmış, askerden de yardım istemişti. Taksim "bir şeylere" hazırdı.

Polis ve saldırganların işbirliği üzerine fazla söze ne gerek! (büyük resim). Çember sakallılar sopalarıyla koşuyor, hedef belli: "komünistler" (üstte). Seyit Atmaca mahkemede; "Bıçağı yerde buldum. Belki adam öldürürler diye düşündüm. Vicdanım elvermediği için bir köşeye attım" (ortada). Ve, "Bayrağa saygı" mitinginde üzerinde "kızıllar"a yönelik sloganlar yazılmış köpekler...

PİVALE

Gümüşsuyu'ndan çıkılmış, Teknik Üniversite önüne gelinmişti. Yürüyüşün düzenleyicileri burada kısa bir değerlendirme yapıyor ve alana bir öncü grup gönderilmesi kararlaştırılıyordu. Geri kalanlar da üniversitenin arkasından dolaşarak alana gireceklerdi. Yaklaşık 400 kişilik öncü grup koşarak Taksım Alanı'na giriyor ve... günün adı "Kanlı Pazar"a dönüyordu.

Dönemin gençlik liderlerinden avukat Bozkurt Nuhoğlu, **Nokta**'ya 18 yıl öncesini şöyle anlatıyordu: "Orada kitlelerde savunma psikolojisi yoktu. Henüz devlete ve hükümete inanç vardı. Bu çapta bir provokasyonun yapılabileceğini dü-

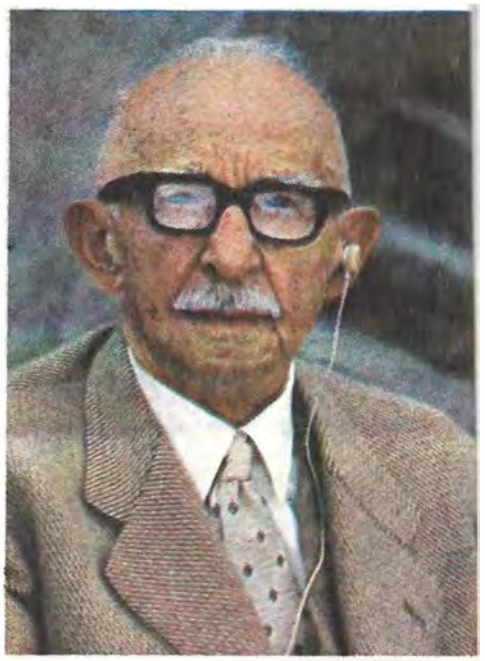

İsmet İnönü filmi dehşetle seyretti

şünemezdik, yoksa alana girmezdik. Alanda birdenbire kalabalığın içine düşüldü. Polis korumaktan ziyade teşvikçi ve tahrikçi durumdaydı."

Yarbay anlatıyor. Dönemin yarbayı Celal Küçük, o saatleri şöyle anlatıyordu **Nokta**'ya: "Olay günü sabah dokuzda Taksim'e gittim. Osman Gülkılık ve İhsan Kuraner filan inzibat kulübesinde toplanmışlardı. Ben gittim, durumu söyledim. Kuraner'e 'önlem alın' dedim. Korkunç bir sessizlik vardı. Olay çıktı çıkacak. Adamların ellerinde tesbih, demirler, sopalar, Dolmabahçede sabah namazını kılmışlar, tıklım tıklım meydana doluyorlar. Taksim Alanı'nın etrafına açılıyorlar. Orta boş kalıyor. Giren öldürülecek. Toplum polisi de Opera'nın önünden Vakıf İşhanı'na doğru bir kama atıp gelen irtibatı kesiyor ve girenlerin üzerine aletli hücum başlıyor. Kitle silahsız, canını kurtaran Sıraselviler'e, Kazancı'ya kaçıyor. Sonuç 2 ölü, 200 yaralı. Polisin hiçbir müdahalesi olmadığı gibi yere düşen silahı alıp sahibine veriyor. Bir kıta on beş dakika sonra geliyor alana, ama olan olmuş. Gruptan biri bir megafon alıyor eline ve 'Şimdi de, Cumhuriyet'e, Milliyet'e gideceğiz' diyor."

16 Şubat 1969 günü Taksim Alanı'nda görevli bugünün iki emekli subayı da gelişmeleri **Nokta**'ya şöyle aktarıyordu: "Olay çıkacağı belli olmuştu. Galata Köprüsü açılırsa öğrenciler gelemez, olay önlenir diye düşünüldü. Ama Vali, köprünün açılmasına 'Anayasa'ya aykırı' diye karşı çıktı. Polis aralıklıydı, önleyecek durumda değildi. Yer yer laubali bir tavrı vardı polisin. Kesici, vurucu sopalar vardı. O arada 21 numaralı telsizdeki adam 'Vali Bey olay olacak' dedi. Vali 'Böyle şeyler telefonla konuluşur' dedi. Adam bunun üzerine telefona gitti, döndüğünde yüzü düşmüştü."

Düşenler... Bir bıçak çekildi, hızla savruldu, bir fotoğraf makinasının deklanşörüne basıldı. Kanlı Pazar'ın vahşeti gelecek kuşaklar, bugünler için objektifte donup kaldı.

"İrticai bir hareket değildi"

Dönemin İstanbul Valisi Vefa Poyraz, Kanlı Pazar olayları konusunda **Nokta***'nın sorularını yanıtladı.*

Nokta: Kanlı Pazar olayının bir değerlendirmesini yapabilir misiniz?

Poyraz: İrticai bir hareket değildi. O bir sol hareketti. Talebe hareketi değildi. O günlerde sağın ve solun mahiyeti tam olarak anlaşılamamıştı. Sizler bilirsiniz, bugün kapatılmış bir parti var, o partinin milletvekillerinin de içersinde oldukları bir yürüyüş var, bir de buna reaksiyon gösteren sağ var. 171 sayılı kanuna göre sol yürüyor, bu yürüyüşe mani olmak isteniyor, idare de bunları önlemek istiyor. Ama Taksim'de ani bir halk hareketi, ani bir karşılaşma oluyor, iki kişi maalesef hayatını kaybediyor.

Poyraz: Suç meydana gelmeden nereden bilecektik?

Nokta: Ve iki yüz kişi yaralanıyor. Olayın böyle kanlı bir biçimde sonuçlanması engellenemez miydi? Hareketin ani bir halk hareketi olmadığına ilişkin göstergeler var. Örneğin siz sayısız ihbar ve istihbarat almışsınız.

Poyraz: Belli değil. Suç meydana gelmeden, kimdi bu adam? Taksim'de herkes seyrediyor. Acaba bu kişilerin içinde kim niyetsiz, kim suçlu, kim katılacak, kim katılmayacak, onların alnında damga yok ki, şunlar solcudur, şunlar sağcıdır diye.

Nokta: İstanbul Valisi olarak gerekli ve yeterli tedbir almamakla suçlanıyorsunuz...

Poyraz: Olay oluncaya kadar hiçbir hareket yok. Hiçbir hareket göstermeyen topluluğa karşı ne gibi bir tedbir alınır? Onlar alındı zaten. Zaten böyle bir hadisenin olabileceği intibağı bizde uyanmış, her türlü tedbiri de almışız. Polis yetmezse diye garnizondan asker getirttik.

Nokta: Olay öncesi de Bugün gazetesinde çıkan Cihad'a Çağrı Yazıları, iki camide toplu namaz kılarak gelen insanlar, MTTB'deki toplantı üst üste konunca, sizde olay çıkacağı yolunda bir kanaat oluşmadı?

Poyraz: Kanaatla ne yapabilirsiniz? Dediğiniz doğru. O Bugün'de çıkan Mehmet Şevket Eygi Bey'in yazıları, toplu namazlar, filan... Namaz kılıyorlar, ama bunlar kendi içlerinde maksatlı olabilir, camiye gidip insanları yargılayamazsınız.

"Tamamen komünistlerin tertibi"

Nokta, *Kanlı Pazar'ı dönemin İçişleri Bakanı Faruk Sükan'a sordu.*

Nokta: 18 yıl sonra Kanlı Pazar'ın bir değerlendirmesini yapar mısınız?

Sükan: İstanbul olaylarını, Kanlı Pazar dediğiniz komünist olaylarını soruyorsunuz...

Nokta: Kanlı Pazar olaylarının oluşmasında bazı dinci grupların kışkırtılması söz konusu değil mi?

Sükan: Orada bir tek dinci grubun tahriki yoktur. Ben kanunları, kim ihlal etmişse ona mutlak surette hakim olmuşumdur; istisnasız kanun dışına çıkan her hareketi, kimden gelirse gelsin. Aksini iddia eden bir tek kişi bile çıkmamıştır.

Nokta: O dönemi yaşayanlar hâlâ olayların üzerine tarafsız olarak gitmediğiniz kanısında...

Sükan: Rica ediyorum kardeşim... İstanbul olayları göründüğü gibi basit bir olay değildir. Tertipçileri, tahrikçileri çok iyi bir tetkike tabi tutulursa, bunların hangi menşeli, hangi patentli oldukları ortaya çıkmaktadır. Adamlar aynı 6-7 Eylül gibi tahribe kalkmak istediler ve tedbir aldık. Açık yani. Bakın, o dönemin valisi sağ, adı Vefa Poyraz. İstanbul Emniyet Müdürü hayatta... Onlarla konuşunuz. Tedbir almasaydık, 6-7 Eylül olaylarından daha korkunç hadiseler çıkaracaklardı. Solcu kanat. Açık yani. Türkiye'de bir komünist manifestosu hadisesidir o. Bütün belgeler ortada. Aksini iddia eden olmadı ki, kimse müsbet, müşahhas bir delil koyamadı ki... Ahmedin lafı, Mehmedin hikâyesi değil ki...

Nokta: 16 Şubat 1986 olayları için "Biz önlem almamış olsaydık çok kan dökülecekti" diyorsunuz. Solcuların olay çıkartacağını önceden tespit ettiğinizi belirtiyorsunuz. O zaman mitinge niçin izin verdiniz? Madem izin verdiniz, neden yeterli önlem almadınız?

Sükan: Kanunen mitinge izin vermemek olmazdı ki... O zamanki anayasaya göre toplantı, gösteri ve yürüyüşler kanunu sarih. Vilayet gerekli izni vermiş. Ama anladık ki bunlar tecavüze kalkışacaklar, tedbir aldık ve icabını yaptık. Ve kan akıtmadık.

Nokta: Ama efendim, ortada 2 ölü iki yüz yaralı var.

Sükan: Değil... Ne? Bir tane ölü var. Yalan 200 yaralı hadisesi. Ama orada biz ciddi tedbir almasaydık daha çok kan akabilirdi.

Sükan: Tek bir dinci grubun tahriki yoktur

Nokta: Yani siz o gün için alınabilecek tüm önlemleri aldığınızı söylüyorsunuz...

Sükan: Gayet tabii. Yapanlar kim? Hepsinin isimleri var. Hiçbiri ben orada bulunmuyordum diyemedi ki... Onların orada, hadisenin içinde ne işleri var? Tertipçiler kimler biliyor musunuz? Ahmet Hamdi Dinler, Vasıf Köksal, Yavuz Ünal ne garip tesadüf ki, bu toplantıyakatılanların yüzde 90'ı TİP üyesi. Bu kadar da tesadüf olmaz ki. Yine bu olayın içersinde bir milletvekili Sadun Aren var.

Nokta: O dönemde yasal bir mitinge katıldığı için Sadun Aren'in resmini dağıtmışsınız Meclis'te.

Sükan: Hepsi var, hepsi. Lütfen o dönemde atılmış sloganlara bakın canım: "Bağımsız Türkiye", "Sosyalist Türkiye", "Hoşt Amerika", "Amerika, Amerikalı it evine git", "Johnson'un ayısı, Süleyman'ın dayısı", "İşçi köylü elele" gibi bir sürü hiç alakası olmayan laflar.

Nokta: Sonuç olarak, "o zaman için alınması gereken tüm önlemler alınmıştır" diyebilir misiniz? Bu olay bugün olsa ve gene sorumlu olsanız gene aynı şekilde mi davranırsınız?

Sükan: Evet efendim, bugün de aynı görüşü savunuyorum.

Nokta: Yani o dönemdeki tavrınızı savunuyor ve 'bu önlemleri almasaydık daha çok kan dökülürdü' diyorsunuz?

Sükan: Tam bir ihtilal provasıydı o. Eğer tedbir almamış olsaydık, büyük hadiseler olacaktı.

Duran Erdoğan ve Ali Turgut Aytaç ölmüştü. Aytaç'ın eşi Eflan Aytaç şöyle anlatıyordu o günü: "Kocam daha yaktığı sigarasını bitirmemişti ki, etrafımızda bulunan kalabalık dalgalandı. Taşlar atmaya başladı. Eli sopalı adamlar ileri fırladılar. Bir taraftan taş atıyorlar, bir taraftan da 'Kahrolsun komünistler' diye bağırıyorlardı. Kocam da onlara 'yapmayın etmeyin, ayıptır günahtır' diye mani olmaya çalışıyordu. Sonra kalabalık arasında onu gözden kaybettim. Bu defa ben parktaki eli sopalı adamlara 'yapmayın etmeyin' diyecek oldum, adamlar bana da saldırdılar. Biri boğazımı sıkmaya başladı. Diğerleri de 'Seni de çocuklarını da öldürürüz' diyorlardı. Polisler susuyor, zorbalara müdahale etmiyorlardı. O zaman aklım başıma geldi ve çocukları kollarından çekerek oradan kaçtık. Kocamın öldürülmüş olduğunu geç vakit öğrendim."

O gün İstanbul'da yüzlerce aile yakınlarının akıbetini merak ediyor, herkes birbirine ölenlerin adını soruyordu. Ölenlerin kim olduğunu başka merak edenler de vardı. AP hükümetinin üyeleri. O dönemde Hürriyet gazetesinde çalışan Cüneyt Arcayürek şöyle diyordu: "Size bütün samimiyetle acı bir çizgi verelim: Olaylar patladıktan sonra, pek çok iktidar mensubu 'Ölenler sağdan mı soldan mı?' diye sorabiliyordu. Bu bile, vahim bir zih-

niyetin, perişan bir fikir düzeninin ta kendisidir."

Ölenler "beklendiği" gibi "sol"-dandı. Mehmet Şevki Eygi, Bugün gazetesindeki köşesinde aylar boyu "Endonezya'daki komünist kıyımını" övüp "inananları" boşuna mı cihada çağırmıştı? Evet, sorunun yanıtı 16 Şubat akşamı verilmişti. Yanıt alındıktan sonra ise defter kapatılabilirdi. Örneğin Taksim Alanı'nda Genç Sinemacılar Grubu'nun çektiği filmin TV'de gösterilmesi, bizzat dönemin başbakanı Süleyman Demirel tarafından engelleniyor, Meclis'te konuya ilişkin görüşmeler ise 20 dakikalık bir süreye sıkıştırılmaya çalışılıyordu.

Kanlı Pazar'ın filmi ilginç el değiştirme serüvenlerinden sonra CHP tarafından satın alınmıştı. Eski CHP milletvekilerinden Orhan Birgit, **Nokta**'ya filmin öyküsünü şöyle anlatıyordu: "Filmi İsmet İnönü ile birlikte dehşet içinde seyrettik. CHP yöneticileri vardı ilk izlemede. Çok etkili görününce ertesi gün genel grup salonunda seyrettik ve herkese açtık. 'İsteyen AP'liler de seyretsin' dedik. AP'lilerden de gelip izleyenler oldu. O film bazı söylentileri açıklığa kavuşturuyordu. Belirli tiplerdeki insanların ellerinde sopalarla gençlerin üzerine saldırdığı ve polisin kayıtsızlığı net olarak görünüyordu. O zamanki iddialarımızdan hiçbirini AP yanıtlayamadı."

CHP milletvekili Nihat Erim de olay sonrası Meclis kürsüsünde şunları söyleyecekti:

"Filmde polislerle sopalıların

İstanbul Beyazıt 16 Ocak 1987...

öpüştükleri görülüyor, beraber aynı istikametlere koşuştukları görülüyor. O film görülecek şey... Sayın Başbakan televizyon sahiplerini mahrum etmekle bence iyi yapmadı. Vatandaşlar o filmi görselerdi hüküm verirlerdi. (...) İstanbul olaylarında yazılanlar, söylenenler, kulağımıza gelenler, hatta seyrettiğimiz filim -biz gördük o filmi- AP teşkilatının bu işin tertibinde rolü olduğu kuvvetli şüphesini uyandırıyor. (...) Cihad çağrıları oluyor, sopalar hazırlanıyor, bıçaklar bileniyor ve bunlar hadise günü ellerinde, paltolarının altında, koltuklarının altında bu aletlerle Gümüşsuyu'ndan Taksim'e doğru çıkıyorlar, diğer yollardan Taksim'e geliyorlar. Herkes bunu görüyor, halk görüyor, hükümetin görmekle vazifeli memurları görmüyor nedense."

Taksim Alanı'nda olanları görmekle "vazifeli"lerin başında dönemin valisi Vefa Poyraz geliyordu. Vefa Poyraz, **Nokta**'ya Kanlı Pazar'ı şöyle değerlendiriyordu: "Reaksiyonun müessif bir şekilde bitmemesi için her türlü tedbir alındı. Askerden de yardım istendi. Hadise yapması muhtemel gibi görünen bazı gruplar Karaköy, Dolmabahçe ve Taksim'de dağıtıldı ve

Demirel: "Sorumluluğumuz olsaydı, külümüzü göğe savururlardı."

"Açık rejimde olaylar olur"

Dönemin Başbakanı Süleyman Demirel Kanlı Pazar'la ilgili şöyle konuştu:

18 yıl geçmiş. Aslında 65-69 arası Türkiye bir hürriyetler adasıdır. Biz, devlet gücünü kullanırken çok itinalı kullanmışız, mümkün olduğu kadar, olabileceği kadar. Bu hadiselerin arkasında dünkü hükümetin olmadığı ortaya çıkmıştır. Bizden sonra Ecevit'in başkanlığındaki Halk Partisi iktidarı gelmiştir. Eğer, bizim siyasi sorumluluğumuz olsaydı, külümüzü göğe savururlardı. Onun için biz söylüyoruz, bir ülkede olaylar olur, onun siyasi sorumluluğu var mıdır, ona bakmak lazım. Genel sorumluluk ayrı bir şeydir. Kim suç işlemişse gider yakasına yapışırsın, o günkü savcılar bağımsızdı, bugünkü gibi değil. Tüm önlemlerin alındığı kanaatindeyim. Ama, bakın her şeyi yaparsınız da, yine mani olamazsınız. Olaylar sadece tedbirsizlikten olmaz ki... Her türlü tedbir alırsınız yine olur. Önleyici tek bir tedbir var: Kapalı rejim. Açık rejimde olaylar olur. Bu demek değildir ki, olaylara icazet veriyoruz.

gayrı muntazam hale getirildi. Alanda gruplar birbirini el ve kol hareketleriyle tahrik etti. Kordonun bir noktada yarıldığı ve bazı hadiselerin olduğu görüldü. Buna rağmen eldeki kuvvetler hadiseyi önledi...Hiçbir siyasi partinin böyle bir hareket içersinde organize bir şekilde müdahale ettiği düşünülemez. Ama bir partiye kayıtlı bir insanın bu hadise içersinde veya herhangi bir hadise içersinde olması muhtemeldir."

Yaşanan neydi? Vefa Poyraz'a göre, 18 yıl önceki Kanlı Pazar bir irtica hareketi değildi. Bir reaksiyondan, ani bir halk hareketinden ibaretti. Poyraz, "Tablo bugünkü tablo değildi. Bugün tablo başka. İrtica durumu var. Dış kaynaklı desteklenmeleri var."

Kanlı Pazar'la ilgili en ilginç değerlendirmelerden birini de, o dönemde saldırıyı tezgâhladığı söylentileri yayılan Yeniden Milli Mücadele Dergisi yöneticisi Aykut Edibali yapıyordu. Edibali, **Nokta**'ya şunları söylüyordu: "Bizim bu olaylarla ilgimiz kesinlikle yok. Bizim 1969'daki bu olayları tasvip etmemiz mümkün değildir. Çünkü orada iki halk grubu çarpıştırılmıştır. Bu yanlıştır. Bundan bir hafta evvel Konya'da, sonra İstanbul'da Erbakan'ın camiye gelişi nedeniyle Beyazıt Meydanı'nda meydana gelmiş olayları da tasvip etmek mümkün değildir. Türkiye'de meydana gelen bu tip olayları, 1969 olaylarını ya da son olayları Türkiye'deki demokrasiyi yok etmek isteyen güçlerce tezgâhlanmıştır."

Biz bu filmi görmüştük... Kanlı Pazar'ı gerçekte kimler düzenledi? Hakkında dava açılan 11 kişi mi? Yoksa o dönem tabii senatör olan Suphi Gürsoytrak'ın dediği gibi "irticaa göz yuman iktidar" mı? Tek sorumlu, beş yıla mahkûm olan eli bıçaklı Seyit Atmaca mıydı? Bu sorular geçmişte kalmıştı. Günümüze yeni sorular taşıyarak... Ve Kanlı Pazar'dan 18 yıl sonra yine cihad çağrıları yapılıyordu. Ses yurt dışından gelmişti ve bu kez eski Diyanet İşleri Başkan Yardımcısı ve eski MSP milletvekili Cemalettin Kaplan'a aitti: "İslam'da savaş vardır. Mecburi bir yoldur. Akıllara, fikirlere ve vicdanlara vurulan zincirleri kırmak için savaş mecbur kılınmıştır."

Güldal KIZILDEMİR, Nadire MATER, Ayşenur ARSLAN, Cengiz KUŞÇUOĞLU

"Kanlı Pazar provokasyondu"

Dönemin gençlik liderlerinden avukat Bozkurt Nuhoğlu Kanlı Pazar'ı değerlendirdi.

16 Şubat 1969'da Taksim'deki miting, emperyalizme, onun askeri gücü 6. Filo'ya, kolluk kuvvetlerinin desteğinde güçlenen silahlı saldırılara karşı bir protesto gösterisi olarak düzenlenmişti. Miting tümüyle yasal ve izinliydi. Bu protesto gösterisinin Kanlı Pazar haline dönüştürülmesi gerici güçlerin bir provokasyonudur. Legal ve demokratik güçlere karşı, halk kisvesi altında karanlık ve illegal güçlerin çıkarılması provasıdır. Bunun için günlerce hazırlanıldı. Ama, bu "iti ite kırdırma"nın ilk provasının tertipçileri ve sorumluları başta İstanbul Valisi Vefa Poyraz ve kolluk kuvvetleridir. Yoksa, o güne kadar hiçbir öğrenci ne cana ne mala ne de Amerikalılara karşı tek bir silah kullanmamıştı.

Kanlı Pazar'ın soruşturması da ilginç. Hiçbir failin yakalanamamasıda olayın bilinçli ve kasıtlı bir provokasyon olduğunu gösteriyor. Günümüzde ise, 12 Eylül'den sonra şeriatçı akımların örgütlenmesi dikkat çekicidir. Bu bakımdan gelecekte ülkemizde Kanlı Pazar'ı aratmayacak büyük çaptaprovokasyon ve saldırıların olacağını düşünüyorum.

"Valiyi uyardık!"

1969'da Türkiye Milli Gençlik Teşkilatı (TMGT) Genel Başkanı avukat Kazım Kolcuoğlu o günleri* Nokta*'ya anlattı.

16 Şubat öncesi günlerde bir şeyler sezinlememek mümkün değildi. Ama, biz izinli yasal bir yürüyüş yapacaktık. Buna rağmen, gene de Vali Vefa Poyraz'a telgraf çekerek, önlem alınmasını istedik . Sonuç bildiğiniz gibi iki ölü, iki yüz yaralıydı. Polislerin nezaretinde Allah Allah sesleriyle alana giren saldırganlar, olaydan sonra da Taksim'den Vezneciler'e kadar yürüyüş yaptılar. Biz TMGT olarak, olayın hemen ertesinde 30 avukattan oluşan bir hukuk bürosu kurduk. Basında çıkan ve çıkmayan tüm fotoğrafları dosyalayarak halka açtık. Saldırganların kimliklerini belirlemede kararlıydık. Bin kadar başvuru oldu, saldırganlardan ve olaya kayıtsız kalan polislerden 250 kişinin kimliği ve adresi belirlendi. Dosyayı tanık adları ve adresleriyle hazırlık soruşturmasında savcılığa teslim ettik. Dava açıldığında klasör yoktu. Bir daha da dosyayı bulamadık.

İrtica, bu tip yönetimlerin kanatları altında güçleniyor, yönetimlerin yardımıyla örgütleniyor, hatta teşvik ediliyor. Günümüzde bu güçlerin imam hatip okullarıyla olayın maddi temeli ve dış destekli parasal dayanakları da var. Kanlı Pazar taktik bir olaydı. Şimdi İstanbul'daki toplu namaz olayı da ufak bir deneme. Şu anda başarıya ulaşamayacaklarını biliyorlar ama, toplumun tepkisini ölçmeye çalıştıyorlar.

KURTARILAN ŞİRKETLER

Şirket kurtarma operasyonunun iç yüzü

Erdoğan Demirören'in Motopar'ı ile, Korusan, Cicisan ve Dokusan'ın milyarlara ulaşan borçlarını donduran bankalar şirketleri bir çırpıda kurtardılar. ANAP, şirket kurtarmayı yasal dayanağa bağlıyor

"Yüzde 20?", "Yok 22 daha uygun..", "Acaba yüzde 21'de mi bıraksak?", "Peki kaç yıl?", "İlk yılı ödemesiz, 8 yıl," "Yoo, çok fazla..."

Hepsi de Türkiye'nin önde gelen bankalarının genel müdürleriydi. Odanın giderek ağırlaşan havasında, sık sık içeri girip çıkan yardımcılarının getirdikleri raporları inceliyorlar, hepsi açısından kabul edilebilir bir noktada buluşmaya çalışıyorlardı. Gözlerden uzak, sessiz ve derinden bir kurtarma operasyonuydu masanın üzerindeki. Sonuçta yüzde 25'te anlaşıldı. Artık bundan sonrası firmaya kalmıştı!..

Taksit taksit kurtulmak. Bu tür toplantılar, özellikle son iki yıldır hayli sıklaşmıştı. Masanın etrafındaki çehreler ve kartvizitler değişse bile unvanlar değişmiyor, çeşitli bankaların genel müdürleri çeşitli şirketleri nasıl kurtaracaklarını bu toplantılarda planlıyorlardı. Başbakan'ın "batan batar, kalan sağlar bizimdir" yollu beyanlarına, kimi banka müdürlerinin borçlu işadamlarının gözyaşlarına aldırmaksızın giriştikleri gürültülü icra işlemlerine karşın sürüyordu bu operasyonlar. Bankacılar "kurtarma" tanımını kabul etmiyor, "iyileştirme" diyorlardı. Ama kim ne derse desin, yapılan işlemler sonucu firma düze çıkma imkânını buluyordu. Ve özellikle kamu bankalarının başını çektiği bankalararası centilmen anlaşmalarıyla... Yapılan iş basitti: Alacak taksitlendiriliyor, birleşik faiz uygulamasının yerini basit faiz alıyordu. Yani faiz her seferinde anaparaya eklenip katlanacağına, yıl sonlarında 1 kez faiz alınıyordu.

Son yıllarda iş çevrelerinde sık sık "battı, batıyor" fısıltılarının odak noktası olan işadamı Erdoğan Demirören de, işte böyle bir toplantıdan sonra oldukça rahat bir nefes almıştı. Demirören Şirketler Grubu bünyesindeki Motopar'ın Ziraat Bankası'na olan borcu dondurulmuş ve takside bağlanmıştı. Aynı işlemi firmadan alacaklı olan İş Bankası ve Emlak Kredi Bankası da yapıyordu. Ziraat Bankası'nın bir üst düzey yetkilisi, "Aynı firmadan alacaklı olan bütün bankalar konuyla ilgili olarak aynı prosedürü

Erdoğan Demirören: "Yüksek faiz politikasının sonucu"

"Teşekkür ederiz!"

Ziraat Bankası, İş Bankası ve Emlak Kredi Bankası'nın elbirliğiyle yürütülen son "kurtarma operasyonu"nun kahramanı, Demirören Şirketler Grubu Yönetim Kurulu Başkanı Erdoğan Demirören, arkadaşımız Mehmet Yalçın'ın sorularını yanıtladı.

Nokta: Ziraat Bankası Yönetim Kurulu kararlarıyla bankaya olan yaklaşık 6 milyar lira borcunuz takside bağlanmış. Hem de normal kredi faizi değil, yüzde 25 faiz uygulanarak, üstelik uzun vadeli taksitlerle...

Demirören: Kredimiz normal prosedür çerçevesinde yürüyor. Krediyi kapatmak için bazı gayrımenkulleri satışa çıkardık. Biz bunları kredi anlayışımız içinde tasfiye edeceğiz.

Nokta: Bu devlet bankası eliyle şirket kurtarma olmuyor mu?

Demirören: Katiyen. Bizim için böyle bir şey mevzubahis olmadığı gibi, Ziraat Bankası'nın bir başkasına ne yaptığını bilmiyorum. Bildiğim, bankanın kredi açtığı bir gruba ödeme gücüne göre aldığı tavırdır.

Nokta: Başbakan Özal'la görüşmelerinizin bu olayda rolü yok mu?

Demirören: Hükümetin bu gibi şeylerle alakası olduğunu zannetmiyorum. Bizim oturup Sayın Özal'la bu konuları konuşacak halimiz yok. Türkiye'nin derdi bence herhangi bir bankanın herhangi bir ticari anlaşmadaki yaptığı bu gibi küçük olaylar değil. Türkiye'de sıkıntısı olmayan hiç kimse yok. Bankaların sıkıntıları iş adamlarından daha büyük. Dün duydum, bir banka 5.5 milyon liralık bir çeki ödeyememiş... Bir kredi açıldığı zaman banka yalnız faiz kazanmıyor, o bankaya o krediden dolayı milyonlarca dolar geliyor. Banka o dolardan ticaretini yapıyor. O ticareti de anaparanın içine koyup, belki oturup diyor ki, hiç para faizi almayayım!.

Nokta: Ziraat Bankası'nın size kullandırdığı faiz oldukça düşük.

Demirören: Vallahi öyle bir şey yok ki. İnşallah olur da, biz de kullanırız.

Nokta: Yönetim Kurulu Kararı var.

Demirören: Olabilir. Her Yönetim Kurulu Kararının uygulanıp uygulanmaması ayrı meseledir.

Nokta: Yönetim Kurulu karar vermiş, uygulanmaya başlanmış.

Demirören: Olabilir, Yönetim Kuruluvermiştir. Birçok Yönetim Kurulu kararları olur, uygulanır, uygulanmaz, vazgeçilir, geçilmez... Çünkü herhalde bir karar değildir o.

Nokta: Karar.

Demirören: Bir madde değildir yani...

Nokta: Tabii belli maddeler var.

Demirören: Biz daha böyle bir şeyden nasibimizi almadık. Biz Yönetim Kurulu kararlarını bilmeyiz. Firmalar ödeme güçlerine göre belki giderler, konuşup yaparlar. Bunu sadece Ziraat Bankası değil, diğer bankalar da yapar. Bugüne kadar yapılmış bu gibi binlerce anlaşma vardır.

Nokta: O zaman Motopar'la Ziraat Bankası'nın görüşmesi sonucu bu karar alındı.

Demirören: E tabii yani. Şu son dört yılda hiç değilse bine yakın bu tip anlaşma yapıldı.

Nokta: TBMM KİT Komisyonu Ziraat Bankası raporunda Motopar'ın borçları "donmuş" olarak niteleniyor ve ilgililer hakkında soruşturma temennisinde bulunuluyor. Buna rağmen banka sizin faizlerinizi silmeye devam ediyor. Banka devletin temennisine rağmen size yeni olanaklar sunuyor...

Demirören: Devletin temennisi bankaya nasıl intikal eder bilemeyiz ama, Ziraat Bankası bize bu kararla bir şey yapacaksa, teşekkür ederiz!

Nokta: O zaman sizin ticari başarınızı takdir etmek gerekiyor!

Demirören: Bizim başarımız değil, ekonominin gereğidir. Şirket önce yüksek faiz politikasıyla köşeye itiliyor, köşeye iten banka ise, düzelten de banka oluyor. Sen alamayacağın bir faiz dekontu kesiyorsun. Sonra da bu dekontlardan vazgeçip bir gün, değil yüzde 25, yüzde 1 faiz de almaya kalksan, iskonto yapmış olmuyorsun ki... Adamın yaşaması, iş hayatına devamı, böylelikle de kendi kârını garantiye alabilmek için herhangi bir karar almış olabilir Türkiye bankacılığı.

uyguluyorlar'' diyordu. Ziraat Bankası'nın 2 Haziran 1986'da toplanan İdare Meclisi, bu prosedürü şöyle somutlaştırmıştı: Firmanın teminat mektubu komisyonları 1 Ocak 1985, prefinansman kredisi 1 Ocak 1984, ihracat kredisi 15 Şubat 1984 ve senet kredisi gibi diğer kredileri de 1 Ocak 1984 tarihi itibariyle dondurulacak, 1 Ocak 1984'e kadar normal faizleriyle yürüyen alacağa, bu tarihten itibaren yüzde 25 basit usülde hesaplanmış faiz uygulanacaktı. Motopar borcunu, 31 Ocak 1987'den başlamak üzere, her ay 200 milyon liralık taksitlerle ödeyecekti.

Bundan âlâsı can sağlığıydı. Borç normal şartlarla devam etse, üç ayda bir faiz işleyecek, bu faiz anaparaya eklenecek faiz oranı yüzde 75'e çıkacak ve borç miktarı giderek artacaktı. Dolayısıyla basit usülde faizle banka milyarlarca liralık alacağından vazgeçmiş oluyordu. Böylece bu kararın alındığı tarihte Ziraat Bankası'na borcu 5 milyar 738 milyon lira olan Motopar, borç bittiğinde 9 milyar 952 milyon lira ödemiş olacaktı.

Tabii, firmaya bunca kolaylık sağlanırken banka da bazı koşullar öne sürmüştü. Bunların en önemlisi ek ipotek koşuluydu. Uygulamanın başlaması için, Motopar ilave ipotek vermeliydi. Ne var ki, ilk taksidin yatırılacağı ocak ayı yaklaştığında, firma hâlâ ipotek vermemişti. Ziraat Bankası yönetimi buna rağmen şubeye emir veriyor ve uygulamanın sürdürülmesini talep ediyordu. 26 Aralık 1986'da Genel Merkez'den Karaköy şubesine çekilen telekste, ''İpotek bilahare alınabilir, uygulama sürdürülsün'' deniyordu. Ek ipotek alınmamasına karşın uygulamayı sürdürme ısrarını Ziraat Bankası'nın bir üst düzey yetkilisi **Nokta**'ya şöyle açıklıyordu: ''Firmanın iyi niyetli olup olmadığını, ilk taksidini yatırıp yatırmayacağını görmemiz lazımdı. Eğer ilk taksidi yatırmazsa gerekli işlemi yaparız...''

Yüzde 2'ler, yüzde 10'lar... Motopar yüzde 25'le kurtulmuştu ama daha şanslı olanlar da vardı. Dokusan-Türkmen KadifeGrubunun yine Ziraat Bankası'na, faizleriyle birlikte toplam 2.2 milyar lira olan borcu, 10 yılda ödenmek üzere takside bağlanıyor, ilk üç yılda yüzde 10'dan başlamak üzere, sonraki her iki yılda yüzde 5 artırılarak basit usülde faiz uygulanıyordu. Aynı gruptan alacaklı olan TSKB, Desiyab ve İş Bankası da yine aynı prosedürü uyguluyorlardı. İş Bankası Korusan'dan alacağını ilk iki yılı yüzde 2, kalan 5 yılı yüzde 4'ten olmak üzere basit usülde 7 yıl Cicisan'dan yaklaşık 6 milyar lira olan alacağını da yine ilk iki yılı yüzde 10, sonraki 6 yılı yüzde 12 basit usülde 8 yıl taksitlendirmişti. ''Örnekleri çoğaltmak mümkün'' diyordu banka yetkilileri. Gerçekten de, alacaklardan tümden umudu kesmektense, hiç değilse anaparayı geri almayı garantilemek, eh yüzde 1 bile olsa bir oranda da faiz almak ''ehven'' sayılmak gerekirdi. Bankacılar, ''bu sonuçta bankayla müşterisi arasındaki bir alışveriş... banka ister yüzde 1 faiz alır, ister yüzde 25'' diyorlardı.

Özal, "Sahipleri değil, şirketler kurtarılır" demişti

Kurtarmaya yasal kılıf. Ulusu hükümetinin maliye bakanı Adnan Başer Kafaoğlu'nu, şirket kurtarmalarla ilgili boy hedefi yapan, herhalde açıktan ortaya çıkması ve bankaların bugün kendi aralarında sessiz sedasız yaptıkları centilmen anlaşmalarına bir bakan olarak açıktan önayak olmasıydı. Halbuki Özal hükümeti çok daha temkinli ve akılcı davranıyordu. Kimse kalkıp bugün bankalarca zor durumdaki şirketlere uygulanan taksitlendirme işleminde hükümetin telkini olduğunu kolay kolay iddia edemezdi. En fazla bu şirketlerin sahiplerinin, Başbakan'ın her gezisinde mutlaka yeralıyor olmaları biraz kuşku uyandırabilirdi ama kimse buradan kalkıp da, bu tür bir uygulamayı bankalara hükümetin dikte ettirdiğini öne süremezdi. Bunun yerine işi yasalarla halletmeyi düşünüyordu ANAP iktidarı. ''Aslında bizim yaptığımız uygulama, bir süre sonra tümüyle yasal bir statüye kavuşacak'' diyordu bir büyük bankanın genel müdürü ''ve tam anlamıyla asıl o zaman kurtulacak şirketler..''

Gerçekten de geçtiğimiz hafta Bütçe Plan Komisyonunda görüşülen ve komisyondan olduğu gibi geçen yeni bir yasa tasarısı, artık şirket kurtarmayı tümüyle yasal bir duruma getirecekti. Tasarı TBMM Genel Kurulu'nda da aynen yasalaşırsa, artık darboğazda bulunan şirketlerden alacaklı olan bankalar, alacaklarını uzun vade ve düşük faizle erteleyebilecekler, borçlu şirketin sermayesine alacaklarına karşılık katılabilecekler, şirketin yönetimini değiştirebileceklerdi. Tüm bunların Türkçesi, şirketin borcunun silinerek bankanın bir iştiraki haline gelmesiydi. Bankalar ise elbette bünyelerine kattıkları şirketleri batırmamak için taze krediler açacaklar, böylece kamburlarını artıracaklardı. İlk örneği Asil Çelik olan bu uygulama, deneyimli bir bankacının görüşüyle ''daha çok kamu bankalarının ve İş Bankası'nın başına patlayacak''tı. Ancak bu kuruluşlar da uygulamanın görünürdeki kurbanları olmaktan öteye gitmeyeceklerdi. Gerçek kurbanlar ise, dişinden tırnağından artırdığını giderek eriyen faiz gelirleri karşılığında bankalara yatıran sayısız ''küçük mevduat'' sahipleri ve yirmi-otuz bin liralık borç için haciz memurlarını kapısında buluveren sıradan vatandaşlardı. Sıra dışı vatandaşlar ise, nakit sıkıntısı çektikleri için banka kredileriyle işadamlığına soyunuyor ve yine aynı sıkıntıyla kredi borçlarını dondurtup, mikroskobik faizlerle borçlarını bir çırpıda sıfırlayarak şirketlerini ''Kurtarıyor''lardı..

Bir yandan KİT'leri özelleştirmeye çalışan Özal hükümeti, bir yandan da bankaların iştiraklerini olağanüstü artıracak bir uygulamayı yasallaştırıyordu. Tabii, Başbakan'ın deyişiyle bunun adı ''şahıs kurtarma'' değil, ''şirket kurtarma''ydı. Şirketleri kurtulanlar sanki kurtulmuyormuş gibi...

Nurcan AKAD

ANADOLU KULÜBÜNDE TARTIŞMA

"Seçkinler" kavgası

Genelkurmay Lojistik Daire Başkanı Hava Albay Candoğan Zengin Anadolu Kulübü'nde arkadaşlarıyla birlikte yemek yerken, bir milletvekiline küfredince tarihi kulüp alışılmadık bir kavgaya sahne oldu.

"Kerli ferli seçkinlerin" girebildiği, yabancısının merakını gıcıklayan bir yerdi Anadolu Kulübü.Atatürk buranın kurulması emrini verirken, şu taze cumhuriyette memleketi yöneten devlet erkânı biraraya gelsin, memleket meselelerini müşavere etme imkânı bulsun diye düşünmüştü; Kulübün müdavimlerinden hangisine sorulsa bu yanıt alınırdı. Bu anlamlılık yüzünden,kulübündeğişmez ilkeleri vardı, en azından burada oturmaya, yemek yemeye, içmeye, eğlenmeye gelenler bir devlet adamına yaraşır şekilde, bütün davranışlarını kontrol etmek zorundaydılar.

Gel zaman git zaman, değişen toplumla birlikte, kulübün müdavimlerindeki ruh hali de değişmişti. 16 Ocak günü yaşanan olay, bu değişikliğin zirvesiydi.

Kulübün genişçe yemek salonundaki 3 ayrı masada seçkin birileri yemek yiyordu. Bir masada, kapatılan CHP'nin Erzincan senatörü Nizayi Ünsal, SHP Erzincan il örgütünden gelen konuklarını ağırlıyordu, oldukça kalabalık bir masa oluşturmuşlardı. Eski milletvekillerinden Hasan Çetinkaya, Lütfü Şahin, İlhami Çetin ve halen milletvekili olan Veysel Varol da masadaki konuklar arasındaydı. Biraz ilerideki masada ise Yargıtay 10. Hukuk Dairesi üyeleri Orhan Yalçınkaya, Teoman Ozanoğlu ve kulüp üyelerinin pek de alışkın olmadıkları kıyafetiyle bir hava albay oturuyordu. Bir başka masada da CHP'nin Ağrı eski milletvekillerinden Mikail Aydemir tek başına yemek yiyordu.

Ana avrat sinkaf etmek. Aradan bir süre geçtikten sonra, saat akşamın sekiz buçuğunu gösterecek ve herkesin dikkati bir masada yoğunlaşacaktı. Tanıkların ifadelerine göre birileri Mikail Aydemir'i kolundan tutmuş, dışarı çıkarmaya çalışıyor, Teoman Ozanoğlu da aynı çabayı başlangıçta dikkati çeken havacı albayı mutfaktan tarafa doğru yönlendirerek harcıyordu.

Herkes, "Birazdan olay aydınlanır, herhalde çok içtiler" diye düşünürken, adı sonradan öğrenilen, Genelkurmay Lojistik Daire Başkanı Hava Albay Candoğan Zengin, Yargıtay 10. Hukuk Dairesi üyesi olan arkadaşlarıyla gelmiş, eski masalarına oturmuş, ancak heyecan sönmemişti.

CHP eski senatörü Niyazi Ünsal'ın aktardığına göre, Albay Candoğan Zengin, kulüpte pek de alışkın olmayan sözler sarf etmeye devam ediyordu. Ünsal, "Üç kişi masaya tekrar oturduktan sonra Albay, yüksek sesle, 'bunlar Kürt, bunlar Ermeni, ben bunların anasını avradını bilmem ne yapayım' diye Mikail'in de adını vererek sövmeye başladı. Yüksek sesle, yani bizim masadan çok rahat duyulacak şekilde bağırıyordu..." diye anlatıyordu.

Bir süre sonra Ünsal ve arkadaşları, Albay'ın tutumuna müdahale etme ihtiyacı hissetmeye başlamışlardı. Tam bu sırada da eski milletvekillerinden Hasan Çetinkaya, Albay Candoğan Zengin'le göz göze gelecekti. Niyazi Ünsal, bu bakış-

Anadolu Kulübü'ndeki kavganın ardından bir korgeneral olaya neden olan albayın ismiyle tutulan tutanağı istedi

Adem Altan/NOKTA

manın ardından Albayın, "Sen de mi o adamı müdafaa ediyorsun" diye, Çekinkaya'ya çıkıştığını söylüyordu.

Ünsal, Çetinkaya'nın cevap vermesine fırsat bırakmadan müdahale etmiş, "Tam rahatsızlık vermeye başladın, bu elbiseye, bu rütbeye hiç yakışmayacak sözler kullanıyorsun, burası Anadolu Kulübü" demişti. Albay Zengin de Mikail Aydemir'i kastederek, "O adam bana hakaret etti" diyecekti.

Silah da çekilir... Bu kez atmosfer Ünsal'ların masasında gerginleşmeye başlamıştı. Ünsal, Albay'ın tepkisine aynı yoğunlukta karşılık veriyordu: "Ben sizin aranızda ne geçtiğini bilemiyorum ama adam buradan gitti ve siz hâlâ iğrenç sözlerle hakaret ediyorsunuz ve bunu genelliyorsunuz. Eğer o size hakaret etmişse terbiyesizlik etmiş ama şu sizin yaptığınız ondan daha da öte bir davranıştır..."

Ünsal'ın bu sözlerinin üzerine neler olduğunu ise İlhami Çetin anlatıyordu: "Adam sen de mi bana karşı geliyorsun, diyerek elini arkasına attı, beliyle cebi arasına, tabii ki tabancadır, ortadan fırladım..." Yani Nizayi Ünsal'ın ifadesiyle "İlhami onu kucaklayıverdi."

Çetin, Albay'ı kavramış şekilde masaların arasından uzaklaştırmaya çalışırken atışma hâlâ sürüyordu. Tanıklar, Albay'ın "Siz orduya hakaret ediyorsunuz, siz ordu düşmanısınız" diye bağırmaya devam ettiğini söylüyorlardı. Ünsal'ın tepkileri de, uzaklaşmakta olan Albay'a karşı yoğunluğundan bir şey kaybetmeden sürüyordu: "Sizin bu yaptığınız hareketlerin ordu ile hiçbir ilgisi yok, orduya yalnız siz sahip çıkamazsınız. Sizin bu yaptığınız davranışlar orduya zarar veriyor, yakışmıyor, onun için orduyu işin içine katarak davranışlarını savunmaya kalkma..." Bu arada Albay, öteki arkadaşlarının da yardımıyla salondan çıkarılmıştı.

Bugün Kulüp Yönetim Kurulu, Genelkurmay hukukçuları ve Kulüp müdavimlerini meşgul etmekte olan olay neden patlak vermişti? Mekânın alışılmamış kişisi Albay Candoğan Zengin'i sinirlendirip çileden çıkaran olay neydi?

"Memlekete yaranamamışlar" Gelişmeleri, en iyi şekilde Albay Zengin'in masa arkadaşları açıklayabilirdi: Yargıtay üyesi Orhan Yalçınkaya, "Bilgi verecek durumda değilim" dedikten sonra şu açıklamayı yapıyordu: "Bitişik masada Mikail Bey vardı, o olduğunu sonradan öğrendim. Onu da masaya çağırdık ve sohbet ettik, daha sonra masasına gitti, bizim masayla karşılıklı bir bakışma falan olmuş galiba..." Ardından gürültü kopmuş ve Yalçınkaya Mikail Aydemir'i teskin etmek için dışarı çıkarmıştı.

Yalçınkaya'ya göre "gürültünün nedeni, bakışmak"tı; niye bakışıldığını da şöyle ifade ediyordu Yalçınkaya: "Bu türban konusu güncel bir konu olduğu için, irtica konusunda, yani memleket meseleleri konuşuluyordu..."

Teoman Ozanoğlu'nun açıklaması ise olaya aydınlık getirmiyordu ama ilginçti: "Şimdi şu var, o arkadaşımız çok temiz, vatanperver, iyi niyetli bir kişi. Bunu söylemekte bir sakınca yok. Onlar da günün konusu. Belki konuşulmuş olabilir ama, tartışıldığını sanmıyorum. Yalnız şu olmuştu herhalde, ben de daha doğrusu pek iyi anlayamadım. Yani o Kulüpte bir askeri kişi yadırgandı gibi geldi bana. Ne bileyim ben, bu askeri şahıslar zannediyorum memlekete yaranamamışlar, öyle anlaşılıyor."

Yargıtay 10. Hukuk Dairesi üye-

"Genelkurmay alakadar oluyor"

Anadolu Kulübü Yönetim Kurulu Başkanı Dr. Münif İslamoğlu, **Nokta'***nın sorularını yanıtladı.*

Nokta: Efendim geçtiğimiz günlerde (16 Ocak günü) Anadolu Kulübü lokantasında üzücü bir olay olmuş. Siz olayı nasıl öğrendiniz?

İslamoğlu: Ben olayı matbuattan ve arkadaşların telefonundan öğrendim. Yargıtay azalarından Orhan Bey üyemiz, yanında bir misafiri, sayın albayı yanında getirmiş, beraber yemek yemişler. Sanıyorum aldığım malumata göre biraz içmişler. Ondan sonra bir tatsız münakaşa başlamış. Aldığım malumat bu. Daha Orhan Beyi de bulamadım. Detaylı bir malumat vermem mümkün değil. Yalnız bu arada Genelkurmay alakadar olmuş hadise ile. Tabii albayın ismini bilmiyorlar. İsmini sormuşlar ve o gece tutulan

Adem Altan/NOKTA

zaptın bir suretini Genelkurmaydan gelen görevliye vermişler. Hava Albayı Candoğan Zengin'miş albayın ismi.

Nokta: Edindiğiniz bilgilere göre olay nasıl başlamış. Veya niye başlamış?

İslamoğlu: İçkinin tesiri ile benim anladığım kadarı ile.

Nokta: Tartışmanın başlangıcında ortaya çıkan neden...

İslamoğlu: Sizinle görüşmeden bir saat önce İstanbul'dan geldim. Meseleyi üç gün sonra size detayı ile vereyim. Şimdi soruşturuluyor. Üyemiz Orhan Beyi de bulamadım.

Nokta: Siz Genelkurmay Başkanlığı'na bir başvuruda bulundunuz mu, yoksa onlar mı aradılar?

İslamoğlu: Hayır, hayır... Ben telefondan ve matbuattan edindiğim bilgiler ile Genelkurmay'a nasıl başvuruda bulunayım. Onlar-

Çetin: "Adam, sen de mi bana karşı geliyorsun diyerek elini arkasına attı,.."

Ünsal: "Albay yüksek sesle,'bunlar Kürt, bunlar Ermeni, diye bağırmaya başladı"

si Ozanoğlu'na göre, olayın finalinde de silah sözkonusu değildi: "Silah konusu asla varit değil. Çünkü ben o arkadaşın silahı olmadığını biliyorum. Bana geldiğinde terlemişti, ceketini çıkarttığında silahı yoktu." diyordu Ozanoğlu.

Albay'la birlikte başrolleri paylaşan eski milletvekili Mikail Aydemir ise olayı sarhoşluğa ve duygusallığa bağlıyordu: "O alerji duyuyordu" diyordu. "Ben buraya girmişim, buradaki insanlar benim askerim, nasıl bana ilgi göstermezler, bana selam vermezler. Bir ara bana, 'sen niye yan baktın' dedi. Ben de dedim ki, komutan niye yan bakayım. Kalktı geldi masama, gözümü öptü, sen bana komutan dedin diye, yani kompleks içinde, sonra gel masamıza otur dedi. Gittim yanlarına oturdum, biraz konuştuk. Masaya oturunca, aynı lafları tekrarladı, bunun üzerine kızdım kendisine.Demek ki komutan değilsiniz, kendi seviyenizi taşırıyorsunuz, dedim. Burada olanların hepsi bizim arkadaşlarımızdır, söyleriz, gelip sizinle ilgilenirler, dedim, ondan sonra da çıkıp gittim..." Mikail Aydemir'e göre, Albay Zengin, sarhoş değil, "çok sorhoştu".

"Komutanlarımız var..." Nokta muhabiri, olayın askeri kanadı, albay Candoğan Zengin'e açıklamasını sorduğunda şu yanıtları alacaktı:

-Candoğan Albayla mı görüşüyorum?

-Evet,

-Efendim bir olay duydum. Geçen gün...

-Hiçbir ilgisi yok efendim.

-Teoman Ozanoğlu, Orhan Yalçınkaya ile Anadolu Kulübü'nde yemek yerken bir tartışma çıkmış...

-Böyle bir olay yok.

-Herkes var diyor, bir siz yok diyorsunuz...

-Bizim komutanlarımız var. Böyle bir olay yok. Sadece, ben şöyle söyleyeyim, herhangi bir şekilde onların söylediği şekilde bir olay yok. Biz askeriz, komutanlarımız var, onlar şey yaparlar, özür diliyorum efendim.

Bu açıklamalardan sonra, başlangıçta taraf olmayan Niyazi Ünsal'ın söyledikleri olaya bir başka boyut getiriyordu: Ünsal, "Albay'ın masasına yakın kimseler türban, Humeyni ve İran konusu tartışılıyordu. Bu arada Albay, biz zinde kuvvetiz, biz onların bilmem neyini n'aparız, diyormuş. Yine duyanlardan öğrendiğim kadarıyla, Mikail başörtüsüne sahip çıkar, Albay buna tepki gösterir" şeklinde açıklıyordu olayların başlangıcını...

Anlaşıldığı kadarıyla irtica, türban, Humeyni, İran çevresinde gelişen olaylar herkesi bir hayli gerginleştirmişti. Anadolu Kulübü'nde, yaşanan bu olay, Genelkurmay'ın yeni bir tamim yayınlanması sonucunu getirecek olmalıydı. Tabii bu arada Albay Candoğan Zengin, değişik makamlardan gelerek değişik sorulara yanıt vermek zorunda kalacaktı. Genelkurmay üst yetkililerinin olayı tüm yönleriyle araştırdıkları ve gerekli önlemlerin alınması konusunda özen gösterdikleri anlaşılıyordu. Çünkü Kulüp Yönetim Kurulu Başkanı Dr. Münif İslamoğlu, bir korgeneralin kulüp yöneticilerinden "Albay'ın ismini ve tutulan tutanağı istediğini" söylüyordu.

---

la bizim bir temasımız olacak mı, olmayacak mı şimdiden bir şey söylemem mümkün değil. Ama bize tekaddüm ederek, sayın bir korgeneral bize telefon ederek, bu Albay'ın ismini bize verebilir misiniz diye, bana sordular, ben de tabii dedim, hatta teşekkür de edin dedim. Ve vermişler, ismi de, o gece tutulan tutanağı da.

Nokta: Resmi elbiseli bir kişi buraya girebilir mi?

İslamoğlu: Yalnızken giremez. Üye olmayan giremez. Üyelerden birisinin misafiri gelirse, haber verilir, üyenin yanında girebilir. Misafir olarak herkes gelebilir. Gelen misafirlerle bir problemimiz olmadı. İlk defa oluyor. Hadise, bize söylenen kadar değildir, temennim odur.

Nokta: 'Hadise bize söylenen kadar değildir' derken kastınız nedir?

İslamoğlu: Münakaşa şekilleri... Hakikaten ayrıntıları bilmiyorum. Türban meselesini de sizden duydum.

Nokta: Efendim garsonlara sormadınız mı, onlar olayın tanıkları durumunda...

İslamoğlu: Tahkikat yapılıyor. Tahkikat yapılacak, idare heyetine gelecek. Biz niye tahkikat yapıyoruz? Tahkikatın sayın albay tarafına yansıyacak bir tarafı yok. Ona yapacak bir şey yok. Alakalı arkadaşlar eğer bir hakarete uğramışlarsa mahkemeye müracaat edebilirler. Bizim yapacağımız iş bu zatı getiren üyemiz, misafirine hakim olmayışından dolayıdır. Dostunu teskin etmesi, bu gibi olaya sebebiyet vermemesi lazımdı, noktasından biz tahkikat yapıyoruz.

Nokta: Sonuçta, o kişiyi misafir olarak getiren kişiye bir yaptırım uygulanabilir mi?

İslamoğlu: Tabii... Eğer ikazlarını yapmamışsa, daha evvel çıkararak olayı önleyecekken çıkarmamışsa, tüzük hükümleri gereğince türlü ihtar cezası var, uyarma var,muayyen süre çıkarma var, tam çıkarma var. Haysiyet divanı'ndan geçer karar. Öbür taraf, bizi alakadar etmez. Öbür taraftа bu askeri mesele var.

Hıdır GÖKTAŞ, Hüseyin ŞENTÜRK

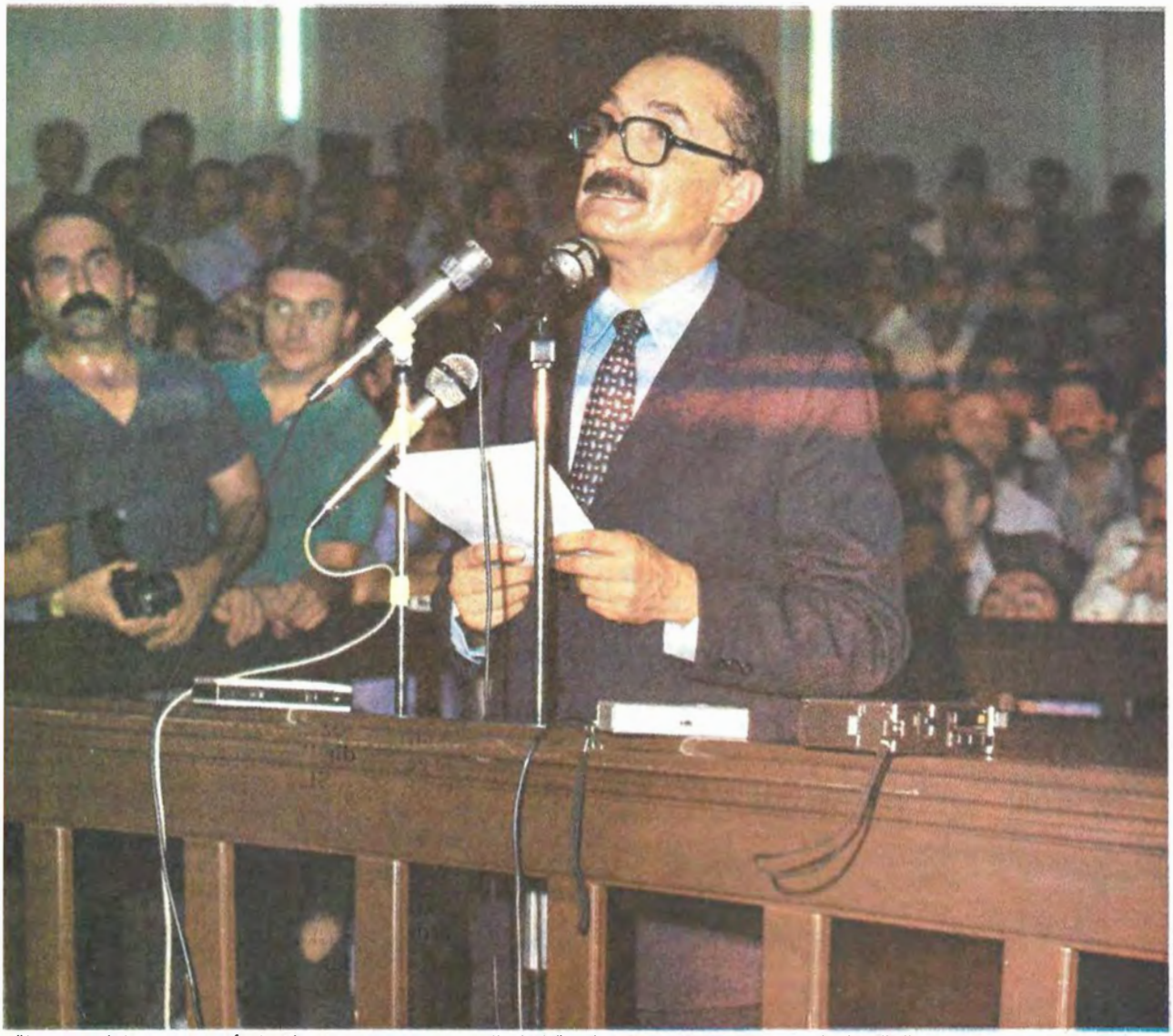

Adem Altan/NOKTA

Bülent Ecevit'in son mahkûmiyeti demokrasi ve hukuk ilkeleri üzerine sıra gelen tartışmayı alevlendirdi

HAFTANIN OLAYI / BÜLENT ECEVİT

Ecevit için 35 dava

CHP eski genel başkanı hakkında mahkemeler çelişkili kararlar veriyor. Son mahkûmiyet yurtdışından da sert tepki gördü

"Gereği düşünüldü: Sanığın 11 ay 20 gün hapisle cezalandırılmasına..." Bornova İkinci Asliye Ceza Mahkemesi Hakimi Mehmet Şen kapatılan CHP eski başkanı Bülent Ecevit hakkında verdiği mahkûmiyet kararını açıkladığında salonda bulunan herkesi bir şaşkınlık dalgası kapladı. Çok değil, yaklaşık üç ay önce Ecevit Ankara 5. Asliye Ceza Mahkemesi'nde aynı suçtan beraat etmişti çünkü. Her iki davada da DSP'ye destek vererek Siyasi Partiler Yasası'na aykırı davranmak suçuyla yargılanan eski başbakan için verilen son mahkûmiyet kararı olumsuz tepkilere yol açıyor, iki karar arasındaki zıtlık da açık bir hukuksal çelişki yaratıyordu.

Davalar silsilesi. Ara seçim öncesi DSP'nin seçim gezilerinde konuşmalar yapan Ecevit hakkında 35 ayrı dava açılmıştı. 28 Eylül 1986'da Ankara 5. Asliye Ceza Mahkemesi'nde beraatle sonuçlanan dava diğer davalara örnek olmuş, mahkemeler birbiri, peşisıra beraat kararları almıştı. Bu davada savcı, esas konudaki mütalaasında Bülent Ecevit'in DSP'nin Kurucular Kurulu toplantısında demokrasi ve insan hakları konusundaki düşüncelerini açıkladığını belirterek şöyle diyordu.

"... Gerek bağlantı kurmak, gerek bir partiyi desteklemek eylemleri bizim iddianamemizdeki olayda, unsurları ile oluşmamış ve subuta ermemiştir... Demokrasimizin bir daha kesintiye uğramaması için anayasal hak ve özgürlüklerin yaşama geçirilmesi, hayata uygulanması, demokrasimizin ülkemizde gerçekleşip gelişmesi için yargının koruması altına alınması ve unsurları oluşmayan suçtan sanığın beraatine karar verilmesi talep olunur."

Dava sonunda mahkeme, savcının mütalaasına uyuyor, Bülent Ecevit de aklanıyordu.

Benzer konudaki suç iddiasıyla Bergama Asliye Ceza Mahkemesi'nde açılan davada da, Ecevit'in konuşmasının suç teşkil etmediği, ayrıca aynı fiilden açılmış başka bir davada beraat kararı bulunduğu gerekçesiyle davanın reddi kararı alınıyordu. Aynı şekilde Yenimahalle, Karabük ve Sincan Mahkemeleri de red kararı veren mahkemeler arasında yer alıyordu. Çamlıdere Cumhuriyet Savcılığı ise Ecevit'in konuşmalarında sadece kendi görüşlerini belirttiğini öne sürüyor ve koğuşturma yapılmasına gerek görmeyerek takipsizlik kararı alıyordu.

Davalar bir bir Ecevit lehine sonuçlanırken, Bornova Asliye Ceza Mahkemesi kararı, tek olumsuz örnek oluyordu. Üstelik bu mahkûmiyet kararından hemen sonra, Ecevit için yine benzeri bir suçlamadan, Havza Asliye Ceza Mahkemesi'nde ikinci bir beraat kararı daha veriliyordu.

Temyize gidiliyor. Mahkûmiyet kararı sonucuna itiraz eden Ecevit'in avukatları ise temyize gidiyorlardı. Avukat Orhan Tosun, temyiz isteminde, hukuka aykırı unsurun bulunmaması nedeniyle suçun oluşmadığını belirterek şu gerekçeyi öne sürüyordu.

"Mütemadi suçlarda fiilin biri hakkında kamu davası açılması halinde sonraki fiillerden ötürü dava açılamaz. Çünkü suç tektir. Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu'nun 253/2 maddesi gereği Ankara 5. Asliye Ceza Mahkemesi'nin kesinleşmeyen beraat kararı ile açılan dava olarak ortada iken sonraki fiillerle açılan davaların reddi gerektiği halde mahkûmiyet kararı yolsuzdur."

İktidarı suçladı. Hukuksal çelişkiye Yargıtay'ın bir çözüm getirmesi beklenirken, mahkûmiyet kararı siyasi ortamı hareketlendiriyordu. Bülent Ecevit'in karara tepkisi sert oluyor ve "Bazı yetkililer bana karşı katı bir hukuk anlayışı içinde önlem almak istiyorlar" diyordu. Yasaların bir yandan seçimlerde oy kullanmasını, yani bir partiyi desteklemesini zorunlu kıldığını, öte yandan da yasaklı olduğu gerekçesiyle bir partiyi desteklemesini suç gibi gösterdiğini belirten Ecevit, bu konuda iktidarı suçluyordu. Ecevit, "Eğer iktidar isterse bazı savcı iddianamelerini ve mahkeme kararlarını dikkate alarak, Siyasi Partiler Yasası'nda Anayasa'ya ters düşmeksizin yapacağı bazı küçük değişikliklerle gerek benim, gerekse başka yasaklı siyaset adamları hakkındaki yüzlerce davanın düşmesini sağlayabilir" diyordu. Ecevit, ayrıca seçmene teşekkür gezisini Bornova'da yapılacak bir miting ile başlatacağını açıklıyordu.

Ortak Pazar tehlikede. Avrupa'daki sosyal demokrat ve sosyalist çevreler karardan sonra yaptıkları gözlem ve değerlendirmelerde 1 Şubat tarihinde Avrupa Konseyi'nde görüşülecek olan Türkiye raporunun çok ciddi olumsuzluklar içereceğini belirtiyorlardı. Avrupalı sosyal demokratlara göre bu gelişme AET-Türkiye ilişkilerini zor duruma sokacaktı. Willy Brandt başkanlığındaki Sosyalist Enternasyonal ise, olayı Başbakan Özal'a çektiği telgrafla kınıyordu. Telgrafta "Siyasi ve kişisel özgürlüklerin ciddi bir tahribatı olarak algıladığımız bu karar Türkiye'de insan hakları ve demokrasiye bağlılığın yerine getirilmesi gereğine işaret etmektedir. O nedenle sizi siyasi etkinlikler üzerine kısıtlamalara son vermeye çağırıyoruz" deniyordu.

İsveç sosyal demokratları ise konuyla özel olarak ilgileniyorlardı. İsveç İşçi Sendikaları Konfederasyonu'ndan E. Edwarson, İsveç İşçi Hareketi Uluslararası Merkezi'nden Margarita Graferland ve İsveç Sosyal Demokrat İşçi Partisi'nden Koni Fredericson şubat ayında Türkiye'ye bir inceleme gezisi yapma kararı alıyorlardı. Son gelişme Avrupa'daki Türklerin de protestolarına yol açıyordu, demokratik sol görüşlü Türk işçileri Avrupa'nın çeşitli ülkelerinde olayı kınayan bildiriler dağıtıyordu.

Ecevit'e Brandt'tan destek var

"Bu karar SHP'ye yarar." Yurt içinde ise mahkûmiyet kararına ilişkin en ilginç tepki ANAP Teşkilat Başkan Yardımcısı Eyüp Aşık'tan geliyordu. Aşık SHP'yi suçluyor ve "Solu bölmemek, SHP'yi ayakta tutmak için ilginç kararlar çıkıyor" diyordu. DYP Genel Başkanı Hüsamettin Cindoruk ise, aslında mahkûm edilenin o partiye oy veren seçmenler olduğunu öne sürüyordu. Cindoruk tepkilerini şöyle dile getiriyordu: "Bir partiye oy vermek suç değilse, oy istemek suç olur mu? Bu ne biçim demokrasi, bu ne biçim hukuk! Demokrasiyi savunan eski başbakanların sabıkalandığı Türkiye'de demokrasiden söz edilemez. bunlar utanç vericidir."

SHP Genel Başkanı Erdal İnönü ile Genel Sekreter Fikri Sağlar kararı demokrasi ile bağdaştıramadıklarını belirterek siyasi yasakların kaldırılmasını istiyorlardı. Kapatılan Türkiye İşçi Köylü Partisi Genel Başkanı Doğu Perinçek ise karardan sonra Bülent Ecevit'e gönderdiği telgrafta "Demokratik hukuk ilkelerine aykırı olan mahkûmiyet kararını açıkça kınıyorum. Dayanışma duyguları, dostluk ve saygı ile..." diyordu.

Ecevit'e ikinci bir telgraf da SHP Ankara İl Başkanı Ertuğrul Günay'dan gelecekti. Günay, mahkûmiyet kararının hukukun demokrasiye güvence oluşturması yerine, demokrasiyi engelleyici hükümleri içinde barındırdığının kanıtı olduğunu belirtiyordu.

Bülent Ecevit'in mahkûm edilmesi Türkiye'deki demokrasi ve hukuk ilkeleri üzerindeki tartışmaları alevlendiriyordu. Bornova'daki sonuçun Türk siyasi hayatı içinde yeni bir dönüm noktası oluşturduğu bir gerçekti.

Bülent Ecevit hakkındaki mahkûmiyet kararı Türkiye'deki demokrasi tartışmalarını alevlendirirken, Türk siyasi hayatının "sürekli güncel" konusu "yasaklar" için yeni bir dönüm noktası oluşturup oluşturmadığı sorusunu da gündeme getiriyordu ●

Laîklik bunca tartışılırken
Bu kitabı kaç kişi okudu?

Çetin Özek

Devlet ve Din

Kitaptaki bölümlerden seçmeler:

Siyasal İktidar-Din İlişkilerinin Tarihsel Gelişimi...
Çağımızda Siyasi İktidar-Dın İlişkileri...
Sosyalist Kuram ve Uygulamada Din Anlayışı...
İslâmda Devlet ve Din...
Osmanlıda Siyasal İktidar ve Din İlişkileri Düzeni...
Ümmetten Millete Doğru...
Laik Yapıyı Kurmaya ve Korumaya Yönelik Yasal Düzenlemeler...
Laiklix ve Kişi Özgürlükleri...
Bütüncü Batılılaşmanın ve Laiklik Anlayışının Eleştirisi...

Büyük boy, 700 sayfa
6.000 TL (Cilâlı 7.500 TL)

ADA YAYINLARI
İstiklâl Cad. 475/479
Beyoğlu - İSTANBUL

22. SAYI ÇIKTI

BİZİM ALMANCA UNSER DEUTSCH

Bizim Almanca-Unser Deutsch'u abone olarak ya da havinizden sipariş ederek temin edebilirsiniz

Almanyadakiler, Türkiyedekiler!

Bizim Almanca-Unser Deutsch, Almanya'da yaşayanların, Türkiye'ye dönenlerin; Alman kültürüyle ilgilenen Türklerin, Türk kültürüne merak duyan Almanların; Türkçesini ve Almancasını zenginleştirmek isteyenlerin dergisi. Türkçe-Almanca: haberler; eğitim, hukuk, ekonomi köşeleri; çizgi-roman, söyleşi, kültür-magazin ve spor.

Abone olmak için aşağıdaki kuponu bankadan alacağınız dekontun fotokopisiyle birlikte Çağdaş Yayıncılık ve Basın Sanayi A.Ş. Turkocağı Cad. 39-41 Cağaloğlu, İstanbul-Turkei adresine yollayın

Bizim Almanca Unser Deutsch adlı aylık dergiye abone olmak istiyorum:

6 aylık abone tutarı 3000.- TL.
Yıllık abone tutarı 6000.- TL

Çağdaş Yayıncılık ve Basın Sanayii A.Ş.'nin İş Bankası Turhe Şubesi 2938 No'lu hesabına yatırdım

Adı, Soyadı
Adres

Meslek
Tarih
İmza

Abone olmak için aşağıdaki kuponu, bankadan alacağınız dekontun fotokopisiyle birlikte, Çağdaş Yayıncılık ve Basın Sanayi A.Ş. Turkocağı Cad. 19-41. Cağaloğlu, İstanbul adresine yollayın

Bizim Almanca-Unser Deutsch adlı aylık dergiye abone olmak istiyorum

☐ *6 aylık abone tutarı 25.- DM*
☐ *Yıllık abone tutarı 48 -DM*

Çağdaş Yayıncılık ve Basın Sanayii A.Ş.'nin İş Bankası, Kaiser Str. 3, 6000 Frankfurt 1 No'lu hesabına yatırdım

Adı, Soyadı
Adres

Meslek
Tarih
İmza

AKYAR yayınları Sunar

GAZETECİ VE YAZAR **BARBAROS BAYKARA**'NIN BİLİNMEYEN YÖNLERİYLE DERSİM 37 ve TUNCELİ 38 OLAYLARININ GERÇEKLERİNİ GÖZLER ÖNÜNE SEREN ESERLERİ

FİYATI 1000 TL.

1000 TL.LIK POSTA PULU KARŞILIĞINDA ADRESİMİZDEN İSTEYEBİLİRSİNİZ

ADRES: ANKARA CAD. GUNCER HAN
NO: 45 KAT: 5 TEL: 526 44 68

nobel tıp kitabevi

Basım. Yayın. dağıtım

DOKTOR VE TIP ÖĞRENCİLERİNE;

Türkçe ve yabancı dillerde tıbbi yayınlarımızla her zaman hizmetinizdeyiz

"1987 yılı yabancı dillerde dergi aboneleri devam etmektedir."

MİLLET CAD. NO. 119 ÇAPA-İSTANBUL
TEL: 585 67 46

SÖYLEŞİ / EMİROĞLU

"İmam hatipler artmadı"

Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanı Metin Emiroğlu, Nokta muhabiri Erdal Kılıçoğlu'nun sorularını yanıtladı.

Nokta: Türk milli eğitiminin reorganizasyonuyla ilgili olarak, yapılacak değişiklikler konusunda bilgi verir misiniz?

Emiroğlu: Televizyon aracılığı ile eğitime başlanması olayı gündemimizdedir. Bunun yanı sıra Türkiye'nin videolu ve bilgisayarlı eğitime geçmesi de kaçınılmazdır.

Müspet ilimler başta olmak üzere videolu eğitime önemli vilayetlerimiz başta olmak üzere ele aldık.

TV üçüncü kanal aracılığıyla eğitime ise ancak yeni yılda geçebiliriz.

Nokta: Yabancı dille eğitimden bir geri dönüş söz konusu mu?

Emiroğlu: Basında lisan eğitiminden vazgeçiliyormuşgibi yanlış anlamalara sebep olacak bazı haberler çıktı. Böyle bir durum yoktur. Şu anda bu tasarımız Başbakanlık'tadır Bu tasarıya göre ODTÜ ve Boğaziçi gibi okulları biti - ren öğrencilerin askerliklerinin bir senesiniMilli Eğitim'de geçirmeleri gibi bir tasarımız var.

Nokta: Sayın Cumhurbaşkanı Adana'da yaptığı konuşmada, özel bazı yurtların Milli Eğitim bünyesine alınmasını istemişti.

Emiroğlu: Biliyorsunuz bu konuda bir komisyon var. Milli Güvenlik Kurulumuz da bu konuyu gündemine almıştır. Biz de o komisyonun üyesiyiz. Bu yurtların denetlenmesinde etkin görev almak istiyoruz. Şu anda bizim sorumluluğumuz çok kısıtlı. Denetim komisyonu içerisinde bir üyemiz var. Bu şekilde değil de daha güçlü bir denetim mekanizması kurulmalıdır.

Bu yurtların yönetim kurullarına. yönetim kurullarının tabii üyesi olarak birer temsilcimizin atanmasını istiyoruz.

Adem Altan/NOKTA

Milli Eğitim Bakanı: ODTÜ ve Boğaziçi mezunlarının askerliklerini İngilizce öğretmeni olarak yapmaları gündemde.

Nokta: Bu yurtların fiziki olarak da Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlanması düşünülüyor mu?

Emiroğlu: Milli Eğitim'e bağlanması fiziki anlamda olmuyor. İddia edilenlere göre buralarda eğitim yapılıyormuş. Eğer yapılıyorsa Milli Eğitim'in de devrede olması kamuoyunun, bazı siyasi parti liderlerinin ortak arzusudur ki ben öyle değerlendiriyorum, bu konuda bize verilecek göreve biz amadeyiz.

Nokta: Bir de Bülend Ulusu hükümeti döneminde yine bu özel yurtların Milli Eğitim'e bağlanması konusunda bir kanun teklifi hazırlanmış ancak o dönemde Devlet Başkanı olan Sayın Kenan Evren tarafından veto edilmiş.

Emiroğlu: Sayın Cumhurbaşkanı'nın anayasa bakımından endişeleri olmuş. Dernekler kanunu açısından.

Nokta: Sizin hazırlayacağınız teklifle o teklif arasında ne gibi farklar var?

Emiroğlu: O dönemde mülkiyetin deMilli Eğitim'e geçmesi düşünülmüş o bakımdan anayasal endişe süre gelmiş.

Nokta: Sayın Cumhurbaşkanı veto ettiği bir şeyi şimdi neden istiyor?

Emiroğlu: Böyle bir istek yok. Denetim kastediliyor,

Nokta: İmam hatip liselerinin sayısının artırılacağı ve bu sayının 2000 yılında diğer düz liselerin sayısını geçeceği iddiaları var.

Emiroğlu: Bazı basın organlarında imam hatip liselerinin 700'ü aştığı yolunda haberler çıkıyor. Aslında imam hatip okullarını da dikkate almak suretiyle, yani ortaokulları ayrı sayıp liseleri ayrı sayıp ortaokulları liselere ekleyerek şu kadar lise var diye değerlendirme olmuş. Hemen şunu söyleyeyim şu anda 376 tane imam hatip lisesi var ve 1980 öncesi yıllarda 374'ü açılmış vaziyette yani sadece 2 lise açılmış Türkiye de imam hatip lisesi olarak ve bu imam hatip liselerinde şu anda liseye devam eden öğrenci adedi öyle söylendiği gibi 400 bin falan değil 79.249'dur. Ortaokullara devam eden öğrenci adedi ise 130.281 ve yine 50.000 öğrenci mezun oluyor iddiası da doğru değil, bu sene mezun olan öğrenci adedi 15.250 idi. Dolayısıyla imam hatip liseleri açılıyor, sayıları çok arttı, sanki bu iktidar döneminde imam hatip ağırlıklı bir eğitime hakikaten yer verilmiş gibi bir ifade doğru değildir.

Nokta: Sayın Cumhurbaşkanı'nın Adana'da yaptığı konuşmada belirttiği gibi, imam hatip lisesi mezunlarının askeri yüksek okullara alınmaması konusundaki görüşlerine katılıyor musunuz?

Emiroğlu: Efendim bu görüş tabii ki askeri okullarda yine belli bir denge içerisinde tatbikata konan bir görüştür.

Sayın Cumhurbaşkanımız bu okullara alınıp da, burada bir takım tarikatçı faaliyetlere karışanlar olduğunu ve bunların ayıklandığını ifade ettiler. Ben o şekilde aldım. Yoksa bugün lise mezunu öğrenciler olarak her yere müracaat etmeye hakları var. Tabii bu konuda devlet Harp Okulu'naöğrenci alırken, filan liseden mezun olana ağırlık verir, filan liseden mezun olana vermez, bu kendi politikasıdır. Bu bizim Milli Eğitim politikamızla ilgili bir politika değildir. Askeri okulların kendi politikalarıdır. Ama peşin olarak da askerlerin de, imam hatip mezunlarının alınmaması gibi bir düşüncede olduklarını zannetmiyorum. Fakat belli bir denge devamlı suretle bu okullar arasında gözetilir. Özellikle yani buraya girip de burada birtakım faaliyetler içerisine girenler tabii ki her müessese içerisinden ayıklanırlar.

Denizden mazlum toplayanlar

Adlarını Çin Denizi'ndeki Vietnamlı göçmenleri kurtarmakla duyuran, dünyanın dört bir yanındaki açlık, yoksulluk ve iç savaş kurbanlarının yardımına koşan Alman doktorlar bu kez Türkiye'de. Hedefleri yüzbinlerce İranlı kaçağın koşullarının düzelmesi.

Laleli'nin arka sokaklarından biri. Eski bir apartmanın 5. katındaki küçük bir daire. Dr. Rupert Nudeck ve Dr. Barbara Krumme İranlı bir göçmen evine konuk olmuşlar. Alman doktorlar ve İranlı mülteciler karşılıklı konuşurken **Nokta** muhabirleri de onları izliyor. Evdeki bütün eşyalar "geçici"lik izlenimi uyandırıyor: Küçük bir televizyon, küçük bir teyp ve elden düşme koltuklar. Her şey en çok bir saat içinde toparlanabilir ve bu ev terk edilebilir. İranlı göçmenlerin niyeti de zamanı geldiğinde bunu yapmak zaten.

Dışardaki dondurucu soğuğun oda içindeki etkisini gidermek için harıl harıl yanan sobanın hemen yanındaki iki koltuğa bağdaş kurmuş olarak oturan Alman doktorlar, gözlerini ayırmadan yardımlarına koştukları İranlı kaçakları izliyor. Akıllarında tek bir soru var: "Bu insanlar için ne yapabiliriz?"

Kaçak İranlıların Türkiye'de çalışabilmeleri olanaksız gibiydi. Bir yanda zaten yaygın bir şekilde yaşanan işsizlik, öte yanda resmi makamların İranlıların çoğuna çalışma izni verme konusunda istekli davranmaması günlerin sokaklarda, kahvelerde geçmesine yol açıyordu. Bu arada mali durumu iyi olup ticarete atılan bazı İranlılar ile ucuz işgücü kullanmak isteyen bazı açıkgöz Türk işadamları özellikle genç kaçakları yanlarında çalıştırabiliyorlardı. Sonuçta İranlıların büyük çoğunluğu hazırdan yemek zorunda kalıyordu. Ya ülkelerini terk etmeden varlarını yoklarını satıp gelmişler ya da İran ve Batı ülkelerindeki akrabalarının yollayacakları paraya muhtaç kalmışlardı.

Kaçaklar en çok Türkiye'deki

Kamboçya'dan kaçan binlerce insan Tayland'a yoksulluklarını, hastalıklarını da getirmişlerdi. Anamur Burnu Komitesi'nin sağlık ekibi orada da hazırdı

hayat pahalılığından şikâyetçiydiler. Hayat pahalıydı pahalı olmasına ama, çoğu zaman egemen olan "bunlar petrol milyarderi" imajı bazı fiyatların daha da artırılmasına yol açıyordu. Pahalılık kendini en çok barınma olayında gösteriyordu. Bu nedenle kaçaklar da 10-15 kişi bir araya gelip iki-üç odalı daireler kiralama yoluna gidiyorlardı.

Böyle insanlar hâlâ var. Laleli'nin arka sokaklarındaki yıkık dökük evde kendilerinden yardım uman İranlılarla konuşan iki Alman doktor, "Anamur Burnu Komitesi" adlı bir yardım kuruluşunun üyeleriydiler. Bu doktorlar Anamur'u hayatlarında hiç görmemişlerdi ama, kendileri gibi idealist doktor arkadaşlarıyla birlikte dünyanın dört bir yanını gezmiş, Cap Anamur (Anamur Burnu) adlı gemileriyle okyanuslar aşmışlardı. Nerede açlık, sefalet, yoksulluk varsa oraya yardıma koşmayı kendine ilke edinmiş bir komitenin üyesiydiler. Çin Denizi'nde ilkel balıkçı sandallarıyla ölümle boğuşan Vietnamlı göçmenleri kurtarmış,

Afrika'daki açlara, Tayland'a kaçan Kamboçlara ellerinden gelen yardımı yapmışlardı. "Cap Anamur", 1979'dan günümüze kadar 25'e yakın sefer yapmış, yaklaşık 10 bine yakın Vietnamlıyı azgın dalgalardan, korsanlardan kurtararak Avrupa ve Amerika'ya taşımıştı. Komite üyeleri göçmenleri kurtarmanın yanı sıra, kendilerinin Batı ülkelerine mülteci olarak kabul edilmelerini de sağlamışlardı.

İlk Çin Denizi seferi Komite'ye Alman kamuoyunda büyük bir destek sağlamıştı. Katılımlar ve bağışlar, kiraladıkları geminin adını alan Anamur Burnu Komitesi üyelerinin gözlerini dünyanın değişikköşelerine çevirmelerine yol açacaktı. İlkeleri tekti: Nerede bir acil durum varsa oraya gitmek. Nitekim 1980'de açlıktan kaçan binlerce insan Somali'ye göç edince komite hemen yola çıkmıştı. Somali'den sonra, iç savaşların, açlığın ve yoksulluğun toplu ölümlere yol açtığı Uganda, Sudan, Çad, Etyopya, Pakistan, Nikaragua, Kamboçya gibi ülkelerde 800'e yakın Alman doktor, hemşire ve teknisyen görev başına koşmuştu. Komite, bütün bu işleri için tek geminin yetmeyeceğini anlamış, Paris'teki Dünya Doktorları Örgütü'yle birlikte yeni bir gemi kiralama çabasına girişmişti.

Türkiye'deki görevleri. Alman doktorların Türkiye'deki kaçak İranlılar ile ilgilenmesinin ilk nedeni, kuşkusuz 7 yıl içinde gözettikleri, "kim olurlarsa olsun mazlumların yardımına koşma" ilkeleriydi. Öte yandan İranlılar, Almanya'nın da sorunu haline gelmişti. Türkiye'ye yerleşen on binlercesinin yanı sıra kendilerine ülke arayan İranlıların gözdesi de başta Almanya olmak üzere ABD, Kanada, Norveç gibi Batılı ülkelerdi.

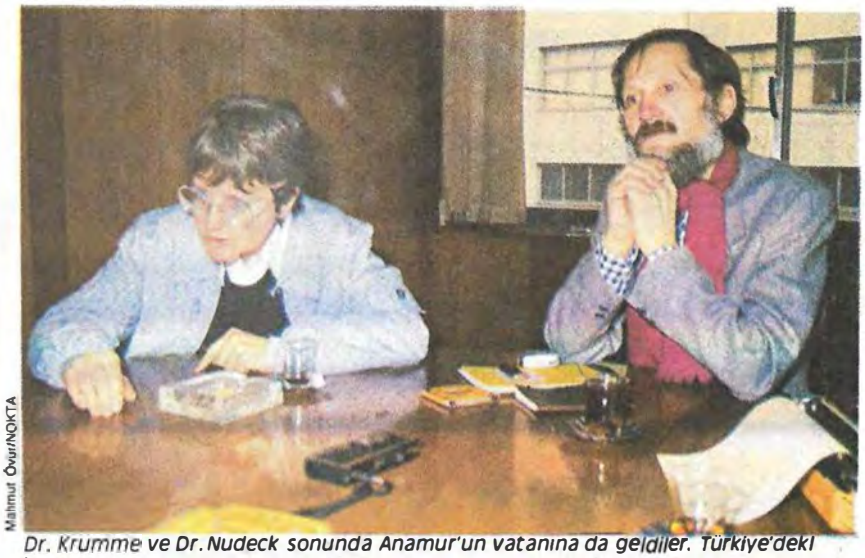

Mahmut Övür/NOKTA

Dr. Krumme ve Dr. Nudeck sonunda Anamur'un vatanına da geldiler. Türkiye'deki İranlıların anlattıkları, Komite'nin işinin pek de kolay olmadığını gösteriyor

Bu sefer iş zor. Dr. Nudeck'e göre Türkiye'yi transit ülke olarak gören kaçaklarınki gibi kendi işleri de zordu. Çünkü Batılı ülkeler iyi bir meslekten ve zengin olmak, ya da çok güçlü dostların araya girmesi gibi bazı istisnai durumlar dışında kapılarını iyice kapamışlardı göçmenlere. Göçmen İranlıların en güvendikleri yolları ise deşifre olmuştu. Artık Doğu Alman vizesi alıp, Interflug uçağına atlayıp, Doğu Berlin'e inip, ordan da metroyla Batı Berlin'e geçmek hayal olmuştu. Her taraf mülteci avcısı Alman polisleriyle kaynıyordu.

Öte yandan, geçici yerleşim merkezi olarak gördükleri Türkiye'de İranlılar kurumlaşmayı hiç düşünmemişlerdi . Bu nedenle aralarında ne belirgin bir dayanışma vardı, ne de kendilerine yardım etmek isteyenlerin kendilerini bulabilecekleri bir yer. Yine bu nedenle her kafadan bir ses çıkıyordu. Kimine göre Türkiye'de 1.5 milyon, kimine göre de 600 bin İranlı vardı. Göçmenler arasında İstanbul'da bir mülteci kampının olduğundan bile habersiz olanların yanısıra kampların koşulları üzerine bir saat konuşabilenler de bulunuyordu. Kısacası her kaçak İranlı kendi bacağından asılma konusunda en ufak bir itirazda bulunmuyordu.

25 Ocak sabahı Almanya seçimlerinde oylarını kullanabilmek için gezilerini kısa tutup ülkelerine dönen komite üyelerinin aklına iki çözüm yolu geliyordu: Uluslararası kamuoyu ve kuruluşları harekete geçirerek İranlı kaçakların Türkiye'deki yaşam koşullarını iyileştirmeye çabalamak ve Batılı ülkeleri mülteci kotalarını artırmaya zorlamak. Çin Denizi kahramanlarının işleri çok zordu, ama vatandaş inisiyatifine güvenleri de tamdı. Türkiye'ye ikinci gelişlerinde İranlılara bazı sevinçli haberler getireceklerini düşünüyorlardı.

Mahmut ÖVÜR—Ruşen ÇAKIR

Çin Denizi'nde, azgın dalgalara, açlığa ve korsanlara rağmen yaşam savası veren Vietnamlı göçmenler ve yardımlarına koşacak olan Cap Anamur

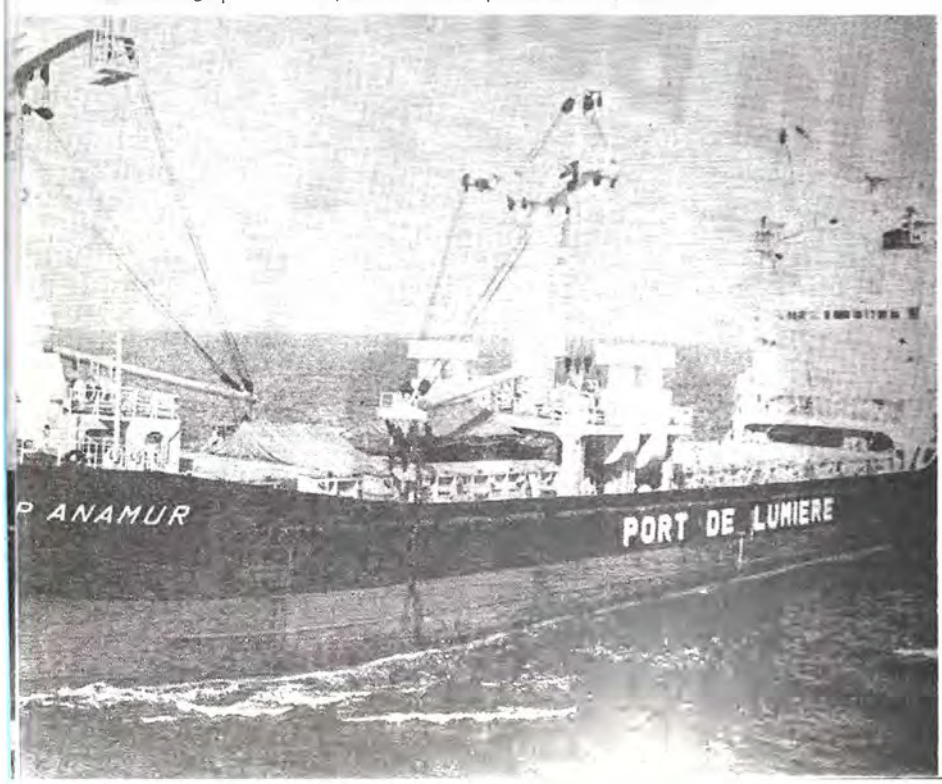

Özal, imza
1981'de alınan ilk
altında Başbaka
Halk için
halkla beraber

ANAP Zirvesinde çelişki
Evren'le görüştüm
Evren'le aynı görüşteyim
Hürriyet
Ders yükü yüzde 20 azalıtılıyor
Üniversiteliye müjde
Ortaöğretimde "YAZILI" kalkıyor
7 YENİ YUVA
7 YENİ YUVA
Cadillac '87
İLK KUPON 25 OCAK PAZARI
Hürriyet
GÜNLÜK MÜSTAKİL SİYASİ GAZETE

BİR CİNAYET DAVASI

Kader'in "kader"i

Babasını öldürmek suçundan 12,5 yıl hapse mahkûm olan 18 yaşındaki Kader Kanık, aleyhinde işkenceyle alınan polis ifadesinden başka delil olmadığını öne sürerek, kararı temyiz etti. Tanıkların lehinde ifade verdikleri genç kız, suçsuz olduğunu söyleyerek otopsi raporunun da kendisini doğruladığını iddia ediyor.

Ortada birbirinin tamamen tersi iki ifade vardı:

"Babam felçli annemi Darülaceze'ye kaldırmıştı. Annemi ziyaret ettiğim günün akşamı babama çıkıştım, 'Niye annemi oraya yatırdın, ben ona evde bakardım' diye. Uzun süredir bu konuyu tartıştığımız babam da, sinirlendi ve 'Yeter! Ben istersem seni de kovarım, eve kadın da getiririm' dedi. Yattım, ancak üzüntüden uyuyamadım. Gece 02.30 sıralarında kalkıp kömürlükteki baltayı aldım ve odasına girdim. Yatıyordu. Baltayla rasgele vurmaya başladım..." (15.5.1985)

"Babamla tartıştıktan sonra yattım. 03.00 sıralarında babamın odasından gelen gürültülerle uyandım. Odadan babamın 'Vurma, yeter artık' sesleri duyuluyordu. Kalkıp kapısını açmak istediysem de odadaki yabancı arkadan kapının açılmasına engel oldu. Kıvırcık saçlı, genç bir erkekti. 'Yatağına yat, yorganını başına çek!' diye bağırdı bana. Babama da 'Bu sana müstahaktır' diye bağırdı... Gürültüler dinince odaya girdim, babam kanlar içinde yatıyordu. Hemen komşuları çağırdım..." (6.5.1985)

Babasını öldürmekle suçlanan 18 yaşındaki, ilkokul ikiden terk "ev kızı" Kader Kanık, olaydan hemen sonra alınan ifadesinde suçu kabul

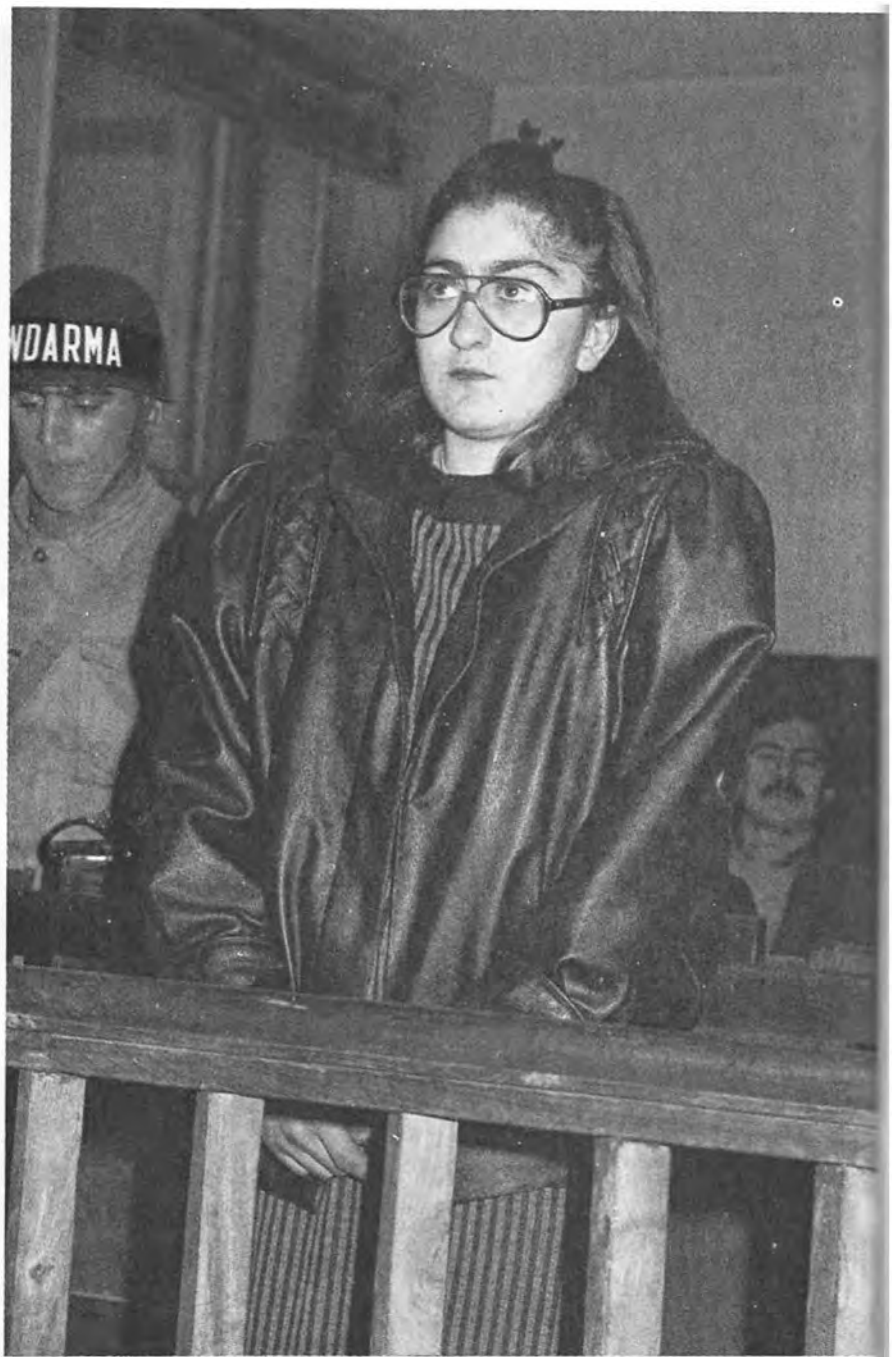

Suçsuz olduğunu söyleyen Kader, duruşmalarda "Yalan makinasına bağlayın beni, suçlu çıkarsam asılmaya razıyım" diyordu

etmemiş, 9 gün sonra polisler tarafından yeniden gözaltına alınarak yapılan sorgulamasında ise suçunu itiraf etmişti. Duruşmalar sırasında suçsuz olduğunu söylediği ilk ifadesinde ısrar eden Kanık, aleyhindeki ikinci ifadesine dayanılarak İstanbul 5. Ağır Ceza Mahkemesi'nce önce idama, hafifletici nedenler uygulandıktan sonra da 12,5 yıl hapse mahkûm edildi. Otopsi raporunun Kader'in işkenceyle alınan itirafı ile çeliştiğini, dinlenen

tanıkların anlattıklarından cinayeti başka birinin işlediğinin anlaşıldığını belirten avukatı ise, kararı temyiz etti.

"Kadersiz" Kader... Çemberlitaş'ta kâğıt ticareti yapan ve çevrede "faizci" olarak tanınan Osman Kanık, 3 Mayıs 1985 günü Kumkapı'daki evinde öldürülmüş, cinayet masası polisleri de, olay gecesi evde olan Kader Kanık'tan şüphelenmişlerdi. İlk ifadesinde suçu reddeden, ikincisinde "itiraf" eden Kader Kanık tutuklandıktan sonra mahkemeye yazdığı dilekçede sorgusunu yapan polisleri suçlamış ve emniyette elektrik verildiğini, falaka ve kum torbasıyla işkence yapıldığını ileri sürmüştü. Poliste ifade verdikten sonra aldığı adli tabip raporuna göre genç kızın vücudunda "Her iki kalçada yaygın mor-siyah renkte, bacaklarının arka kısmında ve ayak tabanlarında yaygın ekimoz ve şişler, iki kol üst kısmında kolları çepeçevre saran ip ve benzeri cisimle meydana gelmesi mümkün ekimozlar" görülmüştü. Ayrıca Kader'in avukatı Bülent Kılıç, Osman Kanık'ın cesedi için verilen otopsi raporunun olaydaki önemine dikkat çekiyor ve şöyle diyordu: "Otopsi raporuna göre ölüm künt bir cisimle kafaya vurulmasından meydana gelmiştir. Oysa Kader, polisteki itirafında 'Babamı başına balta vurarak öldürdüm' demiştir.

Kader, bir eğlence gecesi babasının kucağında... Yıllar sonra onun katili olarak hapse gireceğini düşünebilir miydi?

Adli tıp uzmanlarına göre, balta künt bir cisim değildir. Otopsi raporu bu bakımdan Kader'in itirafının gerçeğe uymadığını ortaya koyuyor. Yine otopside ölünün vücudunda yara ve boğuşma izlerinden söz ediliyor. Bu yara ve izleri, 18 yaşındaki bu çelimsiz kızın meydana getirmesi mümkün değildir..."

Ayak sesleri kimin? Gece yarısı Kader'in "Yetişin... Babamı öldürüyorlar!" çığlıkları üzerine yataklarından kalkıp olay yerine gelen komşular, gördüklerini mahkemede şöyle anlatmışlardı: "Eve girdiğimizde Osman yerde yatıyor, Kader de 'Babacığım, babacığım' diyerek Osman'ın yüzündeki kanları siliyordu. O sırada Osman'ın şuuru yerindeydi. Hastaneye kaldırıldıktan sonra öldü." Komşulardan Saniye Girgin ise, "Eve kocamın kurt köpeği ile beraber girdik. O sırada ayak sesleri duydum. Köpek odayı iyice kokladıktan sonra, bahçeye çıktı ve duvara tırmanmaya çalıştı. O sırada gelen polisler, kocama 'çek köpeği oradan' dediler..." diyordu.

Ayak sesleri kime aitti? Kurt köpeği kokuyu aldıktan sonra niçin duvara tırmanmaya çalışmıştı? Kader'in gece açık olan bahçe kapısından girmiş olabileceğini söylediği katil, bahçeye duvardan mı girmişti? Cinayet işlediği iddia edilen genç kız, niçin cinayetin hemen ardından, üstelik babası yaşıyorken komşuları çağırmıştı? Yargılama boyunca Kader'in avukatı bu sorulara cevap arayarak müvekkilesinin beraatını istemişti.

Çeklerin sırrı. Avukata göre olayda cinayetin alacak anlaşmazlığı ya da hırsızlık nedeniyle işlenmiş olabileceğini akla getiren noktalar da vardı ve Osman Kanık ölümünden bir hafta önce yakınlarına bazı çeklerinin çalındığını söylemişti. Ölümünden sonra da üzerinde toplamı 5 milyon lirayı bulan 44 çek ve 9 senet bulunmuştu. Osman Kanık'ın diğer eşinden olan oğlu ise, mahkemede "Babamın işi nedeniyle senet ve çeklerin 5 değil, 15-20 milyon lira civarında olması lazımdı" demişti. Avukat Kılıç da Osman Kanık'a ait bazı eski tarihli çek ve senetlerin ölümünden sonra piyasaya sürüldüğünü iddia etmiş ve mahkemeden bu konunun araştırılmasını istemişti. Mahkeme ise, davayla ilgisi olmadığı gerekçesiyle bu isteği reddedecekti. Kader Kanık, mahkemede "Katil olmayıp da katil, hele baba katili olarak gözükmenin acısını bilemezsiniz... Beni yalan makinasına bağlasınlar, suçlu çıkarsam asılmaya razıyım!" demiş, bu istek de mahkemece kabul edilmemişti.

Son söz Yargıtay'ın. Mahkeme, "Her ne kadar savunma avukatı sa-

Tanıklardan Saniye Girgin, olay gecesi esrarengiz ayak sesleri duyduğunu söylüyor

nığın ifadesininişkence altında alındığını iddia etmişse de, sorgulamayı yapan polisler hakkında işkence iddiasıyla savcılıkça açılan soruşturmada 'yeterli delil olmadığından' takipsizlik kararı verilmiştir. Sanığın poliste suçunu itiraf ettiği ifadesi geçerlidir" diyerek, kasten adam öldürmek suçundan idam cezası verdi. Kader'in olay tarihinde 18 yaşından küçük olmasını, cinayetten önce babası tarafından tahrik edilmesini ve duruşmalardaki iyi halini hafifletici nedenler olarak değerlendiren mahkeme, idam cezasını indirdi ve Kader'i 12,5 yıl hapse mahkûm etti. Genç yaşta "baba katili" olarak demir parmaklıkların arasına giren genç kız, avukatı aracılığıyla kararı temyiz etti. Avukatı, temyiz dilekçesinde "Kader aleyhinde işkence ile alınmış polis ifadesinden başka tek bir delil yoktur. Ayrıca otopsi raporu, Kader'in itirafını yalanladığı için bu ifade doğru olamaz. Tanıklar da Kader'in lehinde ifadeler verdiler. Olayda aydınlanmamış birçok şüpheli nokta var. Bu nedenlerle Kader hakkında verilen mahkûmiyet kararı bozulmalıdır" diyor.

Kader'in gerçek "kader"i, Yargıtay'da yapılacak inceleme sonucunda belli olacak.

Mehmet YALÇIN

BİR MECLİS OYLAMASI

Ezan sesi, tank sesi...

İrtica araştırması reddedilirken, türbanlılar da Meclis'teydi.

Türkiye'de irtica diye bir sorun olmadığı, Türkiye Büyük Millet Meclisi kararıyla sabit oldu! SHP'li milletvekilleri tarafından hazırlanan bir Meclis araştırması önergesi, ANAP oylarıyla reddedildi. Bütün muhalefet üyeleri ve bağımsızların olumlu oy kullandığı önergenin reddinden sonra SHP gensoru vermeyi düşünüyor.

Meclis araştırması yerine bir genel görüşmeyle yetinilecek. Başbakan Özal, "Olayı basın büyüttü" dedi ve bazı köşe yazarlarına çattı. Başbakan kamuoyunun irtica kadar bölücülük ve komünizm sorunlarına da eğilmelerini arzu ediyor. Hasan Celal Güzel, "Müslüman - dan kötülük gelmez Türkiye'de güncel bir irtica tehlikesi yok. Potansiyel tehlikeyi de dikkatle izliyoruz" derken, SHP Genel Başkanı İnönü de, "Meclis'in irtica konusuna sahip çıktığını açıkça ortaya koymaması durumunda, Türkiye'de sivil güçlerin Cumhuriyet'in temel niteliklerini koruyamadığı suçlaması yeniden gündeme gelecek" şeklinde endişesini belirtti. DSP de "Cumhuriyet rejimi tehlikededir" diyor...

BİR PORTRE

Ömer Dinçkök

Robert Kolej'in ünlü "sosyete kantini" Kâzım'ın müdavimlerindendi. O zamanın dekanı, Prof. Emre Gönensay'dan aldığı feyz ile İş İdaresi Bölümü'nü 1970'te parlak bir başarıyla bitirdi. İngiltere'de master yaptıktan sonra aile mesleği olan tekstil imparatorluğunun başına geçti.

39 yaşında. Aksu Yönetim Kurulu Başkanı. İstanbul Sanayi Odası'nın ve diğer aile şirketlerinin de yönetiminde. Başarıları, şimdi de TÜSİAD Başkanlığı ile taçlanmış bulunuyor. Bu kurumda Sabancı-Koç çekişmesi arasında "tarafsız ve dinamik lider" olarak sivrildi. TÜSİAD'ın hükümet ile ilişkilerinde değişiklik beklenmiyor. Prof. Memduh Yaşa'nın yönetimden uzaklaştırılması da "TÜSİAD'ın DYP'ye sırt çevirmesi" olarak yorumlanıyor.

Dinçkök evli ve üç kız babası.

HAFTANIN İNCİSİ

"1987 yılında petrol ürünlerine zam yapılmayacaktır."

Kâzım Oksay

BASINDAN YORUMLAR

Çizmenin ucu göründü mü?

Özal, bir kitle partisinin içinde, sağın uçlarının yer almasının doğal olduğunu düşünüyordur sanırım.

Doğrudur...

Orta sol bir kitle partisinde de solun uçları bulunur.

Ama bu uçlara ne orta sağ, ne orta sol kitle partilerinde lokomotif görevi verilmez. Onlar katarda sadece birkaç vagondurlar.

Anavatan'da ise neredeyse lokomotifin direksiyonuna el koyacak kadar ön saflara geldiler.

İşte yüzde 1,5 taban ve onunla kıyaslanamayacak bir büyük güçle tepede temsil edilen bu kesim Ana-

BİR "LAHANA TURŞUSU"

Alın efendiler !

Ülkemizde yılda iki bin kadar Mercedes satıldığı açıklandı. Mercedes'lerin fiyatı 30 ile 55 milyon arasında değişiyor. Amerikan arabalarının pek sürümü yok. Jaguar geçen yıl 72 adet "gitmiş." Yerli otomobiller de rekor düzeyde alıcı buluyor.

Türkiye'nin dış borçları yaklaşık 28,5 milyar dolar düzeyine yükselirken, beyaz eşya, TV ve video satışlarının da rekor düzeyde yükseldiği gözleniyor.

Gözlemciler, enflasyonun devletin açıkladığı resmi rakamın çok üzerinde gerçekleşmesi sonucu, korkulan "mala hücum" ve tüketim patlamasının gerçekleştiğini söylüyorlar. Bu arada dolar 800 lirayı geçerken, mark da 450 lira civarına yerleşti.

BİR FOTOĞRAF

Eşrefpaşa Lisesi öğrencisi Arzu Uysal, tarih öğretmenine âşıktı... Öğretmen evliydi. Genç kıza da ümit verdiği ileri sürülüyor. Arzu, işin içinden çıkamayınca, canına kıymayı seçti. Benzerlerine beşinci sınıf aşk ve ihtiras romanlarında rastlanan dram, bu kez hayata geçmişti... Genç kız, su sıralar TRT'nin marifetmiş gibi elli milyon kişiye gösterip durduğu bir TV dizisinden ilham almıştı. Dizi başladığından beri bu üçüncü damdan atlama olayıydı! TRT vatandaşa iyi örnek oluyordu doğrusu.

SABAH'tan

KISA... KISA...

● **Ülkede enflasyon başını almış gi**derken, TBMM lokantasında yemek fiyatlarında yüzde 20-40 arasında indirim yapıldı.

● **SHP Genel Başkanı Erdal İnönü,** "İran'a haddi bildirilmelidir" dedi.

● **Cumhuriyet Başsavcısı, DSP'ye** katılan "Türkiye'nin en kısa ömürlü partisi" HP hakkında, "yasaya karşı hile yapıldığı" gerekçesiyle Anayasa Mahkemesi'nde dava açtı.

vatan'ın handikapıdır.

Anavatan'a yüzde 1,5'un on katı oy kaybettirebilirler.

Ilımlı liberal, Atatürkçü, laik kitlelerdeki kuşkuyu, rahatsızlığı görebilmek gerekir.

Özal'a kimse, bu kesimde vefa duyduğu, inandığı arkadaşlarını harcasın demiyor. Duygusallık, vefa, siyasetçide kolay kolay bulunmayan kalitelerdir.

Ama onlar da temsil ettiği tabanı... Yani, çizmeyi aşmasınlar.

"Çizmeyi aşmasınlar" derken, bunu her anlamda söylüyorum...

Güneri Cıvaoğlu, 20 Ocak, Sabah

İki numara büyük geldi

Son günlerde Türkiye'nin en büyük siyasal sorununa dönüştürülen "türban olayı"nı nasıl yorumlamalı?

Üniversiteli genç kızlar başlarını şeriatın emri üzerine örtmek istiyorlar; ama şeriatın koşulları benimsenirse, bir erkek tanığın yerine iki kadın tanık geçerli olabilecek; Medeni Kanun ortadan kalkacak, kadının tüm hakları kısıtlanacak, yazgısı erkeğin iki dudağı arasına bağlanacak; zina yapan kadın recmedilecek, demek ki taşlanarak öldürülecek; seçimlerde kadının oy hakkı olmayacak, milletvekili seçilemeyecek; çarşaf giyecek, peçe takacak; bu köşeye sığması olanaksız koşullara göre köleleşecek; ikinci sınıf bir yaratığa dönüşecek...

Batılı kadın insanlaşmak için tarih boyunca savaşım verdi, bizim kadınımız köleleşmek için mi kavgaya girecek?

Geriye doğru bir tarih mi yaşanacak?

İlhan Selçuk, 17 Ocak, Cumhuriyet

İRAN-IRAK SAVAŞINDA DÖNÜM NOKTASI

Basra düşerse...

Yedi yıldır süregelen İran-Irak savaşında İran'ın Basra'yı ele geçirme çabaları ABD ve bölgedeki komşu ülkeleri yeni stratejiler uygulamaya itiyor

"Basra düşerse Saddam da düşer ve savaş biter" savı son günlerde dillerden düşmez oldu. Gerçekten de yedi yıldır süregelen Irak-İran savaşını yakından izleyen yetkililer bu tezlerinde pek de haksız sayılmazlar. Çünkü Irak'ın kalbine giden yol ülkenin bu ikinci büyük kentinden geçiyor. Tarih boyunca da ülke yönetimine karşı en büyük "darbeler" bu kentin düşmesiyle birlikte gelmiş. Bugün de Basra savunma hattı için Irak yönetiminin ve halkının aynı zamanda "moral hattı" da denebilir. Kentin düşmesinin veya ayakta kalmasının, savaşın seyrini kökünden değiştirebilecek nitelikte olduğunun çoktan beri farkında olan İran da savaşı "Kerbela" dizileri ile hızlandırırken en büyük ağırlığı Basra'nın alınmasına veriyor. Basra'nın ele geçirilmesi sadece Irak'ı ele geçirmenin ve diğer ülkelere "Devrim İhracı" stratejisinin ilk adımı olmakla kalmıyacak, aynı zamanda İran yönetimindeki aşırı kanadı da güçlendirecek. Basra'nın sadece Irak için değil, petrol kaynaklarının güvenliği açısından ABD ve diğer Batılılar için de hayati bir anlam taşıdığını gayet iyi bilen İran yönetimi kente yüklenirken çok tehlikeli bir oyun oynadığının gerçi farkında ama savaşta kazanmayı veya yok olmayı adeta "tek amaç" haline getirmiş gibi görünüyor. Ancak bu dışarıdan bakıldığı kadar soyut bir amaç değil, çünkü, bu "var yahut yok olma savaşı". İran yönetimi içindeki çeşitli çizgiler arasında alttan alta ama çok şiddetli bir şekilde süren "iktidar mücadelesi"nin bir başka çeşidi. Diğer bir deyimle, savaş hem içerdeki gruplar arası mücadelenin devamı, hem de halkın çektiği yoksulluk ve sosyal sıkıntıların bir örtüsü durumunda. Sonuçta İran yönetiminin büyük bir kumar oynadığı ortada.

Irak Devlet Başkanı Saddam Hüseyin, Humeyni'ye daha ne kadar karşı koyabilecek?

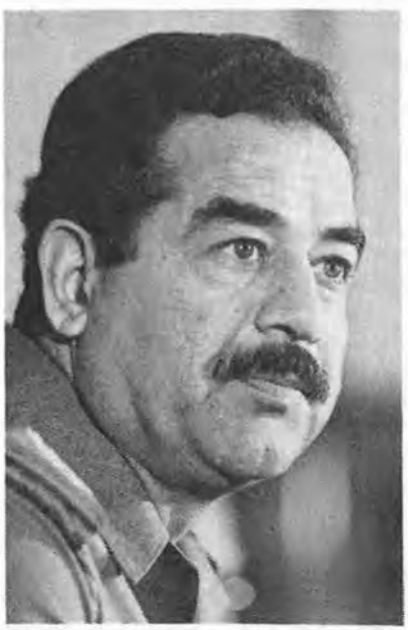

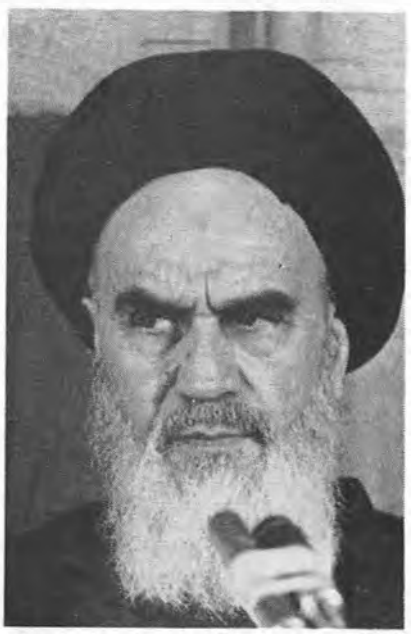

Kumar oynayan yalnız İran değil. İran'ın Basra'ya bu denli yaklaşması Batı'da yeni yeni endişelerin ve plan oyunlarının gündeme gelmesine neden oluyordu. İran'ın Basra'yı alması halinde ABD'nin Körfez savaşına müdahale edeceği konusundaki haberler "Der Spiegel" dergisinin son sayısında yer aldıktan sonra hafta boyunca kamuoyunu meşgul ediyordu. Derginin iddiasına göre, Washington altı tümen ve büyük bir bölümü Batı Avrupa ülkelerinde üslenen 600 savaş uçağını kısa zamanda ülkeye gönderebilmek için hazırlık yapıyordu. Ayrıca F-16 tipi uçaklardan oluşan 3 hava filosu da Türkiye'ye gönderilmişti. Derginin bu haberinin hem Türkiye hem de ABD tarafından yalanlanmasına rağmen basında ABD'nin müdahale ihtimalleri üzerinde yapılan yorumların, spekülasyonların ardı arkası kesilmiyordu.

Aslında ABD ve Batı'nın Körfez savaşı ve petrol kaynaklarına ilgileri yeni değildi. 1973 Arap-İsrail savaşıyla birlikte gelen petrol ambargosu, bu bölgenin önemini artırmıştı. Ancak İran İslam hareketi ve Körfez savaşı, bu ilgiyi birtakım siyasi stratejilere ve askeri önlemlere dönüştürüyordu. Örneğin Albert Wohlstetter bu önemi şöyle tanımlıyordu: "Batı için önem merkezi, Avrupa'daki Fulda

Yedi yıldır bir türlü bitmeyen İran-Irak savaşı "Kerbela" dizileri biçiminde devam ederken İran'ın Basra kentine yüklenmesi ile "tehlikeli" bir boyuta ulaştı

Hattı'ndan(Sovyetler'e karşı tehlike hattı), Körfez bölgesi, Pasifik havzası ve Orta Amerika'ya kaymıştır..."

ABD'nin Körfez'e müdahale ihtimali 80'li yıllarda "Wohlstetter Doktrini"yle başlamış, ama burada kalmamıştı. Daha sonraki adım Rapid Deployment Force (Çevik Kuvvet) oluşturulmasıyla, daha fazla ciddiyet kazanıyordu.

Bu bağlamda ABD, 1980'de yapılan askeri müdahaleyle birlikte Türkiye'nin önemini ve vazgeçilmezliğini "birdenbire" hatırlıyor ve Fulda Hattı yerine Doğu Anadolu'da bir dizi askeri üs ve tesis kurarak "ilerde yapılacak muhtemel bir müdahalenin" ilk adımlarını atıyordu.

ABD'nin iki değişik plan oyunu. Sonradan ipliği pazara çıkan silah skandalıyla birlikte ABD, yeni bir senaryo hazırlıyordu: Irak'ta Saddam'ı kurban etmek, İran-Suudi-Türkiye mihveri yaratmak.

Ancak ABD, bunu gerçekleştirmeye çalışırken, diğer taraftan da Ürdün-Mısır ve Saddam ittifakını da desteklemekten geri kalmıyordu. Çünkü Kongre'ye verilen 24 Temmuz 1986 tarihli raporda belirtildiği gibi, "Ürdün ve Suudi Arabistan ABD için çok önemliydi; Mısır ise anahtar ülkeydi..."

ABD Türkiye'den ne bekliyor? Körfez savaşının hızlanmasıyla gözler yine Türkiye'ye çevrilmişti. Önemli olan Türkiye'den istenen görevin niteliğiydi. ABD Donanma Akademisi Strateji Bölümü Başkanı Eliot Cohen'e bakılırsa,"Türkiye NATO içinde insan fazlası olan tek ülkeydi ve cepheye insan sürebilirdi... Önemli olan buydu... Doğu Anadolu'daki üsler de bu amaçla kurulmuştu"

ABD'nin eski Ankara Büyükelçisi James Spain ise, "Türkiye'nin Arap dostlarından gelen üs ve askeri kolaylıklarla ilgili talepleri geri çevirmeyeceğini, dolayısıyla Batı ile ortak hareket edeceğini" tahmin ediyordu.

Ama ABD Dışişleri Bakanlığı Müsteşarı William Schneider daha temkinli konuşup, "Türkiye'nin rolünü, müdahalenin boyutları tespit eder" diyordu.

Ancak bunun bir karşılığı, müdahaleye teşvik eden bir dürtüsü olmalıydı. Şimdilik en yaygın görüş Türk müdahalesinin karşılığı Kerkük olacaktı.

Ancak Türk hükümeti bu konuda çok temkinli davranıp, bu tür senaryolara fazla yüz vermiyor ve İran-Irak savaşında başından beri sürdürdüğü tarafsızlık politikasından vazgeçmiyordu.

Ya düşerse? İhtimaller üzerine faraziyeler. Basra'nın düşmesi, hemen bir ABD müdahalesine yol açmayabilir. İlk anda akla gelen olanak Basra Hattı'nın düşmesi ve özellikle Irak ordusunda çözülmenin başgöstermesi halinde, Ürdün-Mısır ortak kuvvetlerinin imdada yetişmesi olabilir. Suudi Arabistan böyle birinisiyatifiifinanse eder. Hatta böyle bir müdahale, Körfez ülkelerini de fiili ortak savunmaya sevk eder.

Böyle bir durumda ABD, sadece petrol kuyularına bekçilik yapmak ve 7. filoyu Basra Körfezi'nde devriyeye çıkartmakla yetinebilir. Sıcak çatışmaya hemen girmeyebilir.

Yine bu aşamada Türkiye'nin fazlaca yapacağı bir şey yoktur. Olsa olsa "Çevik Kuvvet"ler için birtakım üs kolaylıkları sağlamakla yetinir.

Dikkat edilecek nokta şudur. Saldırı Basra'ya yapılıyor. Bu, aynı zamanda Türkiye'nin müdahalesini engellemek için de bir taktik. Çünkü Türkiye, kesin ve ölümcül saldırının kuzeyden Kürtlerle birlikte Kerkük vs. üzerine yapılması halinde müdahale edebilir...

İkinci aşamadaki müdahalede-ki gerçek Amerikan müdahalesi bu olur-Irak yardımına giden Ürdün-Mısır kuvvetlerinin başarısızlığından sonra gelebilir. O zaman da her şey altüst olur. Ne var ki sonuç, ancak ve ancak Ba'adel Harabül Basra (Basra'nın yıkımından sonra) alınmış olur. Bu durumda gelişme, her ihtimale açıktır.

Şu var ki henüz, her şey bitmiş değil ve "Kerbela" dizisinin son sahnesi henüz oynanmadı ●

Personal Com

şimdi T

IBM PERSONAL COMPUTER YETKİLİ SATICILARI: İSTANBUL • ALSİS 146 65 29 • BOSS 148 75 40 • EBİM 528 64 44 • MİKRO SİSTEM 172 11 00 • PERKOM 172 82 31 • PORTAŞ 130 15 07 • SERBİM 167 50 57 • TEPUM 141 68 77 • **İZMİR** • AYKER 14 02 49 • EBİM 21 93 68 • EKSPRES-BİM 25 07 45 • EVAC 22 17 91 • YABİM 25 86 75 • **ADANA** •

puter klavyesi
ürkçe !

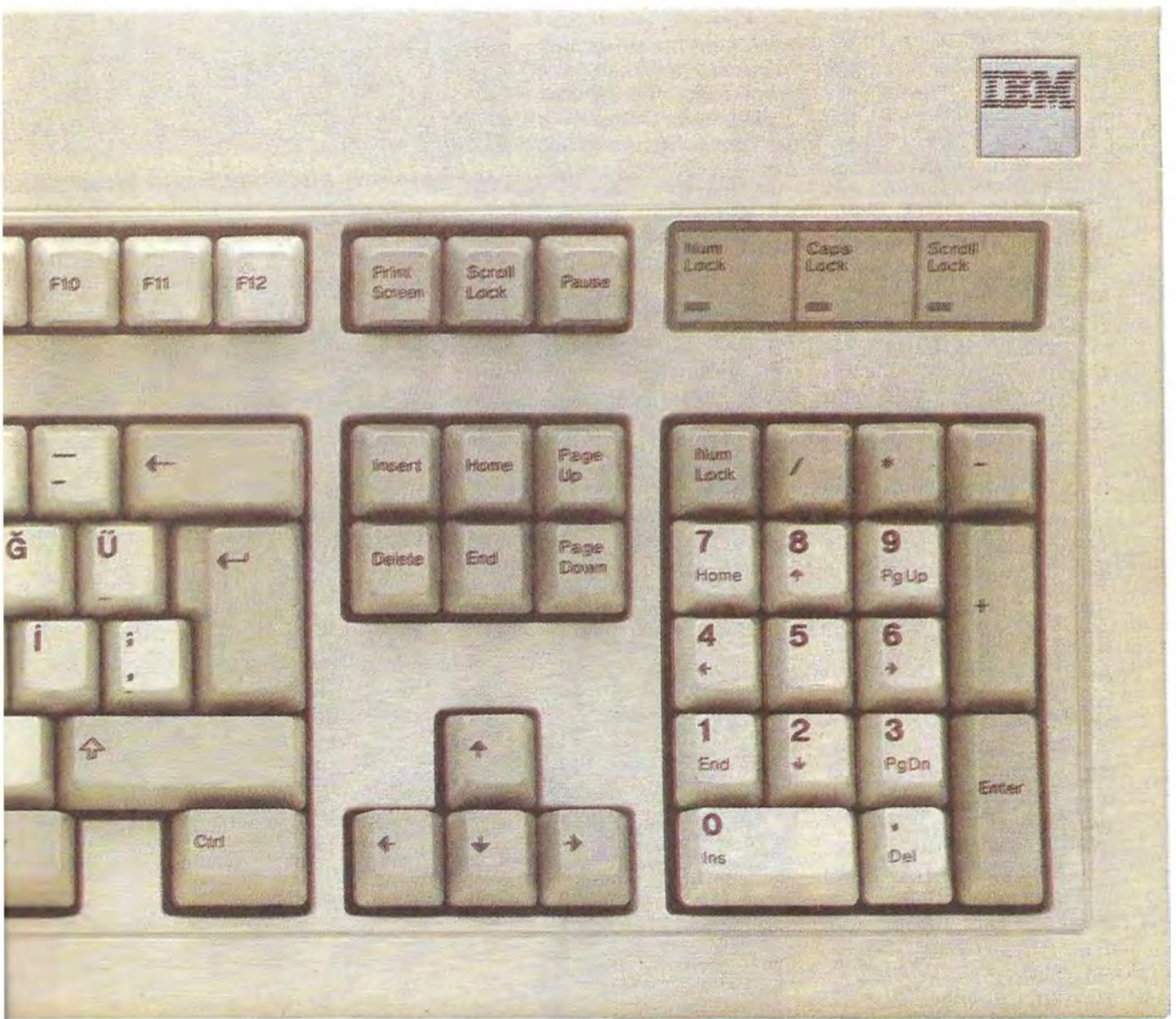

IBM

ENKA 131 34 00 • ENTER 166 35 89 • HESMAK 143 30 93 • İSOMAK 169 97 47 • İSTANBUL PAZARLAMA 172 24 43
BİM 172 46 10 • ANKARA • BORDATA 38 46 82 • EBİM 18 32 54 • EKSPRES-BİM 38 75 74 • PROTEK 37 43 13
RDATA 37 619 • ÖZBİLGİ 37 561 • BURSA • BOSS 27 403

ÇİN / HU YAOBANG'IN İSTİFASI

"Açık kapı" kapanıyor mu?

Çin'de öğrenci gösterilerinden sonra, başta Parti Genel Sekreteri Hu Yao Bang olmak üzere, bazı aydınların istifa etmeleri ya da görevlerinden alınmaları, açık kapı politikasının sürekliliğini tehlikeye düşürdü.

Çin Halk Cumhuriyeti lideri Deng Siao Ping, artık iyice yaşlanmıştı. Geçen yıl, 3,5 ay boyunca, sağlık nedeniyle halk arasında görünmemiş, hakkında, öldüğü konusunda bazı spekülasyonlar bile yapılmıştı. Birkaç ay önce, bizzat kendisi, artık aktif görevden ayrılmak istediğini belirtiyor ve kendisinin başında bulunmadan da, ülkenin, "açık kapı" politikasıyla yönetilebileceğini bütün dünyaya kanıtlayacağını söylüyordu. Ama, ülkedeki son olaylar, yaşlı liderin bu kez yanıldığını gösterecekti. Bir ay kadar önce başlayan ve günlerce devam eden öğrenci hareketleri sonunda, başta parti genel sekreteri olmak üzere bazı aydınlar, parti - deki görevlerinden ya atılıyor ya da istifa etmek zorunda kalıyor, Deng Siao Ping de, "Galiba görevime devam etmem gerekiyor" diyerek istifasını ileri bir tarihe erteliyordu.

Aslında, "Yaşasın Deng Siao Ping", "Deng amcayı koruyun" sloganlarıyla başlayan öğrenci hareketleri, iktidar tarafından ilk başta, Deng'in reform hareketinin bir parçası olarak değerlendirilmişti. Yönetim, olup bitenlere hoşgörüyle bakıyor, polis göstericilere karışmıyordu. Ama gösterilerin ardı arkasının kesilmemesi, ilk başta yerel meclislerde bazı değişikliklere gidilmesini isteyen öğrencilerin, taleplerini genişleterek, daha çok siyasi özgürlük için hükümeti sıkıştırmaya başlamaları ve olayların Pekin ve Şanghay'dan sonra diğer kentlere de sıçraması, yönetimin sertleşmesine yol açacaktı. Önce gösteriler yasaklanıyor, buna uymayanlar tutuklanıyor, arkasından da iki üst düzey öğretim görevlisi, tanınmış iki yazar ve partinin propaganda departmanından bir bü-

Öğrenci gösterilerinin reformların başını yiyip yemiyeceğini zaman gösterecek

Deng ve Hu'nun 45 yıllık dostlukları anıden sona erdi

rokrat görevlerinden alınıyor, Genel Sekreter Hu Yao Bang ise, özeleştiri yaparak görevinden istifa ediyordu.

Yükseliş ve düşüşün öyküsü. Daha düne kadar Deng'in halefi gözüyle bakılan Hu Yao Bang, 14 yaşından beri parti üyesiydi ve Deng ile arkadaşlıkları, devrimden öncesine, 1940'lı yılların başına kadar gidiyordu. İki arkadaş, kader birliği etmişçesine, Çin Komünist Partisi içinde beraberce yükselmişler, ikisinin de "karşı devrimci" ilan edildiği Kültür Devrimi'nin zorluklarına beraberce katlanmış, Hu fazladan iki yıl süresince bir inek çiftliğinde çalışmak durumunda kalmıştı. Kültür Devrimi'nin izleri tamamen ortadan kalktıktan sonra Deng, Hu'yu, 1980 yılında, dönemin Parti Genel Sekreteri Hua Guofeng'in yerine atıyor ve yeni bürokrat, kısa sürede, ülkede uygulanan reform politikalarının bir numaralı ismi durumuna geliyordu. Ama Hu Yao Bang'ın ikinci düşüşü, birincisinden çok daha ani olacaktı. Hu, son öğrenci gösterilerinden sonra, 29 Aralık'tan itibaren ortalıkta görünmeyecek, Yeni Çin Haber Ajansı, Genel Sekreter'in "hasta ve yorgun" olduğu haberini verecekti. Bir süre sonra, aynı ajans, Hu'nun politbüroda özeleştiri vererek görevinden istifa ettiğini, toplantı sırasında, Hu'nun politikasının "ciddi ve yoldaşça" eleştirildiği haberini veriyordu. Reformların kilit adamının ayağı kaydırılmıştı. Deng'in, Hu Yao Bang'ın, aniden görevden uzaklaştırılmasını sağlayarak, yerine "statükocu" olarak tanınan Zao Ziyang'ı getirmesi, bütün dünyada şaşkınlığa neden oluyor ve ister istemez akla "Çin'de reform politikasının sonu geldi mi?" sorusunu getiriyordu.

Marksizmden taviz yok. Deng, reform politikasından vazgeçmesinin söz konusu olamayacağını belirtirken, uluslararası politika yorumcuları, yaşlı liderin Hu'yu safdışı etmesini, 1979'da, reform politikasını başlatırken söyledikleriyle açıklamaya çalışıyorlardı. Çinli lider, 7 yıl önce, izleyeceği politikayı kabul ettirmek için partideki reform karşıtı bürokratlara da göz kırparak, ülkede, 4 ilkenin tartışılmayacağı konusunda teminat vermişti. Bunlar, "partinin önderliği, proletarya diktatörlüğü, Marksist-Leninist felsefe ve Mao'nun düşüncesiydi." Şimdi, gösteriler sırasında, öğrencilerin, partinin bu "kutsal" ilkelerini söz konusu etmeleri, Deng'i harekete geçmeye zorlamış olabilirdi.

Ama reformların ne ölçüde devam edeceği, şüphesiz, Çin Komünist Partisi'nin, sonbaharda yapılacak olan 13. kongresinde belli olacaktı. Partinin 2000 yılına kadar izleyeceği politikanın ana hatlarıyla çizileceği, bu politikayı yürürlüğe koyacak yüksek düzeyde bürokratların belirleneceği büyük kongre arifesinde, reform yanlısı aydınların partiden uzaklaştırılmaları, Deng için gerçekten büyük bir handikaptı. Üstelik, yaşlı liderin, reformlara ve onların mimarı Hu'ya pek iyi gözle bakmayan orduyu bir yıldan beri ikna etmeye çalıştığı gözönünde tutulduğunda, Deng'in kongreye, "kozlarını kaybetmiş" olarak gideceği ortadaydı.

Zao Ziyang şimdilik "geçici" genel sekreter

Deng, Gorbaçov olamadı mı? Hu'nun istifasının uluslararası politika kulislerinde ortaya çıkardığı bir diğer soru da, Çin'in, reform politikasını uygulamakta niçin Sovyetler Birliği kadar başarılı olamadığıydı. Akla gelen ilk nedenlerden biri, Çinli liderlerin, aldıkları kararları desteklemek için, kitle hareketlerine, Sovyet liderlerinden daha fazla önem vermeleri sonucunda bu kez güç durumda kalmalarıydı. Mao, Kültür Devrimi'ni uygulamak için kitleleri seferber etmiş ve bu hareketten güçlü çıkmıştı. Deng de, 1979'da reform politikasını yürürlüğe koyarken, öğrencileri, bu politika lehinde gösteri yapmaları için teşvik etmişti. Yaşlı lider, öğrenci hareketlerini yine önceleri teşvik etmiş, ama bu kez denetimi elinden kaçırmış ve gösteriler rejimi tehdit eder boyutlara ulaşınca müdahale etme gereği duymuştu.

Ayrıca Deng'in ekonomik reformları, siyasi reformlarla desteklemeye konusunda Gorbaçov kadar cesur davranmadığı açıktı. Deng'in reformlarının hemen hemen hepsi ekonomikti ve yaşlı lider, bunlar yerleştirilmeden siyasi reformlara gidilmesinin 10 yıldan önce söz konusu olmayacağını söylüyordu. Bu da, politik reform isteyen sabırsız öğrencilerin sokağa dökülmesine neden olmuştu.

Deng'in en büyük hatası ise, şüphesiz tehlikeyi sadece "soldan" beklemesiydi. Yıllardan beri, tek tehlikeyi "Ortodoks solcular" olarak gören ve mücadelesini onlara karşı yürüten Deng, darbeyi, iyice boşladığı "sağ" kesimden yemişti. Yaşlı liderin, geçenlerde ülkesini ziyaret eden Japon Liberal Demokrat Parti Genel Sekreteri'ne "Önce tehlike soldandı. Şimdi ise tam tersi, sağdan" demesi, tehlikenin daha yeni bilincine vardığının bir göstergesiydi.

Aydın DEMİRER

Kraliyet ailesi: Altın yumurtlayan tavuk

Prens Edward'ın Deniz Kuvvetleri'nden kendini "satın almak" için harcadığı 10 bin sterlin, İngiliz vatandaşlarının ödediği vergilerle sarayı "besleme"sinin yanında devede kulak kalıyor. Acaba "imparatorluk geleneğini" sürdürmek için akıtılan para yerini buluyor mu?

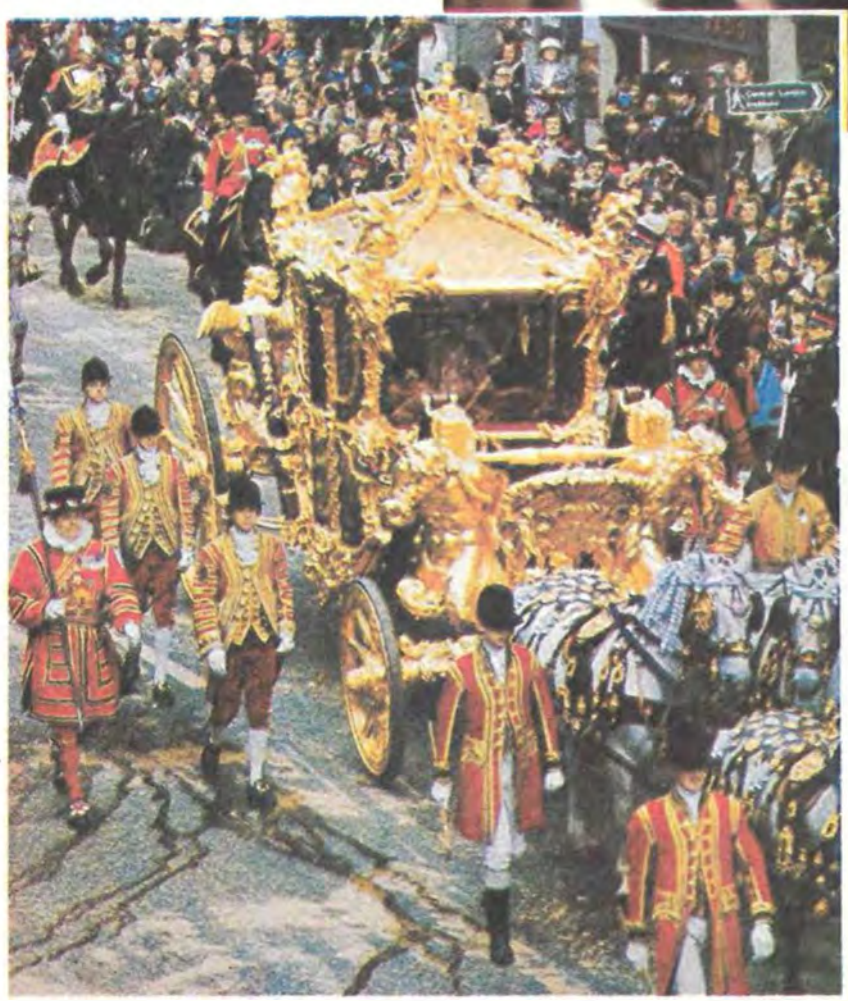

"Muhafazakâr hükümetin kraliyet ailesine ayırdığı saray ödeneğini kesmeyi asla düşünmüyoruz. İngiliz ulusunun hanedana yaptığı harcamaların son derece üretken ve Birleşik Krallık içinse çok kazançlı bir yatırım olduğu kanısındayız." Bu sözler Muhafazakâr Parti üyesi bir "Lord"-a ya da tutucu görüşlü herhangi bir İngiliz vatandaşına ait değildi. ABD'ye yaptığı son ziyaretinde gazetecilerin sorularını yanıtlarken İşçi Partisi lideri Neil Kinnock söylemişti bunları. "Gül-pembe" bir sosyalistin soydan gelen bir ayrıcalığı böylesine savunması bazı Amerikalıları şaşırtabilirdi, oysa birçok İngiliz vatandaşı bunda çelişkili hiçbir yan bulmazdı. İşçi Partisi liderleri monarşiyle en az Tory'ler (Muhafazakâr Parti mensupları) kadar iyi geçinirlerdi. Kraliyet ailesinin kamuoyunda ne denli sevildiğini bilen İşçi Partili politikacılar, sosyal reform planlarında bile bu konuyu kurcalamaktan özellikle kaçınırlardı. Saray, tam da bugünlerde Kinnock'ın konuşmasında verdiği bu güvenceden çok hoşnut kalmış olsa gerek. Çünkü son aylarda sarayın mülkiyetindeki birçok eşya ve aracın yenilenmesi doğrultusunda bir dizi önemli karar alınmıştı. Buna göre, Kraliçe'ye yeni uçaklar ve tren vagonlarının alımı kraliyet ailesine ait yatın onarımı ve tüm sarayın bilgisayarlarla donatımını öngören kesintisiz bir program uygulanacaktı.

Emeksiz kazanç. Hükümetin kraliyet ailesinin resmi masraflarını karşılamak üzere ayırdığı ödenek 1986 rakamlarıyla 5 milyon sterlindi ama gerçek "fatura" bunun en az 6 katıydı. "Asil şov" için yılda 30 milyon sterlinden az olmamak şartıyla adeta bir servet harcanıyordu. Sarayın her yönüyle "yenilenmesi" uğruna akıtılacak para da çok rahatlıkla 70 milyon sterlini aşacak gibi görünüyordu.

Kamuoyunun gözünden kaçan gerçek ise saltanatın başlangıcından günümüze kadar geçen süre içinde

Kraliyet ailesinin şatafatlı yaşamı, her törende kendisini gösteriyor

en aşırı harcamanın bu yılki "yenileme ve çağdaşlaştırma" programı çerçevesinde yapılacağıydı.Şu anda İngiltere'nin parasının karşılığını alıp alamadığını gündeme getirip tartışmanın zamanı olmadığı söylenemezdi. Kinnock, saraya ayrılan ödeneği "kazançlı bir yatırım" diyerek selamlıyordu ancak bütünün çok küçük bir parçasını oluşturan bölümü kastederek yapıyordu bu konuşmasını. Yalnızca birkaç İşçi Partili parlamento üyesi, sadece kraliyet treninin yenilenmesi amacıyla harcanacak parayla İngiliz Demir Yolları'nın içinde bulunduğu darboğazdan çıkartılabileceği yolundaki görüşlerini dile getiriyorlardı.

Alternatif harcamalar söz konusu olduğunda ise saray ödeneğinin aslında pek de fazla olmadığı hemen göze çarpıyordu. Tüm harcamalar yıllık olarak ele alındığında askeri bandolara 41 milyon, Sanat Kurulu'nun opera ve tiyatroya ayırdığı 41 milyon, AET'nin istemediği tahıl fazlasından İngiltere'nin payına düşen kısmının depolanmasına giden 72.5 milyon ve Nimrod havacılık projesinin gerçekleştirilmesine harcanan 100 milyon sterlinin yanında kraliyet ailesine verilen 30 milyon"cuk" ödenek devede kulak gibi gözüküyordu. Hele söz konusu 30 milyonun, Londra Hayvanat Bahçesi'nin işletilmesi için harcanan paranın ancak 4 katı olduğu bilindiğinde insanın neredeyse oturup ağlayacağı geliyordu..

Kraliçe yerine cumhurbaşkanı olsa daha mı az para gidecek? Bu soru ortaya atıldığında başka ülkelerin bütçelerine bakmak yeterli oluyordu. Bir cumhurbaşkanını "cumhurbaşkanına yakışır bir biçimde" yaşatmak, güvenliğini sağlamak, özel "body guard"ların ücretleri ve sık sık yapması gereken denizaşırı "resmi temas"lara ve gezilere ayrılacakolan para sanki daha mı azdı? Şu anda Kraliçe ve yakınlarının oturdukları saray ve malikânelerin tümü müzeye dönüştürülse dahi bunların işletme masraflarına yine de külliyetli miktarlarda para ayırmak gerekecekti. Buckhingham Sarayı muhafızlarının her pazar saat 11'de görkemli bir biçimde yer değiştirmelerini izleyen turistlerden de az para kazanılmıyordu doğrusu..

Saraya ayrılan paranın yerini bulup bulmadığını tartışırken bir de "defter-i kebir"in "gelir" hanesine de bakmak gerekiyor. Peri masallarındaki prensesler ve prenslerin dillere destan aşkları ve "40 gün 40 gece" süren düğünlerinin tüm dünyadaki iletişim araçlarının birinci sırasında yer alması acaba İngiltere'nin ticaret ve turizm hayatını canlandırmıyor mu? Ya bu temiz aşkların "meyvesi" yavruların dünyaya gelmeleri, ilk adımları ve ilk söyledikleri kelimelerin tüm dünya gazetelerinin manşetlerinde yer almasına ne demeli?.. Ve tüm bu "masalsı" olayların İngiliz hediyelik eşya sanayiine getirdiği canlılık ve korkunç kârlar göz ardı edilebilir mi? 3.5 milyon işsize açılan iş kapıları da cabası.. Doğal olarak iş sadece "pembe rüyalar"ın sergilenmesiyle de kalmıyor. Dünyanın hangi köşesinde "üzerinde güneş batmayan" imparatorluğun bir ticari ya da siyasi çıkarı söz konusu olsa, durumun ciddiyetine göre ya Kraliçe ya da Prens Charles ve Lady Di soluğu orada alıyordu. Sadece "formalite icabı" yapılan dış gezilerin olumlu etkileri de gelecekte yapılabilecek iş anlaşmalarını kolaylaştırıyordu. İngiliz Denizaşırı Ticaret Odası'nın bir yetkilisi, "İş iştir ancak kraliyet ailesinin bir mensubunun yapacağı bir gezinin İngiltere'nin dış görüntüsünü ne denli olumlu etkilediği gerçeğini de gözardı edemeyiz" diyerek saray ödeneğine ayrılan paranın hiç de boşa gitmediğini vurguluyordu. Geçen yıl Prens Charles'ın Viyana ve Şikago'ya yaptığı gezilerinde İngiliz ürünü malların ihracının söz konusu olduğu çok önemli 2 projenin gerçekleşmesine yaptığı katkılar işadamlarınca henüz unutulmadı. İçeride ise kraliyet ailesinin "gölge adam" tavrıyla politik açmazları çözümlemesi her zaman için olasıydı.

Kraliyet ailesi mensuplarının basit birer "tüketici" mi yoksa "altın yumurtlayan tavuk" mu olduklarına karar verme yetkisi ise herhalde yalnızca İngiliz vatandaşlarına tanınabilirdi. Ne de olsa söz konusu olan onların bu uğurda fazladan ödedikleri vergilerdi.. ●

MİNSTREL 4

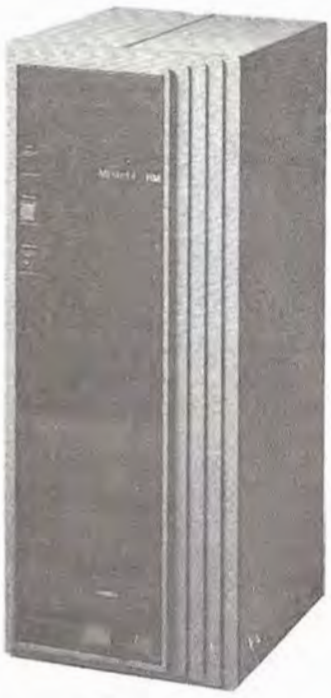

HM Systems

DOS'un Vak Vak Amcası ARC Computürden sonra size bakın neyi sunuyor

- Çok kullanılıcı
- 80 veya 132 colon görüntülü ekran
- 512 KB her kullanıcıya,
- 1000 MB Hard disk kapasitesini yükseltme imkânı
- 64 MB Back up ünitesi
- 16 kullanıcıya bir Minstrel 4 olmak üzere 256 Mintrel 4 birbirine bağlanabilir. Toplam 4000 kullanıcıya müsait

DOS BİLGİSAYAR SİSTEMLERİ ve TİC. A.Ş.

Topçu Caddesi No. 19/6,
80090 Taksim-İstanbul
Tel: 150 65 14
Telex: 26784 trit tr.

Küçük İlanlar...

HAŞET KİTABEVİ
(Bakırköy Kitap Sarayı)
5 OCAK-31 OCAK
KİTAP ŞENLİĞİ
İMZA GÜNLERİ-ÖZEL İNDİRİM
Gençler Cad. No.8 Bakırköy- 583 09 03

Apartmanlarda, gecekondularda yakıt masrafını azaltmak, duvardan-çatıdan gelen soğuğu önlemek için

FEPOR®-Styropor

FEPOR ISI YALITIM VE AMBALAJ SANAYİ A.Ş.
Merkez: 2 Tasocağı Cad. Oğuz Sok. Barbaros Han Kat 1 Tel: 172 39 00
Telex: 26455 A/U (80300) Mecidiyeköy/İSTANBUL
Ankara Bürosu: G. Mustafa Kemal Bulvarı 139/A Maltepe Tel: 30 40 82 / 30 74 09 Telex: 44050 Fenis

TC. MİLLİ EĞİTİM GENÇLİK VE SPOR BAKANLIĞI
SEMİHA TOKER KONFEKSİYON KURSLARI

PROVASIZ GİYİM - EL VE MAKİNE NAKIŞLARI	MODELİST STİLİST PLASTİK SANATLAR

- Provasız işaret almadan dikiş
- Model uygulama, kalıp hazırlama ve serileme
- Model çizimi. Batik kumaş boya vs.
- Desen çizimi, kabartma, seramik şeffaf çiçek (değişik malzemelerle)
- Kabartma panolar ve resim
- Çeyizlik eşya hazırlama, süs eşyaları ve örtüler
- Türk işi, çin iğnesi, beyaz iş, çuval vs.
- 4-6-8 Aylık Kurslar sonunda M.E.B tastikli diploma verilir.

Adres: Akdeniz Cad. Battal Gazi Sok. No: 23/3 Fatih
Tel: 523 84 05 - 524 39 89

NOT. Konfeksiyon firmalarına sezon modasına uygun model hazırlanıp, kalıp serilenir.

Küçük ilanlar... Küçük ilanlar...

şükran belgesi

Sn. Sezen Aksu
Sn. Nükhet Duru
Sn. Zeynep-Asım Ekren
Sn. Aydan Şener ve
Sn. Canan Yaka'ya

İstanbul Çocuk Dostları Derneği
Beyoğlu Kız Meslek Lisesi,
Kızıltoprak Zühtü Paşa İlkokulu,
Bebek İlkokulu ve
Denizli 0-6 yaş grubu Çocuk Yuvası

Kitaplıklarına bulundukları katkılardan dolayı saygılarımızla teşekkür ederiz.

GELİŞİM ANSA
Kültür Hizmetleri Bölümü:
Teşvikiye Cad. No: 109/2 Teşvikiye/İST
Tel: 147 54 47

YAĞLI tip KEPEK genellikle MİKROBİKTİR!..

Havlu ve fırçalar sık sık sterilize edilmeli.
Haftada iki kez BAKTERİSİT etkili ORRİS SAÇ BESLEYİCİSİ ile kür yapmalı.
KEPEK ve YAĞLANMAYI ÖNLEYECEKTİR.

ORRİS®
SAÇ BESLEYİCİSİ

GENÇLER ve ÖĞRENCİLER

Sizlere:

- AVRUPA VE AMERİKA'DA GENÇLİK KAMPLARI
- İNGİLTERE ve AMERİKA'DA ÇALIŞARAK TATİL

- İNGİLTERE'DE UCUZ DİL KURSLARI
- ÖĞRENCİ-GENÇLİK İNDİRİM KARTLARI

- 6 AY TÜM AVRUPA TRENLERİNDE GEÇERLİ TREN BİLETLERİ ve DİĞER BİRÇOK ULAŞIM OLANAKLARI İLE UCUZ TATİL İMKANI SUNUYORUZ

Broşür isteyiniz.

1077
GENÇTUR
Turizm Seyahat Acentası
TEL 526 54 09
Yerebatan cad 15/3 34410 SULTANAHMET

KÜÇÜK İLAN... BÜYÜK ETKİ...

Karar vermek yetkisinde olanlar, meslek sahipleri ve "küçük ilan"ın önemini bilenler için NOKTA Dergisi yepyeni bir olanak hazırladı. Artık bundan böyle NOKTA'nın küçük ilanlar sayfası her türlü ihtiyacınızı karşılayacak.

- Nitelikli eleman arayanlar
- Doktorlar, klinikler
- Lokanta, bar ve Cafe'ler
- Seminerler, sempozyumlar
- Özel haftalar, fuarlar, sergiler
- Yayınlar ve her türlü duyurularınız Nokta'da değerini bulacak.

Küçük ilanda da artık NOKTA var

PANORAMA

AET

Üretim fazlasının fazlası

AET'nin üretim fazlalarının küçümsenmeyecek boyutlara ulaştığı biliniyor. Geçenlerde, bazı uzmanlar, üşenmediler bu fazlalarla neler yapılabileceğini hesapiadılar. Sonuçlar son derece çarpıcı: Eldeki tereyağı stoklarıyla yeni bir Empire State Building inşa etmek mümkün. Şarap fazlaları biraraya getirilecek olursa içinde Queen Elizabeth II transatlantiğinin yüzeceği hacimde bir göl meydana geliyor. Süttozu fazlalarıyla ise, Roma'da, Koleysum'un üzerine 13 kilometre uzunluğunda bir kule yapılabiliyor. Tahıl artıklarını da saklamak için gerekli silonun hacmi ise tam 7,5 adet Keops Piramidi'nin hacmine eşit. AET uzmanları, şimdi bu ürünleri maliyeti hayli fazla depolarda saklamak yerine, Üçüncü Dünya'ya hibe etmeyi düşünüyorlar.

Müslüman gerillalar Kabil'in ateşkes çağrısına rağmen silahları elden bırakmıyorlar

AFGANİSTAN

Ufukta ateşkes görünmüyor

Kabil hükümetinin tek taraflı ateşkes ilan ettiğini açıklaması, iç savaşı durdurmak şöyle dursun, mücahitlerin saldırılarının gittikçe yoğunlaşmasına neden oldu. Özellikle ülkenin doğu kesiminde çatışmalar hızlanırken, 7 mücahit gerilla grubu, hükümet kurmak amacıyla, her gruptan 2 kişinin katılacağı bir komisyon kurdular.

PORTRE

BRUNO KREİSKY

Yaşlı şansölyenin radikal çıkışı

"İşçilerin haklarını yeterince korumuyorsunuz, burjuvaziye hizmet ediyorsunuz" dedi ve 60 yıldır üyesi bulunduğu, yıllarca başkanlığını yaptığı Avusturya Sosyalist Partisi'ndeki bütün görevlerinden bir çırpıda istifa etti.

76 yaşındaydı. Hem Yahudi, hem sosyalist olmak gibi ikisi birbirinden "beter" iki özelliğe sahip olduğundan, gençliğinde başı beladan kurtulmayacak, İkinci Dünya Savaşı'nın hemen arifesinde son atıldığı Nazi hapishanesinden kaçma başarısını göstererek İsveç'e sığınacaktı.

Avusturya'nın Nazi işgalinden kurtarılmasından sonra Viyana'ya

Afganistan ve Sovyet hükümetleri, sorunu çözme yönündeki girişimlere hız vermesi sonunda, Pakistan'ın başkenti İslamabad'da diplomatik trafik hızlanıyordu. ABD Dışişleri Bakanlığı Temsilcisi, Ziya ül Hak ve Dışişleri Bakanı Yakup Han ile görüşürken, Sovyet Dışişleri temsilcisi de, kentte temaslara başlamıştı.

İtalyan erkeklerinin keyifleri bugünlerde hayli yerinde. Ülkenin ünlü Radyo Televizyon Kurumu RAI, ekran başına büyük miktarda seyirci çeken iki gözdesi Ornella Muti ve Barbara De Rossi ile birer yıllık daha anlaşma yaptı. Bu iş için, RAI'nin muazzam paralar ödediği de söylenenler arasında.

ABD

Köpek dünyasından moda esintileri

Dünyaca ünlü moda dergisi Vogue'a bir rakip çıktı: Dogue. Esas olarak köpek modasındaki son gelişmeleri izleyen derginin içersinde köpek maması çeşitlerinden, kuaförlerin adreslerine kadar, köpek sahiplerini ilgilendiren bütün ayrıntıları bulmak mümkün. Dergide köpek modasının yaratıcısı olarak bahsedilen kişinin adı ise son derece ilginç: Christian Diog.

Köpekler de züppeleşiyor

dönüyor, diplomatik görevlerde bulunduktan sonra 7 yıl dişişleri bakanlığı, 13 yıl başbakanlık yapıyor ve 1983'te partisinin parlamentoda çoğunluğu kaybetmesi üzerine parti başkanlığından istifa ediyordu. İktidarda olduğu sıralarda, ülkesinde ciddi bir planlama faaliyeti uygulamaya sokuyor ve temel sanayi kollarının devletleştirilmesinde önemli bir rol oynuyordu. Fahri başkanı olduğu partisinin, muhafazakâr eğilimli Halk Partisi ile kurduğu koalisyonda fazla ödün verdiği gerekçesiyle Sosyalist Parti'yi hiddetle terk ederken, radikal çıkışıyla genç partililer arasında puan topluyordu.

ZİMBABVE

Halk savaşından mağaraya

"Felaket Yoldaş" lakabıyla tanınan Zimbabveli gerilla, William Bonga 10 yıl kadar önce, Rodezyalılarla çarpışırken tüfeğini kaybetmiş ve bir mağaraya saklanmıştı. Saklanış o saklanış. Arada bir dışarı çıkıyor, silah seslerini duyunca tekrar mağarasına kaçıyordu. William Bonga, ülkesinin bağımsızlığa kavuşmasından 6 yıl sonra, geçenlerde, bir avcı grubu tarafından bulunuyordu. Gerillanın en büyük şanssızlığı, saklandığı mağaranın askeri bir kampın oldukça yakınında olmasıydı. "Felaket Yoldaş"ın dışarı çıkmasına engel olan silah sesleri, askeri eğitim yapılan kamptan geliyordu.

KISA...KISA...

● **Gorbaçov'un** açıklık politikasının yeni bir belirtisi geçtiğimiz hafta görüldü. Sovyet yetkilileri, 21 Ocak'tan itibaren, BBC Radyosu'nun Rusça haber yayınlarını engellememe kararı aldılar.

● **İsrail'de yolsuzluk yaptığı gerekçesiyle** görevinden istifaya zorlanan Bank Leumi'nin Yönetim Kurulu Başkanı E. Japhet, ayrılırken 4 milyar TL değerinde ikramiye aldı. Japhet'e bağlanan aylık emekli maaşı ise ayda 25 milyon TL civarında.

● **Lübnan'da El Matan Dağları'nda** mevzilenmiş Suriye kuvvetlerinin, bir süre önce Şatila Filistin Mülteci Kampı'nı top ateşine tutarken, yanlışlıkla kimyevi başlık taşıyan bir füze ile birkaç mermi ateşledikleri anlaşıldı.

TURİZM / BEŞ YILDIZLI OTELLER

İstanbul'a yıldız yağmuru

Batuhan Kıran/NOKTA

Nice padişahlar, baskınlar, yangınlar görmüş tarihi Çırağan Sarayı, bu süper lüks otele komşu olacak

İstanbul'da 3 yıl içinde bitmek üzere 9 tane 5 yıldızlı otelin yapımına başlandı. Şu anda 4 bin olan yatak kapasitesi bu oteller tamamlandığında üç katına çıkacak.

Gökyüzünde yalnız gezen yıldızların, birer birer yeryüzüne inip, çok katlı "Hotel"lerin, bu "Hotel"lerdeki "Casino"ların, "Restaurant"ların tepelerine beşer beşer kondukları bir kent vardı bir zamanlar Ortadoğu'da. Bu kent dünyanın çok yıldızlı yönetimlerinin elbirliğiyle yerle bir oldu. Oysa dünyadaki gelişmenin yönü ve eşyanın tabiatı, yok olana ağıt yakılmayıp yerine derhal yenisi konulduğundan, bu kez yıldızlar Yakındoğu'da bir metropole düşmeye başladılar. Beraberlerinde yeni yaşama biçimleri de getiriyorlardı. Para oluk oluk akıyor, kent yaşamını ve insan ilişkilerini etkiliyordu. Ama yaşamın gereğiydi bu, bu koşullarda böyle olunmak zorunluluğu vardı.

Aah İstanbul... İstanbul bu yolu seçti; "Ortadoğu'nun ve Balkanlar'ın" en büyük otellerine sahip olma yolunda kararlı bir şekilde ilk adımlarını attı. Başlangıçta beş yıldızlı otellerin sayısı sadece 6'ydı ve bu 6 otelde toplam yatak sayısı 4076'ydı. Hilton, Divan ve Çınar ilktiler ve bunlara büyük bir hızla, Büyük Trabya, Sheraton, Etap Marmara ve Büyük Sürmeli katıldılar.

İstanbul, Altın Boynuz'u, Boğaz'ı, tarihi ve doğal güzellikleri, çeşmeleri, camileri ve hele sarayları görülmeye değer bir kent olduğundan, turisti boldu ve bu turist, yatacak yer, hizmet, altyapısı düzenli işleyen bir kent bekliyordu. Oteller her türden konforla donatılmalıydı. Bu otellerde kalabilecek turist, ülkenin yüksek dereceli devlet memurunun bir ayda aldığı maaşı bir geceliğine ödeyebilecek turistti, onun rahatı mutlaka sağlanmalıydı. İnşaat Mühendisleri Odası Başkanı Ertuğrul Tığlay'ın belirttiği gibi, bu insanlar harcama düzeyi yüksek insanlardı. Bunlar rahat edebilecekleri özel bir şehir ararlardı. Yani 5 yıldızlı oteller yapmakla iş bitmiyordu. Türkiye Seyahat Acenteleri Birliği'nin (Türsab)

"Yeditepeli Şehr-i İstanbul"un Barbaros Bulvarı'nda Mr. Conradd Hilton'un "Yeditepe" Oteli yükselecek

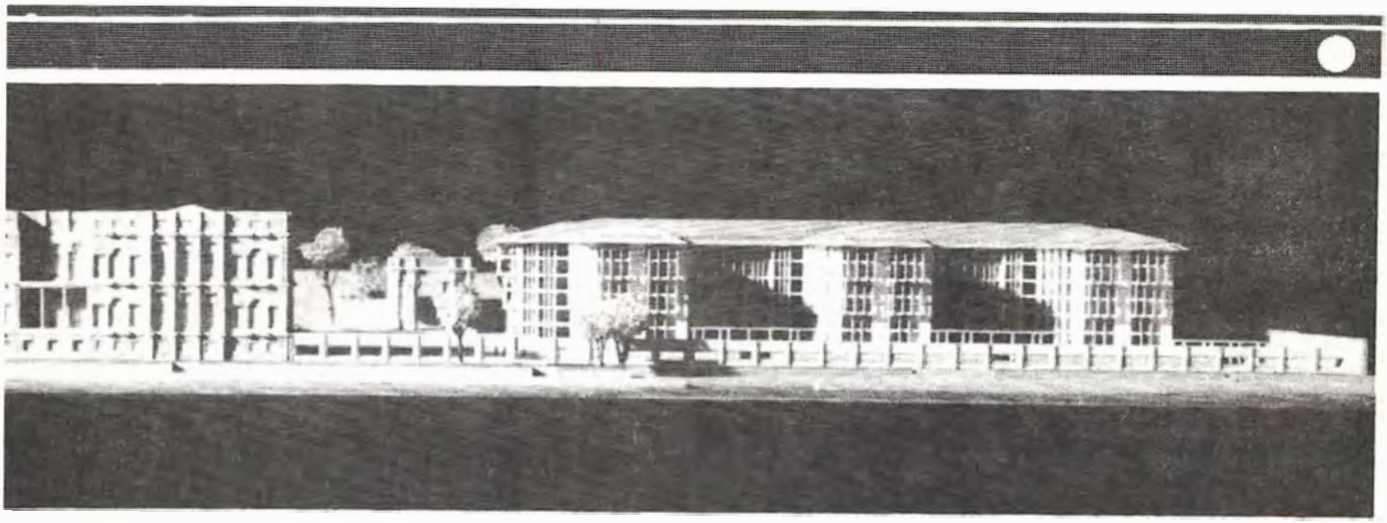

Yönetim Kurulu Başkanı Bahattin Yücel de bu görüşe katılıyor ve turistin altyapısı düzgün işleyen, trafik keşmekeşi olmayan bir kente gelebileceğini vurguluyordu.

İstanbul parası az turisti de çekiyordu. Bunların konaklayabilecekleri 3 yıldızlı daha mütevazı ölçülerdeki oteller, artan talebe göre yeniden düzenlenebilirdi. Bu iç turizmi de hareketlendirecek, kentin belki yıkıntı görünümündeki alanlarına böylesi otellerle çekidüzen verilmiş olacaktı. İnşaat Mühendisleri Odası Başkanı Tığlay'a göre, Talimhane'de, Tarlabaşı'nda bu türden otel alanları yaratmak mümkündü. İlle de üniversite binalarına ya da Çırağan'a gitmeye gerek yoktu. İstanbul'un tarihi alanlarını yap-işlet-devret formülüyle yabancı şirketlere sunmanın sakıncaları görmezden gelinebilir miydi?

Türsab Yönetim Kurulu Başkanı Bahattin Yücel, konuya bir başka açıdan yaklaşıyordu. Şu anda İstanbul'da kaliteli otel sayısı az olduğu için fiyatlarda yükseklik söz konusuydu. Arz-talep dengesizliği fiyatları artırıyordu. Oysa arz arttırılabilirse, fiyatlar bugünkü seviyesinin altına düşecek, bugün var olan suni fiyat yüksekliği ortadan kalkacak, 5 yıldızlı oteller gerçek fiyatlarını bulacaklardı. Yani burada bir anlamda aşırı kârdan zarar etmek söz konusu olacaktı. Bu görüşe Yeditepe Oteli'nin sahibi Erol Aksoy da katılıyordu.

Bahattin Yücel şunları ekliyordu. "İstanbul'un 5 yıldızlı otellere ihtiyacı var ama, orta sınıfın kullanabileceği otellere daha çok ihtiyacı var."

Yatırımcı şirketler. Bahattin Yücel konuya şu noktadan da açıklık getiriyordu: "Türkiye'de genelde bir yanlış anlama var. Birtakım uluslararası otel zincirlerini görüyoruz. Bunları yatırımcı kuruluşlarla karıştırıyoruz. Oysa bunlar otel olarak hazırlanmış binaları yönetiyorlar, yani bunlar yönetim şirketleri..."

İstanbul 6 milyonluk bir şehirdi. Bugün Kahire'de 12.000 yataktan söz edilirken bu rakam İstanbul'da 4.000'ler civarında dolaşıyordu. Önümüzdeki birkaç yıl içinde yeni 9 otel daha bu zincire eklenecekti, yatak sayısı 12.000'i aşacaktı, milyarlar milyarlar harcanacaktı, para oluk oluk akacaktı, ışıklı "Casino"lar, "Grand Hotel"ler "kumarhaneler" İstanbul gecelerini süsleyecekti.

Leyla ●LÇA

"Kırk yıllık yani, olur mu kâni?.." Asırlık Taşkışla binası, kışla, okul ve nihayet "5 yıldızlı" otel oluyor

İSTANBUL'A YAPILACAK OTELLER

Oteli yapan şirketin adı	Yatak sayısı	Otelin maliyeti	Yapılacağı yer
Yeditepe Otelcilik-Hilton	1300	64 milyar TL.	Barbaros Bulvarı
Süzer Turizm - Maridien	710	20 milyar TL.	Dolmabahçe Lalezar
Mengerler Holding	828	35 Milyar TL.	Eski Park Oteli
Onur İnşaat	624	——	Bebek girişindeki yamaç
Eska - Holliday İnn	900	22 milyar TL.	Taşkışla
Birleşmiş Mimarlar-Kamagai Gummi	640	44 milyar TL.	Çırağan Sarayı yanı
Gök-Trans-Taj International	850	40 milyar TL.	Tenis, Klübü
Kamagai Gummi	1100	30 milyar TL.	Maçka Taşlık
Göksel Denizcilik-Ramada	600	11 milyar TL.	Tayyare Apartmanları

Kumaşı seçerek satanlar,
modayı yaratanlar ve gardroplarında
özel giysiler bulunduranlar
için

ÇOK ÖZEL

Bu yaz özel bir yaz olacak. Çok özel. Art Tekstil'in ithal ettiği moda dünyasının en ünlü markalarını* taşıyan yazlık kadın ve erkek kumaşlarıyla. Serin yünlüler, rahat "cotton"lar, şık "vual cotton"lar ve ipekliler. Hepsi nadide. Tuşesiyle, deseniyle. Dokusuyla, rengiyle. Özel bir yaz için. Çok özel.

Altınyıldız

'dan "90's Quality Cool Wool", % 100 İrlanda keteni, Mısır pamuğu merserizeler ve saf İtalyan ipeği / yün karışımı yazlık kumaşlar özel olarak Art Tekstil için üretildi. Kumaşı seçerek satanlar, modayı yaratanlar ve gardroplarında özel giysiler bulunduranlar için. Bu yaz özel bir yaz olacak. Çok özel.

ART
TEKSTİL

* Clerici Tessuto C., Corisia sp.A, Eurojersey Sp.A, Riechers, Ratti 7, Ratti Donna, Christian Fishbacher Co.A.G., Bianchini Ferier, Stehli Seiden A.G., Jules Tournier Fils, Weil Der Stadt A.G., H. Gut and Co.A.G., Taco A.G., Manifattura Di Merate Sp.A. Samuel Tweed Co., Velours De France, Minova, Clissold, Whiteley and Green, Hausamann Moos A.G., Takisada, Dormueil

ART TEKSTİL
Sanayi-Ticaret ve Pazarlama A.Ş.
Abdi İpekçi C. 55/A Nişantaşı-İst.
Tel: 131 48 92 - 147 75 19
526 82 65 - 522 03 13
Teleks: 28 278 atst tr

Art Tekstil bir Çebiteks kuruluşudur.

Ailenin fendi, yöneticiyi yendi

Yönetim Geliştirme Merkezi'nin yaptığı "Türkiye'de işletme-yönetici uyumu ve uyumsuzluğu" konulu araştırmaya göre, yöneticiler, çalıştıkları işletmelerdeki önemli mevkilerin aile bireyleri tarafından işgal edildiğini ve kendilerine yükselme imkânı verilmediği görüşünde.

Genel müdürlüğe atandığında bir diş hekiminin kendisini yerinden edeceğini hiç aklına getirmemişti. Çünkü, ihracatçılıkla dişçilik arasında pek bağlantı kurmamıştı. Onun yöneticiliği ile birlikte işler tıkırında gitmiş, şirketin ihracatında belirgin bir artış sağlanmıştı. Her şey ahenk içindeydi. Ta ki, patronun yeğeni, dişçilik fakültesinden mezun oluncaya kadar. Okul biter bitmez, iş dünyasıyla o güne kadar uzaktan yakından ilişkisi olmayan genç diş hekimi, genel müdürün başına murahhas aza olarak atanmıştı. Genel müdür ise bu duruma ancak bir yıl dayanıyor ve istifayı basıyordu. Diş hekiminin yönetiminde kalan tanınmış bir holdingin ihracat şirketi kısa zamanda zor durumda kalıyor ve batıyordu.

Yönetim Geliştirme Merkezi (YGM) Genel Müdürü Mehmet Özcan'ın sakıncalı bulması nedeniyle isimsiz olarak anlattığı bu öykü gerçekti ve benzerleri birçok işletmede farklı biçimlerde de olsa zaman zaman yaşanıyordu. Merkezin 384 profesyonel yönetici arasında yaptığı "Türkiye'de işletme-yönetici uyumu ve uyumsuzluğu" konulu araştırmada da yöneticilerin,kilit noktaların işverenin aile bireyleri tarafından işgal edilmesinden şikâyetçi oldukları görülüyordu. Turyağ, Kordsa, Bimsa, Mensucat Santral, Marshall, İzdaş gibi Türkiye'nin önde gelen işletmelerinin de aralarında bulunduğu birçok şirkette görev yapan yöneticilerden 246'sı "İşletmenizde en az neden memnunsunuz" sorusunu yükselme imkânı olmayışından şeklinde yanıtlıyordu. Araştırmada yöneticiler genellikle aile şirketlerinde üst kademelerin aile bireyleri tarafından doldurulduğunu belirterek, profesyonel yöneticilere belirli bir kademenin üstüne çıkma imkânının pek fazla tanınmadığını öne sürüyorlardı.

Emre Ulaş / NOKTA

Araştırmayı yaptıran YGM Genel Müdürü Mehmet Özcan

Görev mi titr mi? Kordsa Organizasyon ve Eğitim Müdürü İlter Ayata, araştırma sonuçlarına ilişkin **Nokta**'ya yaptığı açıklamada, bir şirkette herkesin yükselmesinin mümkün olmadığını belirterek, yöneticiler arasındaki en üste yükselme eğiliminin toplumun genel kültürel yapısından kaynaklandığını söylüyordu.

"Bizim insanlarımız nedense konularında ihtisaslaşma yerine, adlarının önünde bir Gn.Md. ya da Md. titrinin bulunmasını daha çok önemsiyorlar" diyen Ayata, süreç içersinde, çalışan, kişisel yeterliliğini kanıtlayan birinin mutlaka yükselme imkânına sahip olacağını söylüyordu.

Mensucat Santral Genel Müdür Yardımcısı Aydın Koçoğlu ise,

Ümit Kırdil/NOKTA

Aydın Koçoğlu: "Bireyler gözetilmiyor"

Ezade Ertem/NOKTA

İlter Ayata: "Yöneticiler çekingen"

araştırma sonucunun müessese bazında yanıltıcı, ancak genelde açıklayıcı olabileceğini kaydederek, yükselme imkânının müesseseden müesseseye göre değişeceğini belirtiyordu. Koçoğlu aile şirketlerinde profesyonel yöneticilerin belirli kademelere gelemediklerini doğruluyordu. Ama bu, sadece aile bireylerinin gözetilmesi amacıyla yapılmıyordu. Amaç, ailenin şirket üzerindeki kontrolünü kalıcı kılmaktı. Organize yönetimlerde kademe çoğaldıkça, yönetim kontrolünün zorlaştığına dikkat çeken Koçoğlu, bunu önlemek için organizasyondaki belli kademelerin çoğaltılmadığını söylüyordu.

Koçoğlu'na göre sorunun çözümü işletmelerin yatırımlarla büyümesindeydi. İşletmeler büyüdükçe organizasyonlar genişleyecek ve profesyonel yöneticilere daha çok iş düşecekti. Ayrıca, Koçoğlu yükselmenin kartvizit olarak anlaşıldığını ve her üniversite mezununun mutlaka yönetici olma gibi bir eğilim taşıdığını belirtiyordu. Oysa, birçok işletmede genel müdür gibi bir kariyer taşımamasına rağmen en az şirkete sahip aile bireyleri kadar yetki ve sorumluluk taşıyan yöneticilerin varlığı biliniyordu.

Para para para... Merkezin araştırmasına göre işletmelerin, yöneticileri tatmin edemediği ikinci bir konu da ücretti. 135 yönetici işverenlerinin kendilerine yetersiz ücret verdiğinden yakınıyorlardı. Yöneticiler de tıpkı işçiler gibi ücret zamlarının enflasyon seviyesinin altında kaldığını belirterek, aldıkları paranın artan ekonomik ve sosyal ihtiyaçlarını karşılayamadığını öne sürüyorlardı.

Yöneticiler iş tatminsizliği ve inisiyatifsizlikten de şikâyetçi olduklarını belirtiyorlardı. Üst seviyede yetki ve sorumluluk istedikleri için yaptıkları işten memnun olmayan yöneticiler merkezi yönetim tarafından kendilerine daha fazla inisiyatif kullanma imkânı tanınmasını istediklerini dile getiriyorlardı. Kordsa Organizasyon ve Eğitim Müdürü İlter Ayata ise bu konuda yöneticileri pek haklı bulmuyordu. Bir şirkette sorumluluk derecesi ne olursa olsun yapılması gereken işler olduğunu ve bu işlerin küçümsenmeden yerine getirilmesi gerektiğine dikkat çeken Ayata, inisiyatif kullandırmamanın biraz da yöneticilerin çekingenliğinden kaynaklandığını öne sürüyordu.

"Benim sadık yarim." YGM araştırması patronlarla yöneticiler arasındaki ilginç bir çelişkiyi de ortaya çıkarıyor. Genellikle yöneticilerin şikâyet ettiği inisiyatifsizlik, patronların ve en üst düzeydeki yöneticilerin çok hoşuna gidiyordu ki, araştırma, en fazla beğenilen "haslet"leri itirazsız görev kabul etmek ve işletmeye sadakat göstermek olduğunu ortaya çıkarıyordu. Araştırmayı cevaplayan işverenler, çok memnun kaldıkları itirazsız görev kabülünün, askerlik kökeninden gelen bir millet olmamızdan kaynaklandığını öne sürüyorlardı. Patronların gözlemlerine göre, Türk yöneticiler çalıştıkları işletmelere hep sadıklardı. Çok güç şartlara rağmen sıkıntılara ve görevlerinin güçlüklerine katlanıyorlardı. İşletmelerini terk etmeyi ise kolay kolay düşünmüyorlardı.

Yükselememe tatminsizliği içinde kıvranan yöneticilerle, bu tatminsizliği sadakat olarak yorumlayan işverenler yine de "kör sağır diyalogu" içinde işleri götürmeye çalışıyorlardı. Bir tarafın daha fazla tatmini diğer tarafın tatminsizliğini ortaya çıkaracağından söz konusu ilişkilerin yakın bir zamanda değişeceğini söylemek de pek mümkün değildi.

Şaziye KARLIKLI

Ezre Ulaş / NOKTA

Egebank, 31 Aralık 1986:

1986 yılı sonunda Egebank'ın mevduat hacmi 60 milyar TL'yi aştı; kredi hacmi 40 milyar TL'ye yaklaştı. Ödenmiş sermaye ve yedek akçeler toplamı 5 milyar TL'yi geçti.

Ve Egebank'ın kârı, 1986'nın sonunda 4 milyar TL'yi aştı...

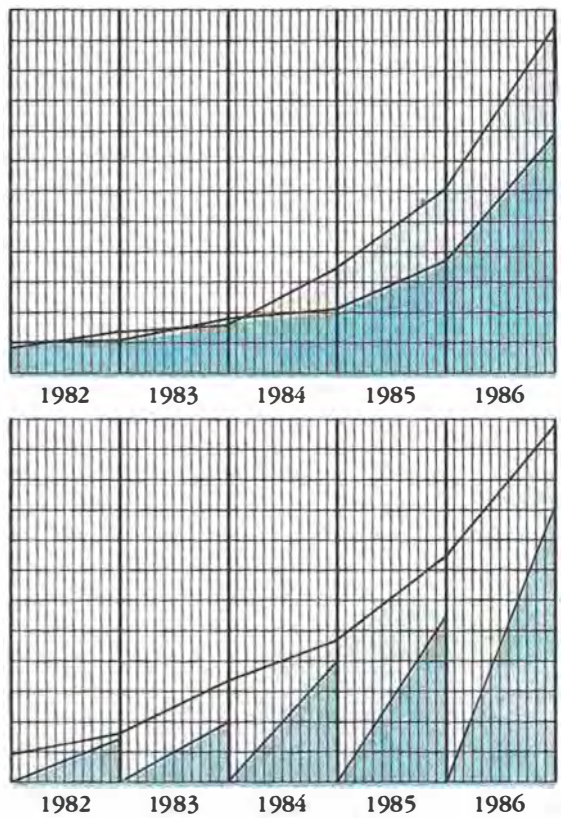

Egebank bilançoları, bağımsız murakabe kuruluşu Arthur Andersen Ltd. tarafından, dünya çapında kabul görmüş standartlara uygun olarak denetlenmektedir. 1984 ve 1985 bilançoları Genel Müdürlük adresinden istenebilir. Halen Arthur Andersen Ltd. tarafından denetlenmekte olan 1986 bilançosu Nisan 1987'de temin edilebilecektir.

Genel Müdürlük:
Cumhuriyet Bulvarı 67, 35214 İzmir Tel: (51) 25 03 90 (10 hat) Teleks: 53602 egbm tr

EGEBANK

Birleşik Reklamcılar Ltd.

SABANCI KOÇ GRUBUNDA

"Yıldızın Koç grubunda olanlara verdikleri şirinlik, cana yakınlık, sevimlilik gibi özelliklerin

Sabancı'nın başarısının sırrı burcunda yatıyormuş!

hepsi Sabancı'da yeteri kadar bulunmaktadır."

Bu sözlerin "Bir yanlış yaptık, bakalım bulabilecek misiniz?" gibi bulmacalarla ilgisi yok. Aktüalite-Magazin Dergisi Elegans'daki bir yazıdan alınma. Dergi, son sayısını ünlü işadamlarının burçlarına ayırmış. Koç burcunda olduğu açıklanan Sakıp Sabancı da işte bu sözlerle tanıtılıyor. Bu burçtaki herkes için geçerli mi bilemiyoruz ama yazıya göre Sabancı şu özellikleri taşıyor: "Sabancı, yıldızının verdiği enerji ve gücü, amaçları doğrultusunda kullanarak başarılarına başarı katmaktadır. Kıskançlık da Sakıp Sabancı'nın yıldızının özelliklerindendir. Daima ön planda olmayı arzuladığı için, eğer ikincil bir konuma düşerse ani bir kıskançlığa kapılır."

Vehbi Koç.. O da Yengeç burcunda. "Yengeç, parayı sevenlerin, zenginlerin burcu"...

AYİNESİ İLANDIR ÜLKENİN...

"Lütfedip ilan metnini bir kere okur musunuz?" diyordu mektup. Cenajans'tı mektubu gönderen. Ekte de iki yıl önce yayınlanmış bir ilan vardı. Özel bira üreticilerinin, bira yasağına karşı verdiği ilan...İlanda, "Türkiye, 21. yüzyılın eşiğinde yurdumuzda küçük bir azınlık durumunda olan bazı çevrelerin istediği gibi, üniversitelerinde sıkmabaşlı ve türbanlı kızlar dolaşan, sokaklarını gittikçe artan sayıda çarşaflı, peçeli hanımlar dolduran bir ülke haline getirilmemelidir" deniyordu. İki yıl öncesine ait bu sözleri hatırlatan Cenajans ise mektubunu şöyle tamamlamıştı: "Bugün, gazete manşetlerinde irtica olarak bahsedilen korkunç hakikat iki yıl önce ekte takdim ettiğimiz ilanımızda ne kadar açık belirtilmişti."

Cenajans, iki yıl önce bugünkü gelişmeleri öngördüğünü söylüyor mektupta Ama başörtünün reklamlara gireceğini düşünmemişlerdir herhalde. Oysa bugün ARC bilgisayarının reklamında, nazire yapar gibi başörtüsünü takmış bilgisayar "sosyal yaşama uyar" diye tanıtılıyor. Galiba "teşbihte hata olmaz" diyen doğru demiş.

Ümit Kıvanç/NOKTA

Hanefi Yeter ve kendisi gibi ressam olan eşi Serpil İstanbul'a kavuşmanın tadını yaşıyor

İTİBARI KIRAN KİM?

Hanefi Yeter'i tanıyor musunuz? Bu soruya kaçınız "evet" dediniz bilemiyoruz. Ama yüzbinlerce Alman'ın yanıtı "ja".. Yani "evet"...Hanefi Yeter, yıllardır Federal Almanya'da yaşayan bir ressamımız. Almanya'da 11 sergi açmış, resimlerinin kartpostalları 300 binin üstünde satan. Berlin'in 750. kuruluş yıldönümü için kendisinden resim istenen bir sanatçı.

Hanefi Yeter "nihayet" Türkiye'ye gelebildi. "Nihayet" diyoruz, çünkü 1985 yılında başlayan ilginç bir serüven neredeyse sanatçının Türk vatandaşlığından çıkarılmasıyla sonuçlanıyordu.

1985'te Hanefi Yeter'e bir yazı geldi. Yazıda "yurda dön" çağrısı yapılıyordu. Hanefi Yeter "bu çağrı da nereden çıktı" diye düşünürken Türkiye'deki dostlarından öğrendi ki, TRT'de her gün adı okunuyor ve çağrı yineliyordu. Büyükelçiliğe başvurdu, sordu soruşturdu ve şaşırdı kaldı. Almanya'da yayınlanan Merhaba adlı dergide yer alan bir resmi "Devletin hariçte nüfuz ve itibarını kıracak" nitelikte bulunmuş, hakkında da dava açılmıştı. Olaya en az Hanefi Yeter kadar yabancı dostları, Federal Alman parlamenterler, sanat-

Erzade Erten/NOKTA

Duygu Asena, ilk kitabının heyecanı içinde

YAZMANIN TADI!

Duygu Asena'nın bir elinde cımbız... Hayır, öteki elinde ayna değil, önümüzdeki günlerde yayınlanacak ilk kitabı var. Ve cımbızla "muzırlık" ayıklıyor. Kadınca dergisinin Genel Yayın Yönetmeni Duygu Asena, yaşamının ve tanık olduklarının imbiğinden süzdüklerini bir romanda toplamış: Kadının Adı Yok. Bu "adı olmayan" kadının yaşadıklarını aktarırken, dostları, kitabı yayınlayacak AFA Yayınları'nın sahibi Atıl Ant, "Bu ülkede Muzır Yasası diye bir şey var. Aman dikkat" demişler. Duygu Asena da bir bir sözcükleri, cümleleri denetlemeye oturmuş. "Sonunda bazı kafalara ters gelebilecek her şeyi ayıkladım. Ama, böyle bir şey yapmak zorunda kaldığım için çok üzülüp, çok hırslanarak..." diyor.

çılar da şaşırmıştı. Bir resimle Türkiye'nin itibarı nasıl kırılmıştı? Neyse ki, sanatçının doğum yeri olan Bayburt'taki Cumhuriyet Savcılığı'nın takipsizlik kararı ülke kapılarını yeniden açıyordu. 1986 sonundaki takipsizlik kararında Hanefi Yeter için şöyle deniyordu: "Bilirkişiler tüm dosya üzerinde incelemelerini yapıp sanığın çizmiş olduğu resimlerin 'dostluğu simgelediği, sevgiyi ve saz çalan adamı resmetmektedir' diyerek mütalaada bulunmuşlardır. Devletin hariçte nüfuz ve itibarını kıracak şekilde yabancı memlekette neşriyat ve faaliyette bulunmak suçunun mevcut bulunmadığı sonucuna varmışlardır."

GODOT'DAN HABER VAR

"Gelin 25 yaşı birlikte yaşayalım. Her seyircimizden 1000 TL..." İlk kez 1963'te Godot'yu Beklerken oyunuyla perdelerini açan Ankara Sanat Tiyatrosu, 25. sanat yılını bu ilanlara alacağı yanıtla kutlamaya hazırlanıyor. AST yöneticileri, "Böyle bir sürpriz beklemediğimiz için, ortaya çıkan maddi güçlükleri seyircimizin desteği ile aşmayı düşündük" diyorlar. Beklenmeyen sürpriz, Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın, "çalışmalarını yeterli bulmadığı için" bu yıl AST'a devlet yardımı vermemesi. AST gerçi Kültür Bakanlığı'na kendini "beğendirememiş", ama izleyicilerinin bakanlıkla aynı kanıda olmadığı, İş Bankası Yenişehir Şubesi'nin 87239 numaralı hesaba yatırdığı biner liralarla gözleniyor. Anlaşılan AST'ın çeyrek yüzyıl önce beklemeye başladığı Godot gelmek üzere...

"AMAN AHMET!.."

Başbakan Özal eliyle göbeğini göstererek "Bugünlerde yine perhizi bozduk. Devamlı kilo alıyorum. Ama yeniden perhize başladım. İnşallah kısa süre sonra eski halimi alırım" diyordu. Meclis kulisindeydi ve çevresini bakanlar, ANAP'lı milletvekilleri almıştı. Özal'ın sözlerini herkes gülümseyerek dinlerken Devlet Bakanı Ahmet Karaevli atıldı, "Bayağı kilo vermişsiniz, fark ediyor efendim" dedi. Özal bir kahkaha patlattı: "Aman Ahmet, perhize daha bugün başladım." Ahmet Karaevli şaşırmış, ama sözünden de dönememişti. Kararlılığını sürdürdü: "Sayın Başbakanım ben yine de kilo verdiğiniz düşüncesindeyim."

Özal: "Yine perhizi bozduk"

Mesela!

Yazar Tarık Buğra, Sanat Olayı Dergisi'nin Ocak sayısında "Edebiyatı Kurtarmak" adlı yazısında, "çağdaş, çağdışı, ilerici, gerici" gibi kavramların "uyduruk" olduğunu, politikanın edebiyatı öldürdüğünü söyleyip diyor ki:

"Gerçek aydınlar; hiçbir objektif değeri bulunmayan uyduruk kavramları geçersizleştirmek ve edebiyatı kurtarmak için birleşiniz"

YAŞAM / ZAMANE KAPATMALARI

Metresin de çağdaşı var

Temel ögesi seks olan klasik metreslik varlığını sürdürürken, çağdaş metreslik denilen yeni bir tür de giderek yaygınlaşıyor. Erkek, artık metresinin bedeninden çok sosyal statüsünden yararlanıyor

Yaşlı adamla yanındaki alımlı kadın daha çok paralı entelektüellerin devam ettiği barın kapısından içeri girdiklerinde, onları tanıyan kadınlı erkekli grupta bir dalgalanma oldu. "Gördün mü bak," dedi adamlardan biri yanında oturan karısına, "herif metresiyle geldi, ben böyle adama bravo derim işte." Kadın hem bahsi kaybetmesine, hem de kocasının sözlerine sinirlenmişti. Hışımla baktı kocasına: "Sevgilisine metres dediğini duysun da koparsın kafanı."

Metres sözcüğü, özellikle bazı çevrelerde yerini "sevgili"ye bırakalıberi kime, nasıl hitap edileceği konusu iyice karışmıştı. Kim sevgili, kim metresti? Özellikte son dönemde yaygınlaşan ve erkeklerin belli bir sosyal çevreye dahil olabilmek için evlilik dışında girdikleri ilişkiler metreslik ilişkisi çerçevesi içinde mi yer alıyordu? Adına "çağdaş metreslik" denilen bu tür ilişkilerin ana özellikleri neydi?

Fransızca'da metres **(maitresse)** sözcüğünün ilk anlamı "sevilen kadın" dı. Türkçe'de ise sözlükler "kapatma" karşılığını uygun görmüştü bu sözcüğe. Aslında metresliğin tarihinin, kadın-erkek ilişkilerine damgasını vuran değerlerin bir tarihi olduğu da söylenebilirdi. Batı'da, geçen yüzyıla kadar asil erkeklerin bir karıları, bir de sevdikleri kadınları, yani metresleri vardı. Metreslerin erkeklerin aşk ihtiyacını karşıladığı bu dönemden sonra "aşk öldü, yaşasın seks" sloganıyla birlikte metresler bu kez erkeklerin seks ihtiyacını karşılar olmuştu.

Biz birinci dönemi Osmanlı'yla geçirdiğimiz için, metresliğin bu ikinci aşamasını görmüştük ilk. Şimdilerde ise, bütün yaygınlığıyla süren bu türün yanı sıra, metresliğin yepyeni bir türü daha yaygınlaşıyordu: "Çağdaş" denilen bu metresler ne âşık olmak, ne de yatmak için vardılar. Onlar erkeklere daha çok sosyal statü sağlıyorlardı ve bu statünün parasal karşılığı hiç de ucuz değildi.

Seksin ne önemi var? Bu yeni tür metresliğin tipik temsilcilerinden modelist Deniz Coşkuner'e göre, "Metreslik, bütün çerçevesi değişmiş ve büyük yenilik göstermiş bir konu"ydu.

Neydi bu yenilikler ve metresliğin yeni çerçevesini hangi özellikler çiziyordu? Kuşkusuz en önemli yenilik, metreslik ilişkisini güdüleyen faktörlerin değişmesiydi. Artık ne aşk, ne seksti önemli olan. "Aşk yaşama oyunu oynuyorduk ama aşk yapamıyorduk," diye anlatıyordu Deniz Coşkuner, "tıpkı, ikinci bir kadınla yaşamada seksin de artık gerçekten önemli olmadığı gibi. Erkeğin bütün istediği, hosteslik, mankenlik ya da modelistlik gibi bir mesleği ve mesleğinden doğan bir çevresi olan kadını elde edip, onun sosyal çevresine de sahip olmak."

Alışverişe devam. Kısacası alışveriş sürüyordu. Aradan geçen yüzyıllar boyunca ne taraflar değişmişti, ne de sürdürülen ilişkinin biçimi. Metreslik gene bildiğimiz metreslikti. Alışverişin bir tarafında karısı ve muhtemelen çocukları olan evli bir adam, öbür tarafında ise bu adamla ilişkiye geçen başka bir kadın vardı. Adam, en eskiden olduğu gibi şimdi de zamanının daha büyük bir bölümünü karısıyla geçiriyor, kalan bölümünü metresine ayırıyordu. İkinci kadının erkekle ilişki kurmasının esas nedeni ise yüzyıllar öncesinde olduğu gibi gene ekonomikti. Yalnızca alınıp satılan mallar değişmişti: En eskiden aşk satıp para; eskiden seks satıp para alan metresler şimdi ise sosyal statü ve çevre satıp para kazanıyorlardı.

Gizlemek eskidendi. Metresliğin yeni türünün en önemli özelliklerinden biri de "alenen" yapılmasıydı. Artık eskiden olduğu gibi metresler bir eve kapatılmıyor, birlikte yapılacak tatiller için en uzak şehirlerin en ücra köşeleri seçilmiyordu. Tam tersine, metresler artık başka-

Barunan Kiran/NOKTA

Deniz Coşkuner "Erkek erkeğe hayrına para yediriyor ama kadına asla... Suyunu çıkarmadan günahını vermiyor..."

"Bu da bir ticari ilişki seksin önemi yok"

Çağdaş metresliğin tipik temsilcilerinden modelist Deniz Coşkuner, metresliğin bu yeni türünün özelliklerini **Nokta***'ya anlattı.*

Nokta: Metresliğe bir kararla mı başladınız, yoksa olayların akışıyla mı bu noktaya geldiniz?

Coşkuner: Kocamdan boşandığımda çok gençtim, yaşam hakkında bilgim yoktu ve bir insan olarak kendimi kanıtlamış değildim. Çalışmaya başladım, hırslıydım ve bir süre sonra istediğim çizgiye geldim. Sonra dönüp geriye baktım, bir aşkım yoktu. Ayrıca bir erkeğin ekonomik desteğine gereksinimim vardı, daha doğrusu yüklüce bir desteğe. Bir deneme yaptım, uzun sürmedi ama oldukça deney kazandım. Sonra başka bir adamla yaşamaya başladım, hâlâ yaşıyorum da.

Nokta: Nasıl bir ilişki bu? Bildiğimiz metreslikten farklı mı?

Coşkuner: Sorduğunuz soru, bütün çerçevesi değişmiş ve büyük yenilik göstermiş bir konu. Başlangıçta bunu bir heyecan olarak niteliyordum. Sonraları bir ticari ilişki olduğunu anladım. Adam, çevrem için gelmişti bana. Birçok arkadaşımla tanışarak güçlü iş ilişkileri kurduğunu izledim. Ne var ki bunlar beni rahatsız etmedi. Çünkü bu ilişkide ben de kendi isteklerimi gerçekleştiriyordum. Bildiğiniz metreslikten farkına gelince; herhalde en önemli fark, seksin fazla önemli olmaması. Adam, sevgilisinin çevresine geliyor. Ve bugünlerde hostes, manken, modelist gibi meslekleri olan kadınları elde etmek için dünya kadar para savuran adam çıkıyor karşınıza. Bütün istediği, böyle bir mesleği ve mesleğinden doğan çevresi olan kadını elde edip, onunla yaşayıp onun çevresine sahip olmak.

Çağdaş metreslik ilişkisinde karşılıklı bir kullanma söz konusu. Adam kadının çevresini, kadın adamın parasını kullanıyor. Sevgilimin bana ekonomik olarak çok büyük yardımları olduğunu ve hâlâ devam ettiğini inkâr edemem, ama ulaştığım yer, esasta benim kendimi getirdiğim yerdir. Ben bir erkeğin bir kadına para yedirdiğini, yani bedava para yedirdiğini hiç görmedim. Erkek erkeğe hayrına para yediriyor ama, kadına asla. Suyunu çıkarmadan günahını vermiyor. Bunları öğrenmesinden korkmuyorum, çünkü onun bana verdiklerinden fazlasını benim ona verdiğime inanıyorum.

Nokta: Biraz da metres tutan erkeklerden ve metreslik duygusundan söz eder misiniz?

Coşkuner: Ortalıkta dolaşıp, "Tek kadın yetmiyor, ben çok güçlü bir adamım" diye metres tutan erkeklerin aslında çok güçsüz, sosyal çevreleri eksik, içe dönük ve kapalı tipler olduğunu söylemeliyim. O kelli felli adamlar aslında o kadar güçsüz ve o kadar içe kapalı ki, örneğin ben olmasam, arkadaşımın bir grupta aklı başında bir laf edebilmek cesaretini bulacağını sanmıyorum.

Sorunuzun metreslik duygusuyla ilgili bölümüne gelince; söyleyeceğim bir çelişki gibi görünecek ama, inanın metreslik güç bir olay. Bir kere daima ikinci plandasınız. Ön planda hep karısı vardır çünkü. Siz dışarıya karşı, "Evet, böyle yaşıyorum, memnunum" filan gibi ahkâmlar kesseniz de, aslında içinizde, yüreğinizin gizli bir köşesinde daima bir eziklik var. Bunu kimseye yansıtmıyorsunuz.

İşte tarihin en büyük metresleri:

Fransa Kralı XV. Louis'nin metresi Madame de Pompodour. 1777-1849 yılları arasında yaşayan ve birçok ünlüye metreslik yaptıktan sonra şair Chateaubriand ile romantik bir aşk yaşayan Madame Récamier. XV. Louis'nin başka bir metresi Madame du Barry Fransız İhtilali sırasında idam edildi. Nell Gwyn: İngiltere Kralı I. Charles'ın metresi

larından gizlemek için değil, başkalarına göstermek için vardı.

Paralı entelektüel çevrelerde çok iyi tanınan N.Z., metresliğe sıradan bir yaşamdan kurtulmak ve hayli düzeyli saydığı çevresinde etkili olmak için başlamıştı. "Hayatta istediği hiçbir şeyi yapamadığını ve aşk duygusunun hiçbir işe yaramadığını" anladığında N.Z. otuz yaşındaymış. Şıkır şıkır şeyler giymekten, takıp-takıştırmaktan hoşlanmazmış ama, çok pahalı bir kumaştan dikilmiş çok sade ve etkileyici giysiler gene çok sade, fakat gerçek mücevherler hep rüyalarını süslermiş. Ayrıca evinde davetler verebilmek ve sanat olaylarını izlemek istiyor, ancak bunun için gerekli parayı bir türlü bulamıyormuş.

"Herkesin her zaman istediği, ama bende hiçbir işe yaramayan bir şey vardı: Seks" diye anlatıyordu o günleri N.Z.; "Bunu kavradığımda seksin işime yarayacağını düşündüm ve eyleme geçtim. Çok yaşlıydı. Karısı ise sonradan zengin olanların taşralı mücevher vitrininden başka bir şey değildi. Yaşlı sevgilimle sadece aynı yatakta yatıyorduk. Zaten onun için önemli olan benim seks gücüm değil, dışardaki görünümümdü."

Yaşlı adam genç metresi ile İstanbul Festivali'ni izlemekten Theodorakis konserine gitmekten hoşlanıyor, N.Z. ise buralarda kimsenin giymediği giysiler ve kimsenin takmadığı mücevherlerle görünmekten büyük bir haz duyuyordu. N.Z.'ye göre yaşlı adam izlediği konserden fazla bir şey anlamıyordu ama çok mutlu oluyordu. Hem genç hemde çok güzel bir kadın tarafından tercih edilmek kendisini çok başarılı hissetmesini sağlıyordu.

Yaşlı adam yıllar boyunca karısının mücevherleri ve rahatı için para kazanmaktan başka bir şey düşünemediğinden, sosyal bir çevresi, rahatça girip çıkabildiği bir entelektüel dünyası olmamıştı. Adam bu çevrelerde yeteri kadar rahat olamadığı için genç metresinin bu tür gruplar içinde kendisine tapıyormuşcasına davranmasını istiyor, N.Z'ye bunu açıkça hissettiriyordu. Yaşlı adam N.Z. sayesinde istediği çevrelere girmişti. Artık entelektüel barlarında tanınıyor, davetlere çağrılıyordu.

Devamı var mı? Geçtiğimiz günlerde gazetelere yansıyan bir haber, birçok konuda öncü olan Japonların metresliğin daha da yaygınlaşıp kurumlaşması için önemli bir adım attıklarını gösteriyordu. Tıpkı çöpçatanlık kuruluşları gibi, metres bulma kurumları da serbest piyasa kurallarınagöre çalışacaktı Japonya'da. Erkekler bir metreste aradıkları özellikleri bu kuruluşa bildirecekler, kuruluş da, kendilerine müracaat eden metres adayları arasından bu taleplere en uygun düşenleri belirleyip müşterilerine bildireceklerdi.

Ortada bir arz ve talep varsa bir süre sonra bu işin piyasası da oluşurdu. İşin kuralı buydu da, Türkiye'de olabilir miydi böyle bir şey?

Bu soruya bugünden cevap vermek zordu ama, bir gerçek bütün çıplaklığıyla ortada duruyordu: İster "çağdaş" olsun ister "klasik", Türkiye'de metreslik oldukça yaygın bir kurumdu ve görünen, metresliğin daha da yaygınlaşacağıydı●

"Haydi, uzaklara gidelim!"

Değişik nedenlerle giderek zorlaşan yurt dışı gezilerinde özellikle gençler için bazı kolaylıklar var. Unutmayın bu kolaylıklar genellikle yazın işliyor ama hazırlıklarına kıştan başlamak gerek!

Haldun, bir taraftan önündeki sebzeleri ayıklarken, öte taraftan da İspanya'nın bu küçük kasabasında yaptığı işleri görse, annesinin "düşüp, bayılacağını" düşünüyordu. Yattığı yeri, eşyalarını derleyip, topladığı gibi sırası gelince bildiğince yemek yapıp, bulaşığa da yardım ediyordu. Bütün bunlardan başka, yıllarca sırt üstü yatıp tatilini geçirmişken şimdi bu kasabanın çocuk ve gençlik merkezinin inşasına yardım ediyordu. Üstelik bu durum kendisini de şaşırtmıyor değildi. Kendisini bir kere daha "güneşte istakoz gibi kızardığı" bir tatil ortamında hayal edemiyordu doğrusu.

Her yıl, sınav gibi "sıkıcı" işlerin bitmesiyle Haldun ve onun gibi birçok öğrenci yollara düşüp, tatillerinin bir-iki ayını başka ülkelerde geçiriyorlardı. Bu gençler, yolculuklarını kendilerine ve ailelerine en az külfet yükleyecek biçimde gerçekleştirmenin yollarını bulmuş durumdalar. Bu kolaylık yollarını organize edenler, bazı yaş sınırlamaları olmakla birlikte, "kendisini genç hisseden herkesin şansını en azından bir kere denemesini" öneriyorlar.

Hem tatil, hem tecrübe. Üniversitelerde işletme, ekonomi, değişik mühendislik dalları ve tıpta okuyanlar için yabancı bir dil bilmeleri ve yol masraflarını karşılamaları koşuluyla sağlanan kolaylıklar, bu alandakilerin en iyi örgütlenmişleri ve verimlileri arasında. Mühendislik öğrencileri için İAESTE, işletme-ekonomi öğrencileri için AIESEC ve tıp öğrencileri için MSİC hemen hemen benzer koşullarda yurt dışı stajları buluyor. Bunlara katılan öğrenciler, kendi yol masraflarını üstleniyorlar. Buna karşılık gittikleri yerde konaklama kolaylıkları sağlanıyor, genellikle yurt ya da sosyal tesislerde kalıyorlar, üstelik staj yaptıkları yerden belli bir ücret alıyorlar. Geçen yıl, örneğin Almanya'ya gidenler 850-1250 mark arası değişen ücretler almışlar; bu da "bazı yan masrafları ve hatta yol parasını da karşılamaya yetmiş". Bu stajların değişik ülkelerin yaşama koşullarını tanıma, yeni dostlar edinme gibi yararlarının yanı sıra, önemli sayılacak iş tecrübesi edinmek gibi bir avantajı da var.

Stajları düzenleyen kuruluşların statüleri farklı. MSİC Ankara'da Türk Tabibler Birliği bünyesinde faaliyet gösteriyor. İAESTE eskiden bağımsız çalışan bir enstitüymüş, YÖK'ten sonra bağımsız yapısını yitirmiş, şu anda İTÜ Maden Fakültesi'nde faaliyet gösteren bir

Yaz kampları: Birlikte çalışıp, birlikte dinlenmenin zevki

temsilcilik durumunda. Bu üç kuruluştan en ilginci ise, çok eski bir geleneği sürdürerek, yalnızca gönüllü çalışan öğrencilerin kotardığı bir girişim olmaya devam eden AIESEC. Bugünkü koşullarda, AIESEC, öğrencilerin kendi başlarına özerk bir faaliyet sürdürdükleri tek ortam. AIESEC stajıyla yurt dışına gitmek kadar, Türkiye'deki Genel Merkezi'nde ya da şubelerinde çalışmak da kazandırdığı ilişkiler ve geliştirdiği ilişkiler açısından önemli bir tecrübe.

Hem tatil hem de iş. Yurt dışında bir tatil geçirmenin hem kolay hem de zevkli bir yolu da Gönüllü Gençlik Kampları. Bu kamplarda, çeşitli uluslardan (bir ulustan 2-3 kişi) 18-28 yaşları arasında gençler belli bir projenin gerçekleşmesinde çalışıyor, bu arada kızlı-erkekli bir grup olarak dostça, zevkli bir 2-4 hafta geçiriyorlar. Bizim alışkanlıklarımız olan tatil anlayışına, yani bir Akdeniz kasabasında yan gelip yatmak ve denize girmekle kıyaslanırsa, bu yol biraz eziyetli gelebilir. Ancak çoğu kampın pek de sıkı olmayan çalışma şartlarını, kolay kolay unutulmayacak dostluklar, farklı tanışıklıklar, çoğu zaman da yeni bir bakış açısının zenginliği fazlasıyla dengeliyor.

Ayşe Gürsan Salzman

Türkiye'de uzun yıllar değişik gençlik örgütlerinin düzenlediği bu kampları şimdi Genç-Tur ve Yedi-Tur adlı iki şirket organize ediyor. Katılmak isteyenlere düşen, belli bir kayıt ve katılma ücretinin üstüne, yol masrafları ve cep harçlığını karşılamak. Bir de, sıcak bir uyku tulumuyla rahat bir iş giysisi tabii.

Hem okul hem tatil. Bütün bunlar sonuçta bir tatil fırsatı gibi değerlendirilebilir. Buna karşılık Türkiye'de neredeyse yirmi yıldır faaliyetini sürdüren bir başka kuruluş AFS, bunun ötesinde bir şeyler vaat ediyor. AFS'nin yaptığı, lise 2-3 öğrencilerini bir yıllığına ABD'nin genellikle küçük kentlerinden birisinde bir ailenin yanına ve bir liseye yerleştirmek. Hedeflenen de, öğrencinin böylece hem bir ailenin yakın ortamının merceğinden Amerikan yaşamını tanıması hem de eğitimini sürdürmesi. Bu arada, AFS'nin son birkaç yıldır Batı Avrupa ülkelerine de öğrenci gönderdiğini ve Türk Kültür Vakfı

Yaz kampları: Çalışarak dinlenmek

Yaman Midilli, ***Avusturya Lisesi'ni bitirmiş. Şu anda Boğaziçi Üniversitesi İnşaat Mühendisliği'nde son sınıf öğrencisi. Birbiri ardınca iki defa gönüllü çalışma kamplarına katılmış. Fırsatı olursa gene katılmak istiyor. İzlenimlerini şöyle özetledi:***

"Çekoslavakya'da büyükçe bir kentte bir parkın düzenlenmesine, Fransa'da ise bir şatonun restorasyonuna katıldım. Bu kamplar genellikle birçok arkadaş için elleriyle çalışacağı bir ortamla ilk ve son karşılaşması oluyor. Ben inşaat mühendisi olduğum için pek zorlanmadım ama özellikle Çek kampındaki işler bir çok arkadaşa çok ağır geldi. Bir Türk arkadaş da, yemek pişirmek sırası kendine geldiğinde "ben kadın işinden anlamam," demişti. Bu da çok tartışmaya yol açtı.

Gördüğünüz gibi, bu kamplarda günlük yaşantımız hakkındaki bütün değerlerimizi, alışkanlıklarımızı baştan gözden geçirmek durumunda kalıyoruz. Kendi ülkemizde, çevremizde gördüklerimizden farklı bir şeyler olduğunu da fark ediyorsunuz. Benim için, bunun haricinde, kampı bir araç olarak alıp, gittiğim ülkelerdeki insanlarla ilişki kurmak da söz konusu. Özellikle Çekoslavakya'da her çeşit tabakadan insanla ilişki kurdum, özel hayatlarına girdim.

Genellikle kampların eğlenceli ve zevkli bir yaşantısı var. Benim katıldığım iki kampta, tek tartışma konusu kuzey ülkelerinden gelenlerle güneyden gelenler arasında, çalışma düzeni hakkında bir kutuplaşma oldu. Biz daha rahat, kendiliğinden bir düzen taraftarıydık. Kuzeyliler, özellikle de İngilizler çok daha programlı disiplinli çalışmak istiyordu.

Türkiye'de yurt dışına çıkmak pahalı uçaklar, lüks otellerle özdeşleştiriliyor. Halbuki, özellikle yaşıtımız Avrupalılar çok daha basit ve zor koşullarda geziyorlar, bisikletle ve hatta yürüyerek. Bizde de çok daha fazla sayıda insan böyle yolları deneyebilir, bu gereksiz özdeşleştirmeyi kırabilir."

Bir stajın gösterdikleri

Güzide Şaman *Marmara Üniversitesi İşletme Bölümü 4. sınıf öğrencisi. Geçen yıl Almanya'da, büyük bir bankada AIESEC kanalıyla bulduğu iki aylık bir staj yapmış. Şu anda da AIESEC Türkiye Genel Merkezi'nde gönüllü olarak çalışıyor. Staj izlenimlerini* **Nokta** *muhabirine şöyle anlattı:*

"Almanya'da, Türklerin çok yoğun olduğu Wuppertal kentinde, büyük bir bankanın dış ilişkiler şubesinde iki ay staj yaptım. Bankada tek yabancı stajyer bendim, Wuppertal'de de onüç AIESEC'ci stajyer vardı. İki ay içinde esas olarak bana gösterilen işleri yaptım ama bankanın iç işleyişini de öğrendim. Ayrıca Almanların çalışma ve yaşama alışkanlıklarını da tanıdım. Herhalde bu stajda öğrendiklerimi ilerde iş hayatımda çalışacağım ortamlara yansıtabileceğim.

Tanıştığım yabancılar, benim Türkiye'den geldiğime inanmakta bile zorluk çektiler. Türkiye'deki siyasi durumdan kadının konumuna kadar birçok konuda soruyla karşılaştım. Bu soruların bazıları bilgisizlikten bazıları da meraktandı. Kadınların durumu konusunda her şeyi güllük-gülistanlık göstermedim tabii. Ama olumlu gelişmeleri de anlattım.

Türkiye'de arkadaşlarımın çoğu yurt dışına kendisini hiç zora sokmadan gitmek istiyor. Rahatını bozmak istemiyor. Gitmeyi isteselerdi, bu işin yollarını, mesela AIESEC'i daha fazla tanırlardı diye düşünüyorum. Böyle davranmalarının bir nedeni de "yaban ellerde aç-açık kalırsam" gibi bir kordu. Aileler de çocuklarının üzerine çok titizleniyorlar, bu da bu korkuyu besliyor. Ailelerin aşırı güvenli ortamı bizlerin bu ortamdan çıkmak konusundaki cesaretimizi, girişkenliğimizi azaltıyor. Neler yapabileceğimizi görememize yol açıyor.

AFS kamplarında biraz da çalışmak gerekiyor.

AFS ile ABD'de: Cengiz Cennetoğlu ve Amerikalı ailesi

adı altında çalıştığını belirtelim. AFS, öğrencilerini çok sıkı bir seçimden geçiriyor, buna karşılık öğrenci ailelerinden "eğer mümkünse" masrafların bir kısmına katılmasından başka bir şey beklemiyor. Bir yıl yabancı bir ülkede, yabancı bir ailenin ve okul sınıfının içinde yaşamak zorlu bir sınav olsa da, kazancının çok olduğu şüphe götürmez.

AFS programının bir yönü de, ABD ve Avrupa'dan gençleri bir yıllığına Türkiye'de Türk ailelerin yanında misafir etmekti. Ancak, AFS Türkiye Direktörü Ayşe Gürsan Salzman, yabancı öğrencileri misafir edecek Türk aile bulmakta güçlük çektiklerini belirtiyordu. Salzman'a göre, bu ailelerin 16-18 yaşlarında bir çocukları olması ve bir parça dil bilmeleri ev sahibi aile olmaları için yeterliydi. Aileler, çok fazla koşul arandığını sandıkları için müracaat etmeye cesaret edemiyorlardı.

Rahat tatil merakı. Bu tür yollardan yurt dışına çıkmış olan gençlerden konuştuklarımızın ortak kanısı, Türk gençlerinin "anne-babaları gibi" tatile çıkmaya meraklı olduklarıdır. Bu, gençlerin Avrupa'da yoğun olarak kullandıkları yollardan yararlanmalarını engelliyor. Öyleyse, her şeyden önce gereken, şöyle bir kıpırdanmak, bir yazı daha bir öncekinin aynısı geçirmeyi isteyip istemediğimizi kendimize bir sormak. Hele bunun cevabını verin, gerisi daha kolay gelecektir. Görürsünüz, gittiğiniz yerden atacağınız bir-kaç kartla geride kalanlara da gösterirsiniz●

'Eyvah, yine geciktim'

Bazı insanlar neden sürekli olarak geç kalır? Uzmanlar "biyolojik" ve "psikolojik" olarak ikiye ayırdıkları kronik geç kalma vakalarından bir bölümünün tedavisinin mümkün olmadığını belirtiyorlar

30 yaşındaki R.S., kronik bir "geç kalıcı" olduğunu ilk fark ettiğinde 12 yaşındaydı. Daha önceki döneminde zaman kavramıyla ilişkisi yalnızca "okula yetişmek"le sınırlı olduğu için bu özelliği açığa çıkmamıştı: Annesi onun tam zamanında kapının önüne çıkarıyor, o da 3-5 adım sonra okulda oluyordu.

"Sonra ortaokul yılları geldi," diye başladığı hikâyesi şöyle sürüyordu R.S.'nin: "Bir yerlere zamanında yetişme problemiyle karşılaşıp da her keresinde geç kalmam başlangıçta nedense eğlenceli geldi bana. Ama sonrası, hâlâ süren bir ıstıraptan başka bir şey değil. Bu nedenle kaç işten kovuldun diye sorsanız cevap veremem, çünkü sayısını unuttum. Artık adımı bile gizliyorum. Siz bile haberimi isimli vermekte ısrar etseydiniz, konuşmayacaktım."

Biyolojik nedenli geç kalma. Uzmanlara göre kronik geç kalmalar psikolojik kökenli de olabiliyordu ama, yoğunlaşmama, dikkatini toplayamama gibi biyolojik kökenli kronik geç kalmalar çok daha yaygındı. Ama nasıl bir etkiydi bu? Bazı insanlar sabahları herhangi bir uyarıcıya ihtiyaç duymadan istedikleri saatte uyanabilir, otobüste uyuyarak seyahat edip tam inecekleri durakta kurulmuş gibi yerinden fırlayabilir, kısaca uykularında bile geç kalmazken, öbür bazı insanlar neden onca dikkat etmelerine rağmen sürekli geç kalıyorlardı?

New York Üniversitesi Profesörlerinden Alexander Thomas, biyolojik etkileri ayrıntılarıyla isimlendirmenin çok güç olduğunu, buna karşılık psikolojik nedenler konusunda çok daha geniş bilgiler biriktiğini söylüyordu. 133 insanı doğumlarından 20'li yaşlarının sonuna kadar izleyen Prof. Thomas'a göre kaygı, zorluklar, taklit ve daha binlerce faktör kronik geç kalmalara yol açabilirdi. Uzmanlar, psikolojik kökenli kronik geç kalmaları "sürekli" ve "belirli durumlarda" diye ikiye ayırmaktan yanaydı. "Ancak," diyordu bu konuda çalışan araştırmacılar, "yalnızca bir ya da birkaç konuda kronik biçimde geç kalan bir insan, zamanla sürekli geç kalan bir insan haline de dönüşebilir."

Çözümsüz mü? Biyolojik kökenli geç kalmalarda fazla yapılacak bir şey yoktu. Çünkü söz konusu biyolojik süreç yalnızca kişileri geç bırakmakla kalmıyor, bütün hayatlarını karmakarışık ediyordu. Bu tip insanlar sürekli geç kalmalarının yanısıra her şeyi unutuyor, verdikleri sözlerin de ancak pek azını yerine getirebiliyorlardı.

"Her şeyi deneyen, ama bir türlü iyileşemeyen" R.S.'nin hikâvesi

bu açıdan da ilginçti. İlk kez 27 yaşındayken, tedavi için bir doktora başvurmuş, doktor da kendisine, dikkatini, verdiği bazı randevular üzerine yoğunlaştırır ve zamanında ulaşmayı başarırsa yavaş da olsa bazı başarılar elde edebileceğini söylemişti. Umutlanan R.S., bunun üzerine üç gün sonrası için bir arkadaşına randevu vermiş ve üç gün boyunca da randevu saatini tekrarlayıp durmuştu. Arkadaşıyla buluşacağı günün sabahında uyanıp da randevuyu unutmadığını anlayınca iyice umutlanan R.S., geç kalmamak için oldukça erken bir saatte yola çıktığı için tam yarım saat önce arkadaşının evine varmıştı. "Madem yarım saatim var," diye düşünmüştü R.S., "Saat tutup on beş dakika yürürsem, dönüş yolum da on beş dakika süreceğine göre tam zamanında burada olurum." Ünlü unutkanlığı işte tam evden uzaklaşırken yakalamıştı R.S.'yi ve bir otobüse bindirdiği gibi kendi evine gönderivermişti.

Basit çözümler. Ama bütün geç kalmalar bu kadar umutsuz değildi. Uzmanlar, bazı küçük tedbirlerin bu tür geç kalıcılara yardımcı olabileceği inancındaydılar. Örneğin, sabahları kendi deyişleriyle "kesinlikle" uyanamayanlar odanın öteki ucuna koyacakları ve zamanı geldiğinde sesi hiç kesilmeyecek bir zil yardımıyla işe geç kalmaktan kurtulabilirlerdi. Geç kalmanın nedenini açığa çıkarmak da önemliydi. Örneğin, akşamları evine sürekli geç kalan bir adamın mutsuz bir evliliği sürdürüyor olması çok muhtemeldi. Böyle bir adamın akşamları evine zamanında da gelmesinin en kestirme yolu karısından boşanmasıydı!

Güçlülük göstergesi olarak. Herkesin kendilerini beklemek zorunda olduğuna inanan bazıları da bir güçlülük ve kuvvet göstergesi olduğu inancıyla başkalarını bekletmekten, bir başka deyişle geç kalmaktan hoşlanıyorlardı. Bunların amacı, bu şekilde grup içinde en önemli kişinin kendileri olduğunu göstermekti. Başkaları onları yalnızca beklemek zorunda değillerdi, onların eleştirme hakları da yoktu.

"Gücünü göstermek için" Sürekli geç kalanların patron olması durumunda yapacak fazla bir şey yoktu. Ama, toplantılara sürekli geç kalma âdetindeki kişi sıradan biriyse ve her seferinde "önemli bir telefon görüşmesi yaptığı için" geç kalıyorsa, bu âdetinden, patronun şu tür bir uyarısıyla vazgeçiyordu: "Bakın bayım, bu şirket disiplin sayesinde ayakta durmaktadır! Lütfen işe ve toplantılara zamanında gelmeyi öğreniniz!"

Hiç geç kalmayanlar. Hep geç kalanların yanı sıra bir de hiç geç kalmayanlar vardı ki, bunların arasında psikologlar başta geliyordu. İnsanlara hep bir şeyler önerdikleri için önerdiklerinin aksine davranmamaya, bu arada geç kalmamaya dikkat eden psikologların zor durumunu anlatan bir fıkra bu meslekten hemen herkes tarafından çok iyi biliniyordu: Bir psikolog randevusuna geç kalamaz, çünkü beklettiği kişi, böyle bir durumda kendisini aşağılanmış hisseder; psikolog randevusuna erken giderse, bu bir kaygının ifadesidir; yok eğer bir psikolog randevusuna tam zamanında ulaşırsa bu da zorlama bir davranıştan başka bir şey değildir.

Randevusuna tam zamanında giden bazı insanlar son derece normal bir davranış içindeydiler. Ama, uzmanlara göre yalnızca eleştirilmemek için geç kalmamaya gayret etmek de çok sağlıklı bir davranış biçimi değildi.

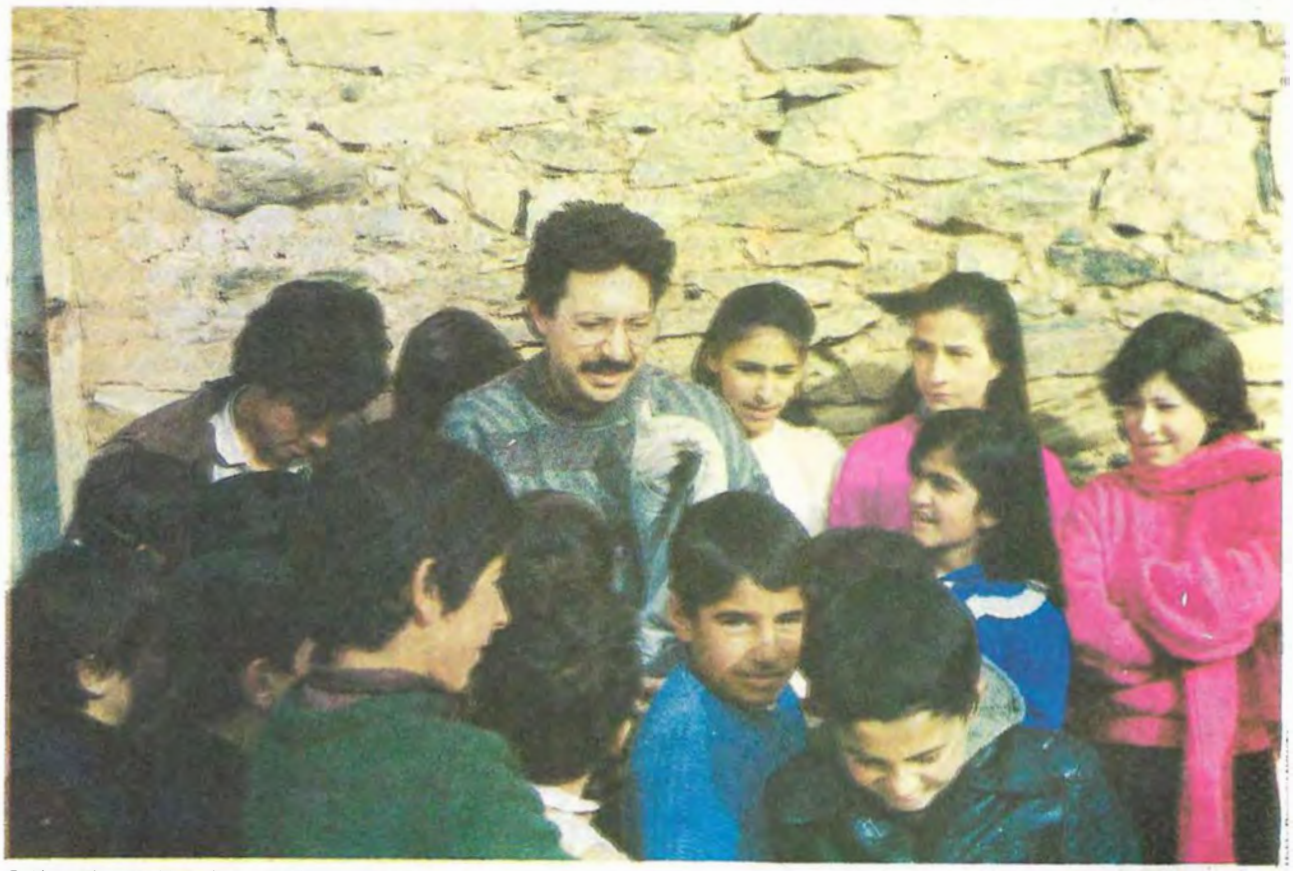

Z. Livaneli Pınarlıkaya'nın çocukları arasında.

SİNEMA / YER DEMİR GÖK BAKIR

"Bir kış masalı"

Zülfü Livaneli, Yaşar Kemal'in Yer Demir Gök Bakır romanını, Erzincan'da filme çekiyor. Livaneli'nin ilk yönetmenlik denemesinde yerli, yabancı sanatçı ve teknik adamdan oluşan geniş bir kadro görev alıyor.

"Ortalık kar içindeydi. Kar dereleri tepeleri silme doldurmuştu. Dünya yalnız bir aklıktı. Bu aklığın üstünde en küçük bir leke bile yoktu. Bir kuş, bir sinek lekesi bile yoktu. Gökyüzü de apaktı." Yaşar Kemal'in Yer Demir Gök Bakır adlı romanının ilk sayfasından bu sözler... Ama şu günlerde romanın filme çekimine başlanan Erzincan'ın dağ köylerinden Pınarlıkaya da böyle anlatılabilir. Zülfü Livaneli müzik çalışmaları ve öykücülükten sonra ilk yönetmenlik denemesine bu "apaklığın" ortasında başlıyor.

"Sanat sizden, teknik bizden."

800 milyon liralık bir bütçeye sahip Yer Demir Gök Bakır filmi ilginç bir ortak yapım niteliğinde. Filmin yurt içi harcamalarını Livaneli'nin kurduğu Inter-Film yapacak. Yurt dışı harcamalar ve malzeme ise WDR (Alman TV'si 2. Kanalı) ve Wim Wenders tarafından karşılanacak. Ünlü Paris-Texas filminin yönetmeni genç Alman sinemasının önde gelen adlarından Wenders, Livaneli'nin yazdığı senaryoyu çok beğenmiş ve yapımcılığı üstlenmişti. Şimdi Pınarlıkaya'da yerli yabancı sanatçı ve teknik adamdan oluşan tam 40 kişilik bir film ekibi var. Filmin yönetmen yardımcısı, Yaşar Kemal'in romanlarını Almanca'ya çeviren Cornelius Bischoff, **Nokta** muhabirine şunları söylüyordu; "Bu filme çok önem veriyoruz. Yaşar Kemal'in yakaladığı evrensel motifleri beyazperdeye aktarmaya çalışıyoruz. Ancak film kesinlikle Türk filmi olacak. Sanat Türkiye'den, teknik Almanya'dan." Önümüzdeki günlerde Yaşar Kemal ve Wim Wenders'in de köye gelmesi bekleniyor. Tabii kar yolları bir kez daha tıkamazsa.

Filmin görüntü yönetmenliğini Fassbinder'in çalışma arkadaşı Jurgen Jurges yapıyor. Başrollerde Rutkay Aziz, Macide Tanır, Yavu-

zer Çetinkaya ve Serap Aksoy oynuyor. Sesli çekim, Livaneli'nin tiyatro oyuncularını yeğlemesine neden olmuş. Romanın ilginç kişilerinden Vurgun Ahmet rolünden, Münir Özkul son anda vazgeçince, Prodüksiyon Amiri Peter Schulze, filmin tek yabancı oyuncusu olacak. Köyün çocukları da figüran olarak rol alacaklar.

Kar, boran ve hizmet fırtınası. Kışları kapalı ve öteki mevsimlerde çamurlu, sürekli tırmanan, virajlı bir yolla ulaşılan bir köy Pınarlıkaya. Yapımcı Temsilcisi Güngör Yıldırım'ın köyü. Bu mevsimde ulaşılması öylesine güç ki, ilk önce Zülfü Livaneli ve Jurgen Jurges kara saplandılar. Köye ulaştıklarında da Erzincan'a geri dönemediler. **Nokta** muhabirinin gece yarısına dek köye gidebilmek için verdiği uğraş da sonuçsuz kalmıştı. Dondurucu soğuk bir yandan, vahşi hayvanların yarattığı tehlikeler bir yandan, Livaneli ve ekibi kara kara düşünür olmuştu. Ama Erzincan Valisi Metin İlyas Aksoy ve Köy İşleri yetkililerinin çabalarıyla sonunda yol açıldı. Teknik araç gereci taşıyan kamyonlar Pınarlıkaya'ya ulaşabildi.

Pınarlıkaya, kente göç akımından yara almış. Geçtiğimiz yıllarda 100 kişi yurt dışına, 1200 kişi de büyük kentlere göçünce, 250 nüfusuyla öyle dağbaşında kalakalmış. Oysa "Yer Demir Gök Bakır" köye müthiş bir hareketlilik getirmiş. Vali, Köy Hizmetleri İl Müdürü, Milli Eğitim Gençlik ve Spor İl Müdürü köyü ziyaret edip, "eksik gedikleri kapatmışlar". Köyün yaşlıları köy meydanında valiyi en son 1962 yılında gördüklerini ocak ayında kamyonu ise hiç görmediklerini söylüyorlar. Üstelik köye mali bir canlılık da gelmiş. Film ekibi için 10 köy evi kiralanıp onarılmış. Köylülerin umudu şimdi sağlık ocağı ve ebede. "Bu gidişle kızakla hastalarımızı E-5 Karayolu'na indirme çilesinden de kurtuluruz" diye düşünüyorlar.

Kısacası Pınarlıkaya'da hummalı bir faaliyet var. Türk sanatçısı insanımızı anlatarak dünyaya açılmanın yolunu tutuyor. Bu yolun sinemadaki kilometre taşlarından biri de Yer Demir Gök Bakır olacak.

Hakkı DEVECİ

"Gerçeğin verilmesi, biraz da teknoloji sorunu"

Yer Demir Gök Bakır filminin senaryosunu yazan ve filmin yönetmenliğini yapan Zülfü Livaneli'yle Nokta *Erzincan'da konuştu.*

Nokta: Yer Demir Gök Bakır'ı nasıl bir bakış açısıyla beyazperdeye aktarmayı amaçlıyorsunuz?

Z. Livaneli: Yaşar Kemal'e büyük sempatim var. Saygım var. Romanı okuduğumda çok etkilenmiştim. Kısaca insanı yakalamış diyebilirim. Evrensel boyutları zedelenmeden perdeye aktarılabilir miydi? Dünyanın herhangi bir yerinde yaşanabilecek bir 'İnsan hikâyesi' için çalışmalara başladık. Doğu Anadolu'nun kilimi, kasketi, işlemeleri, bıyıkları yok bu filmde. Anlayacağınız "Doğu egzotizmi"nden kaçındık. Bir kış masalı çekeceğiz. Belli renk anlayışıyla yola çıktık. Tüm kostümleri belli renklerden oluşturduk. Pınarlıkaya da masalımlı bir köy. Yerleşmiş film anlayışının dışında bir üslup denemeye uğraşacağım.

Nokta: Görüldüğü kadarıyla yabancılardan oluşmuş önemli bir teknik kadronuz var.

Z. Livaneli: Teknolojinin önemini göz önüne alıyoruz. Gerçeğin verilmesi biraz, hatta daha fazlasıyla teknoloji sorunudur. Filmi sesli çekeceğiz. Bu nedenle sesi kullanabilecek oyuncular konusunda özen gösterdik. Wim Wenders gibi önemli bir yönetmenle birlikte yapımcılığını üstlendiğimiz bu filmde büyük başarılara değil mesaja önem vermekteyiz.

Nokta: Filmin müziğini de siz mi hazırlayacaksınız?

Z. Livaneli: Filmin özgün müziği bana ait. Ancak Theodorakis'le birlikteyiz. Yani müzikte Livaneli - Theodorakis işbirliği var.

Filmin başrol oyuncuları Rutkay Aziz ve Serap Aksoy.

Hakkı Deveci / NOKTA

SİNEMA / BOGART'IN 30. ÖLÜM YILDÖNÜMÜ

Elveda Bogie...

Sinemanın ölümsüz gangsteri öleli 30 yıl oldu. Humphrey Bogart aşkları, evlilikleri, içkiciliği ve fırtınalı özel hayatıyla hâlâ ilgi topluyor...

Bundan 30 yıl önce, 17 Ocak günü Los Angeles, Beverly Hills'in Saint's Episcopal Kilisesi'nde Humphrey Bogart toprağa veriliyordu. Cenazeyi yöneten papaz, gömdüğü bu adamı yanlızca sözcüklerle anlatamayacak ve Alfred Tennyson'dan birkaç mısra okuyacaktı. Papazın seçtiği mısralar "Bardan Geçerken" adlı şiirdendi. Tabii bu seçim bir rastlantı değildi. Çünkü Hollywood'da hiçbir aktör Humphrey kadar barlarda yaşamayı sevmemişti.

Bar kuşu. Humphrey barlarda, lokallerde gerçekten "yaşardı." Ezberlemesi gereken rollere orada çalışır, kontratları imzalar, iptal eder, genç aktristlerle flört eder, boş zamanlarında da arkadaşlarıyla orada sohbet ederdi. Çevirdiği 75 filmden en güzel sahne, bir barda geçeniydi. "Büyük Uyku" da çok kısa bir bar sahnesi vardı. Biri ona "Brandy'nizi nasıl alırsınız?" diye gelip soruyordu. O da o değişik ifadesini takındıktan sonra "Bardağın içinde!" cevabını veriyordu.

Bir Amerikalı eleştirmen ölümünün 30. yılı anısına yazdığı yazıda. "Bir dâhi ile bir alkolikten oluşmuş şanslı bir cocktail" diye niteliyordu büyük aktörü. Bogart'ın uzun ömürlü bir ilah olması aslında o dönem Amerikan politikasıyla da uyuşuyordu. "Bogie" perdede her zaman en küçük bir kuşkuyu bile ortaya çıkarmamaya özen gösterirdi. Zaten yaşamı da tipik bir Amerikalıdan farksızdı. En iyi güvendiği şey ise sinemada kazandığı parlak "kariyerinin" onu tarihi bir kişi olarak yaşatacağıydı.

İyi aile çocuğu. Bogart, birçok meslektaşının tersine iyi bir aileden gelmeydi. New York West Side'da çok güzel bir evde büyümüştü. Babası doktor Belmont De Forest Bogart, bir operatördü, annesi Maude ise tanınmış bir ressamdı. Ve Bogie birçok Amerikalı gibi çok kötü bir öğrenciydi. Zar zor ortaokul diplomasını alabildi.

Genç ve uçarı Bogie'yi kurtaran

1 Bogart'ı bir tartışma anında öldürmeye kalkışan kadınlardan Mayo Mathot ile 1938'de üçüncü evliliğini yapmıştı unlü aktör.

2 Sinema tarihinin unutulmaz filmlerinden "Casablanca"da (1942) Michael Curtiz'in yönetiminde İngrid Bergman'la oynamıştı

3 "Malta Şahini" Dashiell Hammett'in romanından John Huston tarafından sinemaya uyarlanmıştı. "Malta Şahini"nin bir sahnesinde (soldan) Bogie, Peter Lorre, Mary Astor ve Sydney Greenstreet görülüyor

4 Bogart karısı Lauren Bacall'la 1947'de Hollywood'da Anti-Amerikan Faaliyetler Komitesi'ni protesto yürüyüşünde

ilk Dünya Savaşı oldu. Böylece okul kitaplarını bir tarafa atan Bogart, doğruca denizci olmayı yeğliyordu. O zamanlar 1899 doğumluların orduya girmesi için yeni izin çıkmıştı. Nedense birçok sinema tarihi kitabında Humphrey Bogart 1900 yılbaşı doğumlu olarak gösterilir. Belki de onu daha da romantik göstermek için bu yapılmaktadır. Ama eğer Bogie 1900 doğumlu olsaydı o zaman orduya yazılma şansı da olamazdı.

Denizcilik macerası Bogart için kısa sürmüştü. Çünkü Atlantik'te ağzına gelen serseri bir kurşunla yaralanmıştı. O olayın etkisinden, sağ gözünde hafif bir de tik kalıyordu. Ama her işte bir hayır vardır. Ve Bogie'de de bu yara ve tik, sinema dünyasında yarattığı tipe çok uygun düşecekti. Ordudan 1920'lerde ülkesine dönen Bogie, bir tiyatrocunun oğlu olan çocukluk arkadaşı William Brady'nin yardımıyla sahne hayatına atılıyordu. Artık kuliste makinistti Bogie. İyi para kazanmaya başlayınca da 26'sında hemen evleniyordu.

Dört Bayan Bogart'tan ilki. Bogie'nin ilk karısı Helen Menken de sinema oyuncusuydu. Ama şizofren, saldırgan ve çok sinirliydi. Evlilikleri ancak 11 ay sürüyordu. Kavgalı, şiddet dolu, 11 korkunç ay. Hatta bir defasında zavallı Humphrey karısı tarafından bıçaklanmıştı bile. 1928'de Helen'den boşandıktan sonra Mary Philips ile evleniyordu. Yeni yeni ünlenmekteydi artık. Tiyatro çalışmaları ona Fox ve Universal film şirketlerinin yolunu açacaktı. İşte bu dönemde Bogart'ın gangster kişiliği de şeklini alıyordu: Romantik, alaycı, sert, akıllı. Tabii bu düzeye yalnız başına gelmemişti Bogie. 1920-30'lu yılların, Hollywood'u büyük yapan beyinleri, artık onun için de çalışıyordu. Örneğin o dönemin Dashiell Hammett, Horace McCoy, Raymond Chandler gibi ünlü kara dizi yazarları Bogie'ye yazıyorlardı. "Büyük Uyku" gibi bir başyapıtının senaryosu da ünlü yazar William Faulkner tarafından hazırlanmıştı. Oscar kazandığı "Afrika Kraliçesi"nin senaryosu ise Truman Capote'a yazdırılmıştı. Bir yerlerde John Huston'un yazdığı gibi, Humphrey "kendini hiç ciddiye almıyordu, tek ciddiye aldığı şey ise işiydi."

Hollywood "rüya fabrikası"nın dünya perdelerine saldığı sinema kahramanlarının belki de en ünlüsü, Humphrey Bogart

"Sarhoş milletinden." Gerçek yaşamında son derece tutarsız olan

Bogart, setlere tam vaktinde gelen belki de ilk ve son "ilahtı." Oysa sabahlara kadar içer, bol bol lokal gezerdi. "Casablanca"yı çevirdiği sıralarda, çevresindekilere şöyle demişti: "Benim hangi milletten olduğumu mu soruyorsunuz? Sarhoşlardanım!"

Bazen bulunduğu yerden sıkıldığı oluyordu. Bu nedenle de senaristlerden bazı cümleleri daha iyi yazmalarını istiyordu. Örneğin bir sarışın ona yaklaşarak "Hiç de ilk baskıların koleksiyonunu yapan birinin havası yok sizde" dediğinde Bogart "ama sarışınları cam altında biriktiriyorum, bir dahaki sefere havadan gelirim!" cevabını yapıştırmıştı. Böylesi örneklerde senaristlere yardımcı oluyordu ve böylece karakterinin çizilmesi kolaylaşıyordu.

Yine John Huston'ın yönetiminde Bogart'la Katherine Hepburn'ü biraraya getiren "African Queen" (1951) de döneminin başarılı filmlerindendi.

Bogie stili. Aslında yakışıklı olduğu hiçbir zaman yazılmadı ama ağzındaki sigarası ve alaycı gülümsemesiyle özel bir kişiliği yansıtıyordu. Onun stili yanlızca moda olmakla da kalmadı. Edebiyat dünyasının satırlarına da girerek polisiye türünde yazılan romanlarda ana kişilik olarak kullanıldı. Ne var ki Bogie'nin gittikçe ünlenmesi ikinci evliliğine mal oldu. Mary Philips de Humphrey de gürültüsüz, patırtısız ayrılmayı yeğlediler. 1938'lerde Bogart hemen genç bir aktrise âşık oldu ve Mayo Mathot ile evlendi. Bu ilişki de oldukça şiddet doluydu. Üçüncü karısı Bogie'nin uzun zamanda elde ettiği her şeyi yok etmeye başlamıştı. Felaket bir çifttiler. Herkesin içinde münakaşa ediyorlar, birbirlerine el kaldırıyorlardı. Tuhaf bir ilişkiydi bu. İkisi de birbirinden nefret ediyor ve bunu her fırsatta birbirlerinin yüzüne vuruyorlardı. Yine de ilişkilerini bitiremeyen çift, sonunda Mayo'nun Bogart'ı öldürmeye kalkışmasıyla son buluyordu. Ve bu olayın yaşandığı gün Bogart, Lauren Bacall ile karşılaşıyordu.

Büyük aşk. Lauren bir süre modellik yapmıştı. Bir akşam, bir eğlence faslında Scarface'in dâhi yönetmeni Howard Hawks ile rastlaşmıştı. Hawks "Sana bir yazar arkadaşı tanıtayım, onun son romanındaki kişilerden birine çok uyuyorsun" deyip onu Ernest Hemingway'le tanıştırmıştı. Hemingway, Lauren'i görünce şaşırmış ve "Hawks eğer benim 'Malik Olmak ya da Olmamak'ı perdeye uyarlayacaksan başrolü bu kız yüklenecek" demişti. İşte Bogie Lauren'i bu fırsatla tanıyordu. Adam 46 yaşında, kız ise 20'sindeydi.

Deneme için seçilen ilk sahnede Lauren önce oturuyordu, Humphrey sigarasını şöminede yakıncaya kadar durduktan sonra ayağa kalkıyordu. Kızcağız paniğe kapılmıştı çünkü Bogart sigarayı yaktıktan sonra dönüp kızı öpüyordu. Oysa ömründe ikinci kez gördüğü bir adamın kendişini öpmesi genç kızı şoka sokmuştu. Elleri titriyor, gözlerinden yaşlar iniyordu. Halini belli etmemek için Bogart'a doğru başını kaldırıp, baktığında çok tuhaf bir olay oldu. Çevrede bulunan gazeteciler hemen Lauren'in o bakışını yakalayıp gazetelerine "The Look-Bakış" başlığını atıyorlardı. Oysa Bogart için çok farklıydı o bakış. İçine bir ateş düşürmüştü. Lauren'e ilk oyunculuğunda çok yardım etti. Ona her akşam telefon ediyordu. Bir keresinde: "Seni bıraktığımda, kalbim birazcık öldü" demişti.

Birkeresinde Bogart "Lauren'le flört ettiğim günler, hayatımın en güzel günleriydi" demişti.

4. ve son evlilik. 21 Mayıs 1945'te evlendiler. Lauren Bacall o günü şöyle anlatıyordu: "Bogie bana yaklaşıp ellerimi ellerine aldığında öyle bir titremeye başladım ki, elimde tuttuğum buketin çiçekleri döküldü. Herkes titreyişimi görüyordu, nikâh memuru konuşuyor, Bogie elime yüzüğü takıyor ve ben titriyordum. Sonunda beni yatıştırabildi. Kendi de inanılmaz biçimde ağlıyordu, derken memur Shetter bizi karı-koca ilan etti."

Bogie daha sonra Lauren Bacall'a dönerek "Hallo Baby" diye mırıldandı. Sonunda 4. ve son evliliğinde gerçek eşini bulmuştu. Lauren kocasını hiçbir zaman bırakmadı. Her yerde onunla beraberdi. Film oyunculuğu yaparken bile eşlik görevlerini unutmadı. Hatta Bogie, "McCarthy" ile çetin savaşlar verirken de onun yanındaydı. 1950'li yıllarda anti-Amerikan tutumdakileri tutuklayan McCarthy komitesi Hollywood'a da el atacaktı. Birçok kişi, komünist damgası vurularak içeri alındı. Tabii Bogart da gözaltındaydı. Ve birçok kez Washington'a, sorguya çağrılacaktı.

Mutluluk. Bogart Lauren'in yanında mutluluğa kavuştu. Gerçek, güvenilir dostlar edindi. Bunlar arasında Peter Lorre, Frank Sinatra, Spencer Tracy, Bing Crosby gibiler de yer alıyordu. Hayatının son 10 yılını çok düzenli ve ailesi ile beraber geçirdi. 1949'da Lauren Stephen'i doğurdu. "Baba Bogie" sevinçten çılgına dönmüştü. 1952'de Leslie dünyaya geldi. Artık Bogart, ailesinin üstüne titremekteydi.

1956'da gırtlak kanserine yakalandı. Ameliyat olması gerekiyordu, oldukça ağrısı vardı. 12 Ocak 1957'de Lauren'e "Ciao Baby" dedikten birkaç saat sonra da öldü. Ama hiç unutulmadı. Bu 30 yıl içinde milyonlarca insan onu beyaz perdede defalarca izledi ve hatırladı. Çoğu izleyici Bogie'yi "Casablanca"nın son sahnesindeki gibi hatırlıyor bugün. Sisler arasında, havaalanında, üzerinde ünlü trençkotu, Ingrid Bergman'a "Elveda, benim gittiğim yerde sen beni izleyemezsin" diyor ve efsanaye dönüşüyordu●

PORTRE / NURİ DEMİRAĞ

Mohikanların birincisi...

Sanayi yatırımları, hayır işleri, para babaları derken, aklımıza pek ihmal edilmiş, unutulmuş bir eski sanayici, Nuri Demirağ geldi...

Yahu bizim şişman Ömer'in dedesi meğer ne müthiş adammış!..

(Yıl 1965 mi ne... Rahmetli Turgut Bey'in "renkli Yeşilçam kordelaları" ilgi topluyor. Rüçhan Hanım ikinci çıkışını yapmaya hazırlanıyor, cazdan popa. Melike küçücük kız. Daha ortalıkta Solveig Samzelius, Afet Hanım yoklar... Ömer, teneffüste, iki cigara arası, övünerek anlatıyor: "Dedem ünlü sanayici Nuri Demirağ'dır arkadaş...")

Nice nice sonra, Turgut Demirağ'ın ölümünün hemen ardından Sivas'ın Divriği kazası eşrafıyla yemekteyiz. Nuri Demirağ yurdu demir ağlarla örmemiş olsa, soyadları Mühürdaroğlu diye anılacak. Demirağ'ın oğlu Galip, kızı Gülbahar Erdinç babalarını anlatıyorlar. Konuştukça, Vehbi Bey'in bakkal hesabına daldığı, Sakıp Bey'in çeltik tarlasının kıyısında uzun eşek oynadığı yıllar canlanıyor. Ve bir "Industriekapitan"... Cumhuriyet'in ilk büyük müteşebbisi, büyük patronu Nuri Demirağ, iri gövdesi, güleç yüzüyle usulcacık yanımıza sokulup oturuyor...

Gülbahar Erdinç'in arşivinden

Nuri Demirağ (1886-1957)... Yetmiş bir yıllık ömüre sığan akıl almaz başarılar ve başarısızlıklar!

Nereden nereye. Konuştukça, kafamızdaki hacıağa göbekleri, "harp muhtekirleri", askere buğday yerine beygir fışkısı yediren ordu müteahhitleri, Cahide'ye uzaktan burunları sızlayıp soluğu Mahmure Şenses ya da Zehra Bilir'in kapısında alanlar, Cemal Nadir'in çizdiği İsmet Paşa beslemesi "foter" şapkalı karaborsacılar bir bir karanlık köşelerine kaçışıyorlar...

Nuri Bey, 1886'da Divriği'de doğmuş. Vaktiyle buralarda saltanat kurup Osmanlı'ya uzun süre direnen Megücükoğlu'nun yakınlarından Mühürdarzade'lerden geliyor. Divriği neresi? Selçuklu'dan kalma Ulu Cami dimdik ayakta. Mühürdarzade'ler taa 1071'den bu yana köklü Anadolu Türk soyluları.

Babası Ömer Bey sorgu yargıcı. Nuri üç yaşındayken ölmüş. Kalmış Nuri ile küçük kardeşi Abdurrahman Naci, halim selim Ayşe Hanım'ın başına. Nuri bir yandan sıbyan mektebine, Rüşdiye'ye, İdadi'ye gidecek, bir yandan ailesine bakacak. O sıra edindiği azla yetinme, şımarmama, alçakgönüllü ve mazbut yaşama alışkanlığını, öleceği 1957 yılına kadar da bir daha bırakmamış.

"Nu. D. Gök Okulu" tayyareleri, Türk gençliğinin hizmetinde... Yıl 1943.

1906'da Ziraat Bankası Kangal Şubesi'nde memurlukla başlayan çalışma serüveni onu 1911'de parlak bir maliyeci olarak Payitaht'a, İstanbul'a götürüyor...

Bir milli burjuvanın doğuşu. Mütarekede, yıkılmış bir devletin gariban bir memuru olarak Tatavla sokaklarında uğradığı hakaretler, Nuri Bey'i isyana sürükleyecektir. İstifayı basar. Cepte 56 altın, ya da 252 kâğıt lira sermayeyle, Sabuncu Han yanında küçük bir dükkânda cıgara kâğıdı üretip satarak ticarete atılır: "Türk Zaferi" marka kâğıtları 1920 yılında müttefik işgal polisinin ve azınlıkların gözü önünde, burnu dibinde üretmek cesaret işidir!

İstanbul ve Anadolu yerli malı kâğıdı kapışır. Kızı Gülbahar Erdinç, "Galiba Anadolu'ya silah da kaçırmıştı, Atatürk'le yakınlığı oradan başlar" diyor. Türk zaferi cıgara kâğıtlarında değil de Afyon ovasında gerçekleştiği sıralar, serveti tam 84 bin liraya yükselir. O zaman büyük paradır bu... Levanten Osmanlı burjuvası yavaş yavaş memleketten çekildikçe, Nuri Bey'in serveti de "nemalanacaktır" (Orhan Pamuk, kulakların çınlasın)... Türk unsuru ticarete atılmaktadır. Sanayie de geçecektir elbet.

Nuri Bey içki, tütün kullanmaz. Yanında kullanılmasından da hoşlanmaz. Kumardan, eğlenceden nefret eder. Tembellikten hazzetmez. Rüşvetten iğrenir. Çalışmaktan başka ilke tanımaz. Sabahın köründe kalkar, çevresini de çalıştırır. Nevi şahsına münhasır bir adamdır velhasıl. Galip Demirağ ile Gülbahar Erdinç sözbirliği ediyorlar: "Babamız evde ve işte çok otoriterdi. Tıpkı o uzaktan uzağa işittiğimiz Amerikan zenginleri gibi bize birtakım işler yaptırıp ona göre harçlık verirdi... Tarihe, divan edebiyatına, felsefeye düşkündü. Fuzuli'yi ezbere bilirdi. Kuzguncuk sırtlarında 'Kanarya Köşk' diye isim takılan sarı köşkümüze Yahya Kemal, Rıza Tevfik, Neyzen Tevfik gelir, yemekler yenir, saatlerce sohbet edilirdi... Neyzen'e maaş bağlamıştı. 'Biliyorum, bununla gidip gene zıkkımlanacak ama...' diyordu."

Muhsin Ertuğrul arkadaşıydı. Damadı Şaban Şükrü Erdinç, Demirağ'ın yaptırdığı Divriği Ortaokulu'na uçakla gelişini, okulun tiyatro salonunun açılışı için Muhsin Ertuğrul'un ziyaretini hatırlıyor.

Kâşif Demirağ'ın arşivinden

Neyzen Tevfik, feylesof Rıza Tevfik ve Nuri Demirağ. Şair ve ediplerle sohbet akşamları.

Ey yükselen yeni zenginler, istikbal sizler misiniz? Nuri Bey kâğıtçılığı bırakıp kantariye işlerine, ithalat ve ihracata girişmiştir. Tütün gümrüğünde, limon iskelesinde yavaş yavaş doğan Tahtakale-Sultanhamam tüccarının işleri, kapitülasyonlar kalkıp Cumhuriyet rejimi Kara Kemal'in "milli iktisat prensiplerini" devralınca tıkırına girmiştir. Nuri Bey, Fransız Régie Générale'den alınıp Türk müteahhitlerine verilecek Samsun-Sivas demiryolunun ihalesini yüzde 1,6 gibi bir kâr marjıyla alarak ilk dev adımını atar... Kızı Erdinç, "Halk çalışmaya yatkın değildi. İstanbul'dan incik boncuk getirtip onları heveslendirdi. Sivas-Erzurum demiryolunda 50 bin işçi istihdam etti" diyor. Sivas'ın geri köylüsünü sanayi işçisine dönüştürebilmek kolay değildir.

Tayyare fabrikatörü. 1936'da havacılığa sarar. Bu, tam anlamıyla bir tutku, bir saplantıdır. "Göklerine hakim olamayan milletler, yerlerde sürünmeye mahkûmdur" gibi vecizeler icat edip bunları duvarlara asmaktadır. Beşiktaş'ta, Hayrettin İskelesi'nde bir fabrika, Yeşilköy'de bir havaalanı ve hangar kurar. Asıl büyük projesi, fabrikayı ve pilot yetiştirdiği Gök Okulu'nu memleketi Divriği'de açmaktır.

"Türk Zaferi" cıgara kâğıdı. Milli burjuva işbaşında. Yıl 1920.

Hitler'in özel izniyle Almanya'dan dört mühendis getirtilir. Fabrikada beş yüz işçi çalışır. Divriği'nin demir, alüminyum cevherinden uçak, Bursa'nın ipeğinden paraşüt yapmak gibi egzantrik sayılan girişimler başarıyla sonuçlanacak; Yeşilköy alanı, başta Milli Şef'in mahdumları Ömer ve Erdal İnönü adlı delikanlılar olmak üzere yüzlerce gencin tutkuyla gelip uçtuğu bir spor sahasına dönüşecektir... Motorlar şimdilik Çekoslovakya'dan alınmaktadır ama, ileride motoru da kendisi yapmak niyetindedir Demirağ.

Kuzu Partisi. Adam ülkede uçak sanayiini kurmuş, geliştirme yolundadır. Bisiklet bile yapılamayan, bisikleti bırakın toplu iğne üretilemeyen bir Türkiye'de başardığı büyük iştir. Ancak, geleneksel adam yeme mekanizmalarımız o yıllarda sapasağlam, tıkır tıkır işler durumdadır. İlk suyu, Türk Hava Kurumu koyuverir.

Kıyamet, "943 senesi ilkteşrin ayının sekizinci günü" kopar. THK, sipariş etmiş olduğu uçakları geri göndermiş, Demirağ kurumu mahkemeye vermiştir. Gülbahar Erdinç, "İnönü, 'Şahısların fazla kuvvetlenmesi devletin başına gaile olur' fikrindeydi. Etrafı, uçak sanayiinin gelişmesini engelledi" diyor. Galip Demirağ da ekliyor: "İsim vermek istemem. Fakat rüşvet istediler! Rahmetli babam rüşvetin başdüşmanıydı."

Demirağ dindar, ama yobaz olmayan bir adamdır. Atatürk'e yakınlıkduyar. Kendini "onun sanayi eri" olarak görür. Bürokrasiden nefret ettiği için de, son Osmanlı bürokratı İnönü'yle yıldızı bir tür-

Gülbahar Erdinç'in arşivinden

Kanarya Köşk'te kızı Gülbahar ile...

lü barışmamıştır. 1937'deki o büyük kopuşta, Demirağ da Atatürk'ün yeni gözdesi Celal Bayar'ın tarafını tutacak, sonrasının Milli Şef'i bunu herhalde hiç unutmayacaktır. Osmanlı kapıkulu geleneği, bir kez daha merkez otoritesi dışında gelişen varlık ve güç noktalarını ezmeye yönelmiştir.

Muazzam servetini eski devirlerde olduğu gibi iç hazineye katıp boynuna da yağlı kement takacak günler geride kalmıştır ama, Demirağ'ın ta derinlerinde bir tel de kopuverip gitmiştir işte. Mahkemeyi kaybeder. Uçak sanayii geçmişe karışacak, yıllar sonra Gülbahar Hanım babasından kalan tayyareleri hurda fiyatına satmak zorunda kalacaktır.

Yıllar hangi yıllar? Gayrımüslim tüccarın varlık vergisinden inim inim inleyip Aşkale'ye taş kırmaya gittiği, CHP'nin kendini her an bulaşması beklenen faşizme uydurmaya hazırlandığı yıllar. Savaşın ardından, Recep Peker'in bütün çabalarına rağmen İsmet Paşa galip müttefiklerin zagonuna uyup demokrasiye geçmeye karar verince Nuri Demirağ boş mu duracaktır? İşte, dörtlü takrir sahibi Egeli toprak ağalarından da önce davranıp, 1945 Temmuz'unda, savaşın dumanı daha tüterken kurulan ilk muhalefet partisi: Milli Kalkınma Partisi. Kurucuları, Nuri Demirağ, Hüseyin Avni Ulaş ve Cevat Rıfat Atılhan...

Ebedi Şef, Milli Şef, Çırak Şef. Cevat Rıfat gibi müseccel bir mürtecinin kurucular arasında bulunması, daha sonra kapışıp onu partiden kovacak olmasına rağmen, kuşkular yaratagelecektir. Kanarya Köşk'te milleti toplayıp çektiği kuzu ziyafetleri, partiye "Kuzu Partisi" adının takılmasına neden olur. CHP çevreleri ve basın Demirağ'ın siyasi girişimini alay konusu ederler. "Keban'a muhakkak bir baraj yapılmalıdır" dediği zaman alay konusu ettikleri gibi! Parti, sağlığı çok kuşkulu ve de olaylı o 1946 seçimlerinde ve daha sonra da hiçbir varlık gösteremez. 1958'de, Demirağ'ın ölümünden bir yıl sonra dağılır gider. Hüseyin Avni Ulaş DP listesinden aday olmuş, Demirağ'ın kendisi de 1954 seçimlerinde gene DP listesinden bağımsız milletvekili seçilmiştir. Oğlu Galip, "Dobra dobra, sivri bir adamdı. Partici olamazdı. Parti işlerine kendi görüşlerini, tepkilerini duyurabilmek için girdi. Bir de matbaa kurup gazete çıkarmayı düşünüyordu. Siyasi görüş olarak DP'ye daha yakındı elbette. Refik Koraltan da hısmımızdır" diyor.

Demirağ devlet büyüklerine isim takmaya bayılıyordu. Koraltan'a "davul hazretleri", Hasan Polatkan'a "tarancık", Celal Bayar'a da, Ebedi Şef Atatürk ve Milli Şef İnönü'den sonra "çırak şef" der, ses uyumuyla Kruşçov'a da nazire yapardı.

Çevresine çöreklenen birçok uyanık parasını yiyorlardı. Son zamanlarında üzüntüden şeker hastalığına yakalanmış, dünyaya küsmüştü. "Garbın uşağı olacağımıza şarkın efendisi olalım" gibi düşünceleri 1980'lerde çok başka kadrolar tarafından uygulamaya konacak, Boğaziçi sırtlarında kurmayı düşlediği Şark Federasyonu, tarım ve sanayi köyleri projeleri, soyuttan somuta geçirdiği "Türk" tutkusu yıllar sonra bazı ihtiyarların yorgun hafızalarında bazı çağrışımlar yaratacaktı... Nüfusun çoğalmasını hırsla istiyor, çok çocuklu ailelere para yardımı yapıyordu. Ahırkapı-Salacak arasına kurmayı düşündüğü, Bethlehem Steel'e projesini yaptırdığı ancak kimsenin yüz vermediği, demiryolu da içeren Boğaz Köprüsü'nü, gerçek köprü yapılırken, ikincisine geçilirken de hatırlayan çıkmayacaktı oysa.

İsviçre'ye para kaçırmamış, milyonları gazino şarkıcılarıyla yememiş, durmadan didinip yatırımlar yapmıştı. Anısı, kalabalık ailesinin özleminde, Son Posta, Son Telgraf, Vatan, Vakit, Tasvir-i Efkâr gazetelerinin soluk koleksiyonlarında yaşıyor...

Erik Moberg-Hansen/NOKTA

Ve kırk yıl sonra. Damadı Doç. Dr. Şaban Şükrü Erdinç, Gülbahar Erdinç ve yeni bir "tayyareci", küçük torun Mehmet...

Büyük oğlu Galip Demirağ, Gök Okulu'nun ilk bröveli pilotu.

Engin ARDIÇ

BASKETBOL / HALİLOVİÇ İLE SÖYLEŞİ

Nema problema!

Efes Pilsen'in çalıştırıcısı Rusmi Haliloviç, Avrupa'da başarı kazanan takımını ve Türk basketbolu hakkındaki düşüncelerini **Nokta**'ya açıkladı.

Rusmi, Haliloviç, Efes Pilsen basket takımının çalıştırıcısı. Hem Yugoslavya, hem de Avrupa basketbol dünyasında çok iyi tanınan bir isim. 38 yaşındaki Haliloviç, matematik öğrenimi gördükten sonra ailesinin muhalefetine rağmen Spor Akademisi'ne devam ederek basketbol antrenörü olmayı seçmiş. Nedeni, kendisinin de basket oynadığı sıralar antrenörlerin yetersizliğini görmüş ve bundan çok çekmiş olması... Haliloviç, Bosna ve Dubrovnik takımlarında çok uzun boylu ve çok genç oyuncuları sahaya sürerek büyük başarı elde etmiş ve Yugoslav federasyonunun merkez çalıştırıcı kadrosuna alınmış. Yıldız ve milli takım kadrolarını uzun süre yönetmiş. Radovanoviç, Ziziç, Vilfan, Petroviç gibi ünlü isimlerin ortaya çıkmasında çok emeği geçen Haliloviç, Yugoslav A milli takımına son anda kendi yerine eski kaptanlardan Cosiç'in atanması üzerine küsmüş ve terki diyâr etmiş... Türkiye'de bulunduğu ilk yıl Bursa'nın Oyak Renault takımını çalıştırıp birinci lige terfi ettiren, şimdi Galatasaray'da oynayan Erol ve Nasaş'ta oynayan Kerim gibi genç oyunculara da şans veren Haliloviç, evvelce "asi" olarak damgalanmış Altan ve Can gibi oyunculardan da verim almayı başarmış.

Sezon başında Oyak Renault'nun kapanması üzerine Efes Pilsen'e geçen antrenör, genç oyunculara ve onlara taktik yerine temel eğitim vermesiyle ünlü. Haliloviç, 2.10 boyunda isimsiz bir genci eğitmek için "cebinden para bile verebileceğini" söylüyor...

Nokta: Avrupa Kupa Galipleri'nde, bir Türk takımının şimdiye kadar elde edememiş olduğu bir sonuç olan grup üçüncülüğünü ve Avrupa altıncılığını elde ettiniz... Şanslı kura, eksik rakip gibi faktörler de rol oynasa, Scavoloni ve Maes Pils gibi takımları kendi sahamızda farklı yenmemiz kıvanç yarattı. Ama Efes Pilsen Türkiye liglerinde doğrusu "nal topluyor"... Bunu nasıl açıklarsınız?

Haliloviç: Evet, Avrupa'da ilk altıdayız ama, Türkiye'de değiliz. Bunun birden çok nedeni var. Efes, Türkiye'deki her maçını deplasman gibi oynuyor, çünkü seyircisi yok. Avrupa maçlarında ise Amigo Birol ve bütün halkın desteği söz konusu... Oyuncularım Avrupa'da iyi sonuç almamışlardı, ama Türkiye'de çok iyi dereceler almışlar, yani Türkiye'de başarıya aç değiller... Bütün takımlardaki Türk oyuncular komple oyuncu değiller, eksikleri var. Türk çalıştırıcılar bu eksikleri iyi bildikleri için biraz taktikle rakibin nasıl yenileceğini kestirebiliyorlar. Ama biz Avrupa takımları için tamamen bir kapalı kutu idik. Ayrıca Türk çalıştırıcıları, basketbol antrenörlüğü garantisi olmayan bir meslek olduğu için, taktik ağırlıklı çalıştırıcı oluyorlar. Ben ise taktikten önce oyuncu yetiştirmeyi göz önüne alan bir çalıştırıcıyım. Benim katkım uzun dönemde ortaya çıkacaktır. Şunu da eklemek gerekir ki, Avrupa kupaları, lig, milli takım, Amerika seyahati, Finlandiya gezisi gibi faktörler ve üç günde bir maç yaptığımız gerçeği göz önüne alınırsa, ülke içinde bundan daha iyi sonuç almayı beklemek hayalcilik olurdu doğrusu...

Erik Molberg-Hansen/NOKTA

Efes Pilsen, Avrupa'da ilk altıya giriyor, Türkiye'de nal topluyor. Halliloviç'e göre taraftarlara da sabretmek düşüyor.

Nokta: Play-off'ta daha iyi bir sonuç almayı umuyor musunuz?

Haliloviç: Avrupa macerası ba-

şarıyla bittiğine göre, Türkiye'de daha iddialı olacağımızı söyleyebilirim. Bu yılın ayrı bir özelliği de var. Ligde her takım herhangi bir gün herhangi bir takımı yenebildiğine göre, sadece play-off'a girmek önemli, hangi pozisyonda girdiğiniz değil... Ligde ortalarda olmamız hiç de fena bir sonuç sayılmaz. Örneğin Scavoloni İtalya liginde sekizinci durumda. Geçen yılın Yugoslavya şampiyonu Zadar, şampiyon kulüplerde oynuyor, ama Yugoslav liginde o da sadece sekizinci. Kimse bu temponun altından kalkamaz. Oyuncular için de, bir Scavoloni galibiyetinden sonra Beşiktaş'a motive olmak çok zor. Bir galibiyet, bir mağlubiyet, sıcak su üstüne soğuk su etkisi yapıyor! Ayrıca, Türkiye'deki play-off sisteminde, lig birincisi olmanın hiçbir avantajı yok. Nasıl olsa üçüncü maç farklı kazananın sahasında. Kupanın organizasyonu da saçma. Cumhurbaşkanlığı Kupası gibi şerefli bir kupa için bütün takımların çekişmelerine izin verilmeliydi... Takım benim elime geçeli beş ay oldu. Katkım ancak sene sonunda, hatta ikinci yıl ortaya çıkmaya başlar... Ben öğretmenim, sihirbaz değil!

Nokta: Türk basketinin Avrupa'daki gerçek yeri nedir sizce?

Haliloviç: Haa, bakın, bu konuda kesin görüşlerim var! Avrupa basketbolunu dört kategoride toplayalım: Birincisi, Rusya, İtalya, İspanya, Yugoslavya gibi süper ekipler... Buraya girme şansınız hiç yok! Nedeni ekonomik, yönetimle ilgili konulardır. İkinci kategoride Yunanistan, Fransa, Çekoslovakya ve İsrail gibi atılım başlatmış, altyapı kurmuş ülkeler var. Oyuncuları yurt dışında olmadığı zaman Almanya da burada. Sizin idealiniz bu gruba girmek olmalı. Ama orada değilsiniz. Hatta Hollanda, Belçika, Bulgaristan gibi ülkelerden oluşan üçüncü grupta bile değilsiniz! Son kategori olan İngiltere, İzlanda, Romanya, Avusturya grubundasınız bugün... İyi çalışırsa, Türkiye ikinci gruba girer.

Nokta: Peki, ne yapmalı?

Haliloviç: Türkiye'de basketbola ilgi fazla, ve hammadde, malzeme gibi faktörler sizi ikinci gruba götürebilecek nitelikte. Dört yıllık bir plan yapar; yıldız, genç ve A milli çalıştırıcılarını kulüp düzeyinde para alan profesyoneller haline getirirseniz, yabancı sayısını sınırlarsanız, gençlere fırsat verirseniz; sezon ortasında yabancı oyuncu değişikliğine izin vererek onların kış uykusuna yatmasını önlerseniz, taktik yerine temel eğitim veren çalıştırıcılara uzun süreli yatırım yaparsanız, basketin bir televizyon sporu olduğunun bilincine varırsanız, çok daha yukarılara çıkarsınız... Ama bunlar bir günde olmaz. Uzun zamana yayılması, sabır gerek. Basket Türkiye'de gösterilen ilgi ve akan para, İtalya, İspanya ve Fransa dışındaki ülkelerin hepsinde yüksek.

Televizyonun ikinci kanalının neden bir spor ve müzik kanalı olmadığını hiç anlayamıyorum. Basınınız da, hele yurt dışındaki olayları, daha çok ilgiyle vermeli. Hakemleri de biraz eğiteceksiniz tabii...

Nokta: Efes sezon sonunda nerede olur?

Haliloviç: Başarılı olacak. Başarımın esas ölçüsü Cenk, Orhan, Atalay, Volkan gibi gençlere, hatta Hakan, Lütfü, Emir, Ömer, Taner, Tolga gibi tecrübelilere neler kazandırdığımla ölçülmeli... Bakın Eczacıbaşı gençlere biraz fırsat verince neler oldu? Gerçek başarı budur. Bunu yapınca şampiyonluklar otomatikman gelir. Sabredin, göreceksiniz ●

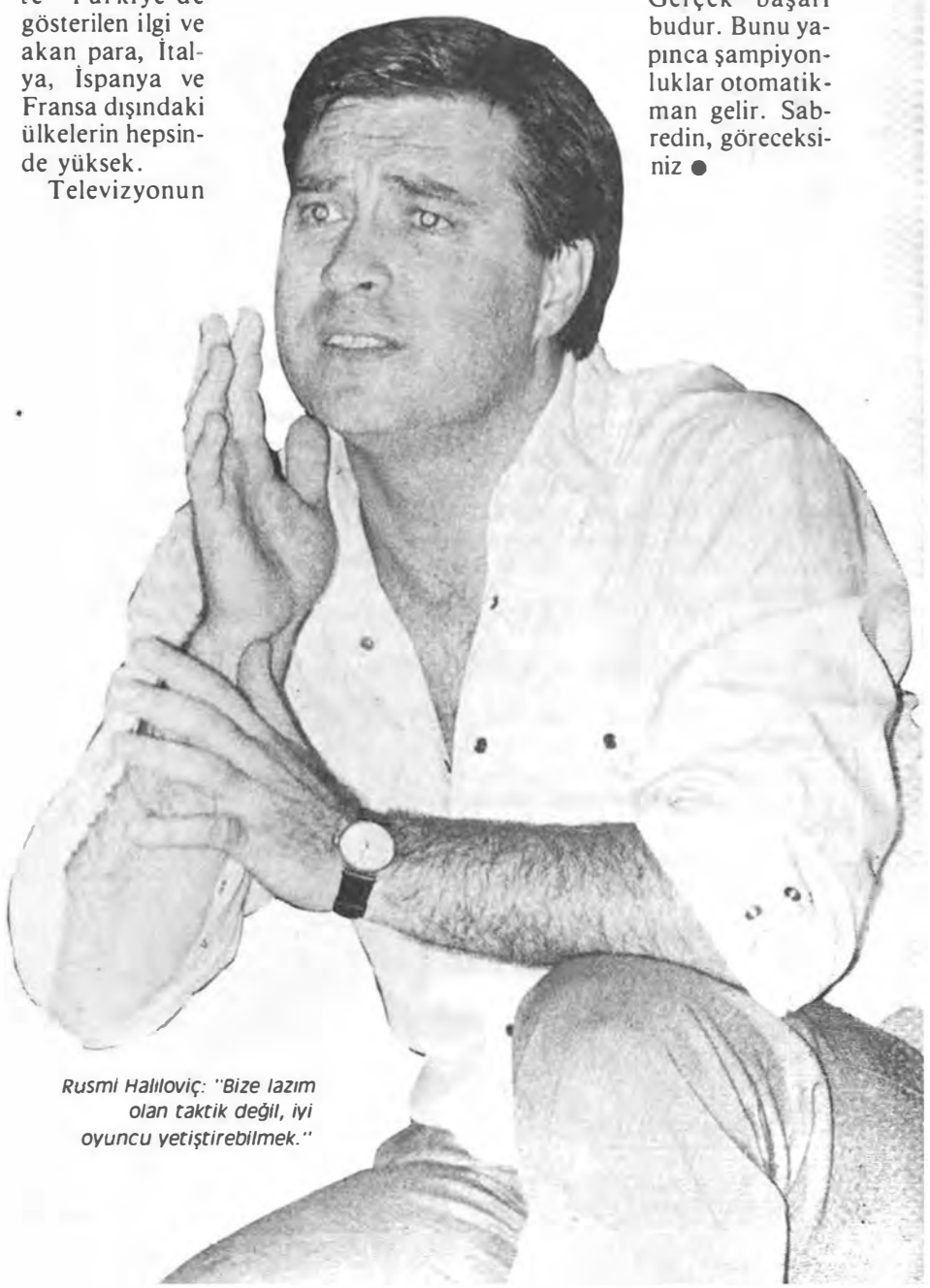

Rusmi Halıloviç: "Bize lazım olan taktik değil, iyi oyuncu yetiştirebilmek."

Doktor sorunu

Kolumda müthiş bir ağrı başladı. Hemen en yakın hastaneye başvurdum. Romatizma olmuşsun dediler. Verdikleri ilaçları kullandım ama hiç bir fayda görmedim. Bunun üzerine başka bir doktora gittim. Bu kez boyun omurlarımda bir zedelenme olduğu söylendi. İki ayrı teşhis olunca üçüncü bir doktoru denedim onun teşhisi ise nevraljiydi. Üç ayrı doktordan üç ayrı teşhis alınca ne napacağımı şaşırdım. Sonunda bir dördüncüyü aramaya karar verdim. Ama bu arada bütçemde delik açıldı acılarım da dinmedi. Derginizdeki yazıyı okuduktan sonra da doktorlara olan güvenim epeyce sarsıldı.

Deniz Güder-İSTANBUL

Doktor hataları ve YÖK

Stajyer tıp öğrencisiyim. Doktor yanlışlarıyla ilgili incelemenizi okudum. Bence de, bilinenden çok daha fazla hata yapılıp insanların sağlığıyla oynanıyor. Ancak sorunu YÖK kafasıyla birlikte ele alsak daha iyi olur. Yolu olmayan kente tıp fakültesi açılırsa,200 kişi alabilecek fakülteye 400 kişi alınırsa, olayın gelecekte varacağı boyutlar karanlık olsa gerek.

Muzaffer Çelik-İSTANBUL

Kimsenin el atmadığı bir konu olan denetlenemeyen tıbbi hatalar konusunu işlemeniz gerçekten çok olumlu.

Türkiye'de her ailenin şu veya bu şekilde sağlık meselesindeki kaderden payını aldığına inanıyorum. Ve üstelik bu kader genelde çok acı sonuçları oluşturan bir kader oluyor. Bundan ötürü denetlenemeyen doktor hataları yazınızda her aile kendi yaşamından bir parça bulmuş oldu.

Araştırıcı gözle hazırladığınız bu tür çalışmaların devamını diliyorum.

Nermin Özkan

Radyasyonlu çay

"Koskoca bir kandırmaca" başlıklı haberinizde, hükümetin radyasyon olayında ne kadar ciddiyetsiz davrandığını bir kez daha gördük. Ancak hâlâ anlayamadığım bir şey var. Hükümet bu haberlere rağmen nasıl hâlâ ciddi bir açıklama yapmaz. Bu insan unsuruna hiç saygı gösterilmediğinin bir kanıtı. Derginizde 35 bin ton radyasyonlu çayı bir güzel tükettiğimizi öğrendikten sonra artık Cahit Aral'ın ya da Ahmet Yüksel Özemre'nin "radyasyon yok" laflarını dinlemek istemiyoruz.

Kemal Yıldız - BOLU

Tina ve güzellik

Milyonların dinlediği Tina Turner'in bunca şöhrete karşın hâlâ mütevazı kalabildiğini okuduğumuz yazınız çok etkiliydi. Bizdeki sanatçılarla taban tabana zıt bir kişilik sergileyen Turner bu yazı ile şöhreti boşuna hak etmediğini de sergilemiş oluyor. "Güzel kim, ben kim" diyen Tina Turner bir parça bizim yerli sanatçılarımıza örnek olsa keşke!

Özel hayatına hiç bir abartı katmadan bütün yalınlığı ile sergileyecek kadar kendine güvenli olan Turner'e hayranlığımız biraz daha arttı.

Hakan Şenpolat

Tina Turner

Yasak yasaktır!

Ben Kayseri Kapalı Cezaevi'nde 142.maddeden hükümlü olarak yatmaktayım. Kimse kendisine yapılmasını istemediği şeyin başkasına yapılmasını istememeli. Grev ve sendikal haklarımız elimizden alındığı zaman kendimizi nasıl yalnız ve ezik hissediyorsak, bu alışkanlığa sahip insanlar da türbanları başlarından alındığı zaman kendilerini ezik ve yalnız hissedeceklerdir.Eğer laiklik şekilcilikle özdeşleştirilecekse, bırakın türbanı toplumun birçok kesiminde çarşaflı insanlar var. Demek ki laikliği başından beri toplumun tüm kesimlerine yaygınlaştıramamışız.

Orhan Ümit Demirezen-KAYSERİ

Okuyucu Mektupları için adres

Nokta Dergisi Okur Mektupları Gelişim Yayınları

Levent / İSTANBUL

ABONE KOŞULLARI

Yurt içi
6 aylık: 11.000 TL.
1 yıllık 21.500 TL.
Abone bedellerinin 128 139 no'lu Nokta Süreli Yayınlar A.Ş. posta çeki hesabına yatırılmasını rica ederiz.

Yurt dışı
(Yıllık-uçak postasıyla)
Avrupa ve Ortadoğu: 65 ABD Doları
ABD ve Uzakdoğu: 108 ABD Doları
Abone bedellerinin Yapı ve Kredi Bankası Nişantaşı Şubesi 615 1476 no'lu hesaba transferini rica ederiz

Eksik sayılar için adres:
Klodfarer Caddesi No 25, Cağaloğlu-İstanbul Tel: 527 74 64

Kıbrıs fiyatı: 750 TL.
Almanya fiyatı: DM. 4 00

BULMACA

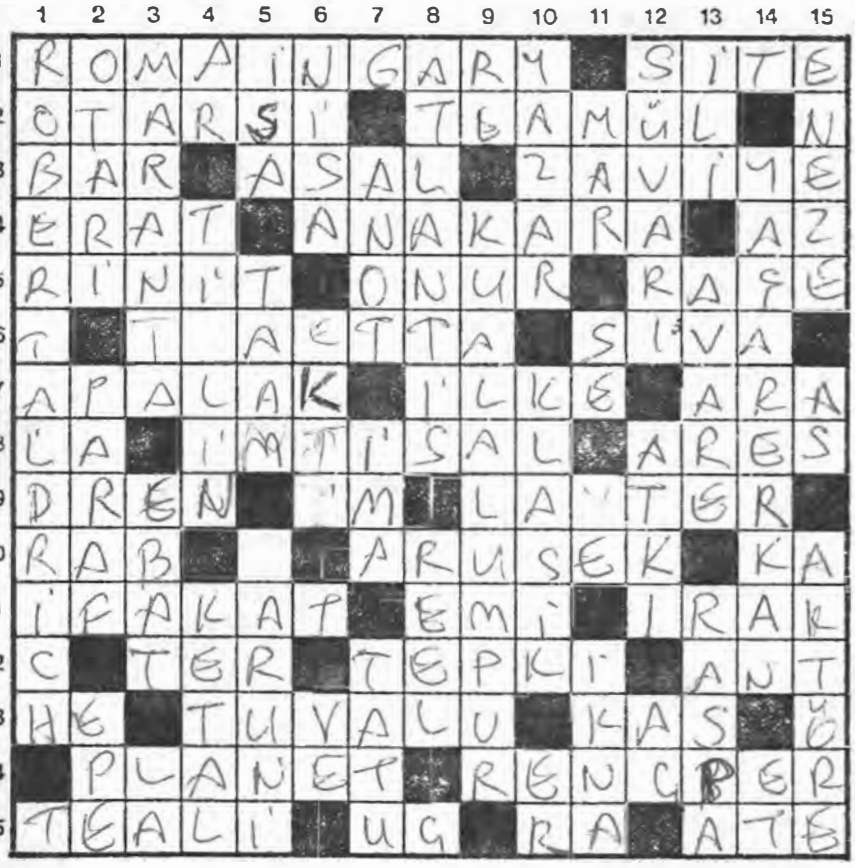

SOLDAN SAĞA: 1- Dilimize de çevrilen **Onca Yoksulluk Varken, Polonya'da Bir Kuş Var, Şafakta Verilmiş Sözüm Vardı** gibi romanlarıyla tanınan ve birçok yapıtında **Emile Ajar** takma adını kullanan, 1980 yılında intihar etmiş ünlü Fransız yazarı - İlkçağ'da kendi yasalarıyla yönetilen bir ya da birkaç kentten oluşan devlet. 2- Ekonomik alanda kendi kendine yeterli olmaya yönelen bir ülkenin rejimi - Bir yerde öteden beri olagelen davranış. 3- Hava basıncı birimi - Başlıca, temel niteliğinde olan - Küçük tekke. 4- Erden çavuşa kadar olan askerlere verilen ad - Kıta - Kâfi gelmeyen. 5- Burun iltihabı - Haysiyet - Ürperme, ürperiş. 6- 1727-1779 yılları arasında yaşamış, Italyan operası ile Fransız operasını kaynaştırarak operaya yeni bir ruh ve biçim getirmiş, bu yolda yazdığı kırk operasının yanı sıra şarkılar, kantatlar ve orkestra parçaları da bestelemiş ünlü İtalyan bestecisi - Brahmanizm'in üç büyük tanrısından biri. 7- İri ve tombul kucak çocuğu - Prensip - Fasıla. 8- Bir nota - Bir örneğe göre davranma, benzemeye çalışma - Yunan mitolojisinde savaş tanrısı. 9- Yaradaki irini boşaltmaya yarar bükülgen tüp - İşaret - Kömür ya da su taşıyan vagon ya da salapurya. 10- Tanrı - Eskiden bezekçilikte kullanılan yeşil ve pembe dalgalı bir sedef - Akım şiddeti birimi kiloamperin simgesi. 11- Hastalıktan kurtulma, iyileşme - Bir tembih sözü - Asya'da bir ülke. 12- Deriden sızan sıvı - Reaksiyon - Yemin. 13- Helyum elementinin simgesi - Pasifik Okyanusu'nda bir ülke - Adale. 14- Gezegen - Tarla, bahçe, yapı ve toprak işlerinde ağır işleri gören gündelikçi. 15- Yükselme, yücelme - Sınır boyu - Eski Mısır'da güneş tanrısı - Dinsel inançları olmayan.

YUKARIDAN AŞAĞIYA: 1- 1918-1983 yılları arasında yaşamış, insanlığın durumunu eleştirel ve umutsuz bir gözle irdeleyen **Asi Cengâver, 12 Kahraman Haydut, Başkanın Adamları, Buldozer** gibi filmleriyle tanınmış Amerikalı sinema yönetmeni. 2- **Denizayısı** da denilen bir fok türü - Kısa imza - Eskrimde bir karşılaşma türü. 3- Kökündeki yumrulardan ararot elde edilen kamış çeşidi - Boyutlar - Lantan elementinin simgesi. 4- Utanma - Türlü kalınlıklarda mürekkeple çizgi çizmeye yarayan gereç - Çirişli bir çeşit parlak bez. 5- Bir peygamber - Yemek - Lübnan ve Suriye'de yaşayan Katolik Süryani topluluğu. 6- Kuran'da bir sure - Anası ölüp bir başka koyuna alıştırılan ya da elle beslenen koyun - Bir bağlaç. 7- Artıuç - Üstü kapalı olarak anlatma - Eskiden Karagöz oynatılan kahvelere verilen ad. 8- Eflatun'un **Kritias** adlı yapıtında sözü edilmesinden bu yana hakkında türlü rivayetler çıkarılan ve Atlas Okyanusu'nda bir gecede battığı söylenen efsanevi kıta - Gerçek. 9- Bir nota - Bir Asya ülkesi olan Malaysia'nın başkenti. 10- Muharrir - Üzerinden çok zaman geçtiği halde değerini yitirmeyen ve türünde örnek olarak görülen yapıt ya da sanatçı - Aşamasız asker. 11- Eski dilde yılan - Tavlada bir sayı - Yemen'in plaka işareti - İnanmasını sağlama, kandırma. 12- Atlı asker - Dokumacılıkta mekikle enine atılan iplik - Gözü doymaz, haris. 13- Asya'da bir ırmak - İşsiz, aylak - Boya, pas gibi şeyleri çıkarmakta kullanılan çelik araç . 14- Olimpiyat oyunları tarihinde ülkemize ilk altın madalyayı kazandıran ve geçen yıl 76 yaşında iken ölen ünlü güreşçi - Bir gıda maddesi. 15- Cılız, zayıf - Bir spor takımının gözde oyuncusu - Ahlak.

Hazırlayan : Sedat YAŞAYAN

Geçen haftanın çözümü

RH Pozitif bir sayfa

"Kansızlar".. Maçta kızınca karşı takımın taraftarına böyle bağırırız. Düşmanlarımıza kısa yoldan bu nitelemeyi yakıştırırız. Kavgada son sözümüz bu olur. Demek ki "kansızlık" en fena şey bu dünyada. Kim bilir, belki de bu yüzden insanoğlu binlerce yıldır kan döküp durmuş. Kanın rengi, kokusu insanoğlunu öylesine cezbetmiş ki kan revan içinde kalmışız. Tabii zaman zaman kanımıza dokunan öyle şeyler olmuş ki, iyice kan gövdeyi götürmüş. Bazı zamanlarda haftanın günleri ikiye ayrılmış: Kanlılar, kansızlar.. Örneğin Kanlı Pazar Kansız Salı... Kapak sayfalarımızda kana susamış insanların ürünü Kanlı Pazar 1969'u anlattık. Test sayfamızda ise başka "kanlı" olaylardan söz edeceğiz. İnşallah beğenirsiniz. Yoksa.. Vallahi açık söyleyelim, sorularımızın beğenilmemesi bayağı kanımıza dokunuyor!..

1. Votka, domates suyu, biraz tuz, biraz kara biber. Bloody Mary'niz hazır. Yani "Kanlı Mary". Yani İngilizlerin ünlü kraliçesi. Ortaçağ'ın kraliçesinin adını bir kokteyle kim koydu dersiniz?

a) Kraliçenin özel aşçısı
b) Kokteyli ilk tadan Maurice Chevalier
c) Parisli barmen Petiot
d) Bilinmiyor

2. Bu sorumuzun konuğu da "Bloody Mama"... "Kanlı Anne". 1970 yapımı bir filmin adı bu. Başrolünü Shelley Winters'in oynadığı filmde, oğullarından bir cinayet şebekesi kuran bir anne anlatılıyor. Bu filmin bir özelliği var. Nedir?

a) Filmin Türkiye'de gösterilmesi yasaklandı
b) Senaryoyu yazan, müebbete mahkûm bir kadın
c) Film 1970'te tam 5 Oscar aldı
d) Filmde Bloody Mama,Bloody Mary içiyordu.

3. Haftanın günleri arasında nedense en kanlı geçen pazarlar. Bunlardan biri de 1905 yılında Çarlık Rusyası'nda yaşandı. Çar'ın kışlık sarayına yürüyen işçiler kıyıma uğramıştı. İşçilerin başında bir papaz vardı: Gapon. Ve bu Gapon...

a) Sonradan İngiliz ajanı olduğu ortaya çıktı
b) Devrim sonrası İçişleri Bakanı oldu
c) Çar'ın öz yeğeniydi
d) Provokatör ajan olduğu anlaşıldı

4. Kanlı Feryat.. Bu bir filmin adı. Sinemamızın halen yaşayan bir ünlüsünün ilk filmi. Bakalım kim olduğunu bilecek misiniz?

a) İbrahim Tatlıses
b) Lütfü Akad
c) Lale Oraloğlu
d) Atıf Yılmaz

5. Tiyatroda Ayfer Feray oynadı, müzikalinde Ayten Gökçer; sinemada ise Türkan Şoray canlandırdı: Kanlı Nigâr. Bu cilveli hatun, Karagöz fasıllarının en ünlülerinden biri. Rakibeleri de vardır Kanlı Nigâr'ın. Örneğin...

a) Çengi Ayşe Kadın
b) Dimyat Pirinci Hanım
c) Mazlume Kız
d) Mihrimah Sultan

6. Kanlı Kuyu... Bu bir deyim değil. Osmanlı'da geçerli bir "şey"in adı. Bu şeyin ne olduğunu biliyor musunuz?

a) İşkence kuyusu
b) Casusların idam cezasının infaz edildiği yer
c) Kurban derilerinin toplandığı kuyu

d) Şehitlerin gömleklerinin atıldığı dua kuyusu

7. Son sorumuz da İstanbul'un güzel semti Kanlıca... Adıyla hiç ilgisi olmayan bir şeyle, yoğurduyla ünlü bir semt. Peki bu semtin adının nereden geldiğini hiç düşünmüş müydünüz?

a) Kaptanı derya Kanlı Cafer Ağa'ya Kanuni tarafından bağışlanmıştı
b) Bir zamanlar güzel havasıyla bir nevi sanatoryum telakki edilirdi
c) Adlarını kağnıdan alan Kanglı Türk kabilesinden
d) 4. Murat döneminde o semtte bir gecede tam 250 kişi öldürülmüştü

Yanıtlar: 1) c, **2)** a, **3)** d, **4)** d, **5)** b, **6)** a, **7)** c.

ÜNİVERSİTELİLER!

BİZİM İŞİMİZİ EN İYİ SİZ YAPARSINIZ

- *Okul sizi İSTİKBALE hazırlar.*
- *Okul dışı ilişkileriniz; hele de haysiyetli bir çay eşliğinde kaynatılan o cânım sohbetler, bir king sonrası yenmenin tarifsiz hazzı, minik sevinçler, kederler, büyük büyük UMUTLAR...*
- *Peki para kazanmayı okul sonrasına bırakmasanız da...*

NASIL MI?
NEREDE Mİ?

gelin GÖRÜŞELİM

Teşvikiye Cad. NO: 109/2 Teşvikiye/İST.

Gelişim /ANSA *A.Ş.*

KUTU KUTU / Salih MEMECAN

Haberleşmede yeni boyut...

Şimdi, Toshiba Faksimile, üstünlüklerine üstünlük kattı; haberleşmeye yeni boyutlar kazandırdı.

İşte 1986 model, Toshiba Faksimile'nin üstün özelliklerinden sadece birkaçı:

- Ayrım yapmaksızın, her grup ve model cihazlarla haberleşebilme.
- Bir A4 sayfa için, tarama süresi 17 saniye.
- A3 boyutunda (en: 297 mm.) orijinal besleyebilme.
- İstendiğinde, 0,82 oranında küçültme olanağı.
- 99 adetlik telefon numarası hafızası ile otomatik arayabilme.
- İstediğiniz saatte, değişik dökümanları farklı telefonlara gönderebilme (OMR).
- Fotoğraf, desen gibi dökümanları, 16 ton gri tonlama ile orijinaline eşdeğerde iletebilme.

Toshiba Faksimile ile tanışın; üstünlüklerinden yararlanmaya başlayın.

Türkiye Genel Distribütörü

ELEKTROMAK Büro Makineleri San. Ve Tic. A.Ş.

Abidei Hürriyet Cad. No: 169 Şişli-İST.
Tel: 133 01 00-01-02-03
Telex: 27362 BMKN tr Fax: 1730388

ANKARA: Kavaklıdere Sk. No:5
Tel: 276052/269725

İZMİR : Şair Eşref Bulvarı
No: 83/A Tel: 213038

ADANA : Ramazanoğlu Cad.
Nimet Hanım Apt.
No: 1/6 Tel:47820-21

TOSHIBA FAKSIMILE

DERVİŞ

SAHİL YOLU
OSMANBEY
ERENKÖY
ANKARA